HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a patra)

8 septembrie 2010 *

În cauza T-29/05,

Deltafina SpA, cu sediul în Orvieto (Italia), reprezentată de R. Jacchia, A. Terranova, I. Picciano, F. Ferraro, J.-F. Bellis și F. Di Gianni, avocați,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată inițial de domnii É. Gippini Fournier și F. Amato și ulterior de domnii Gippini Fournier și V. Di Bucci, în calitate de agenți,

pârâtă,

* Limba de procedură: italiana.

având ca obiect o cerere de anulare a Deciziei C (2004) 4030 final a Comisiei din 20 octombrie 2004 privind o procedură de aplicare a articolului 81 alineatul (1) [CE] (cazul COMP/C.38.238/B.2 – Tutun brut – Spania) și, în subsidiar, reducerea amenzii aplicate reclamantei în această decizie,

TRIBUNALUL (Camera a patra),

compus din domnul O. Czúcz, președinte, doamna I. Labucka și domnul K. O'Higgins (raportor), judecători,

grefier: domnul J. Palacio González, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 9 iunie 2009,

pronunță prezenta

Hotărâre

Istoricul cauzei

1 Reclamanta, Deltafina SpA, este o societate italiană ce are drept activități principale prima procesare a tutunului brut și comercializarea tutunului procesat. Aceasta este deținută în proporție de 100 % de societatea americană Universal Comp., prin

intermediul unei filiale care îi aparține în proporție de 100 %, societatea americană Universal Leaf Tobacco Company Inc. (denumită în continuare „Universal Leaf”).

2 De asemenea, Universal Leaf deține în integralitate capitalul întreprinderii Tabacos Españoles, SL (denumită în continuare „Taes”), una dintre cele patru unități de primă procesare a tutunului brut din Spania (denumite în continuare „prim-procesatorii” sau „prim-procesatorii spanioli”).

3 În continuare, se va face referire la grupul căruia îi aparțin diferitele societăți menționate la punctele 1 și 2 de mai sus prin termenii „grupul Universal”.

4 La 3 și la 4 octombrie 2001, Comisia Comunităților Europene, întrucât dispunea de informații potrivit cărora prim-procesatorii și producătorii spanioli de tutun brut ar fi comis încălcări ale articolului 81 CE, a efectuat verificări, în temeiul articolului 14 din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81 CE] și [82 CE] (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3), în localurile a trei dintre acești prim-procesatori, mai precis Compañia española de tabaco en rama, SA (denumită în continuare „Cetarsa”), Agroexpansión, SA și World Wide Tobacco España, SA (denumită în continuare „WWTE”), precum și ale Asociación Nacional de Empresas Transformadoras de Tabaco (denumită în continuare „Anetab”).

5 Comisia a efectuat de asemenea verificări în localurile Maison des métiers du tabac și ale Fédération européenne des transformateurs de tabac, la 3 octombrie 2001, precum și în localurile Federación nacional de cultivadores de tabaco (denumită în continuare „FNCT”), la 5 octombrie 2001.

6 Prin scrisoarea din 16 ianuarie 2002, prim-procesatorii și Anetab, invocând Comunicarea Comisiei privind neaplicarea unor amenzi sau reducerea cuantumului acestora în cauzele având ca obiect înțelegeri (JO 1996, C 207, p. 4, denumită în continuare „comunicarea privind cooperarea"), și-au manifestat față de aceasta din urmă intenția de a coopera.

7 Prin scrisoarea din 21 ianuarie 2002, acestea au furnizat anumite informații Comisiei.

8 Prin scrisoarea din 15 februarie 2002, Universal Leaf a informat Comisia că susținea întru totul inițiativa Taes de a coopera în cadrul comunicării privind cooperarea. De asemenea, a precizat că Deltafina participa împreună cu Taes la redactarea unui memoriu în care erau descrise rolul și activitățile acesteia din urmă pe piața spaniolă a tutunului și că spera că astfel și Deltafina putea beneficia de avantajele care decurg din comunicarea privind cooperarea.

9 La 18 februarie 2002, Taes a trimis Comisiei memoriul menționat la punctul 8 de mai sus.

10 În continuare, Comisia a adresat mai multe cereri de informații prim-procesatorilor spanioli, Anetab și FNCT, în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17. Comisia a solicitat de asemenea informații la Ministerul Agriculturii, Pescuitului și Alimentației spaniol (denumit în continuare „Ministerul Agriculturii") cu privire la reglementarea spaniolă în materia produselor agricole.

11 La 11 decembrie 2003, Comisia a inițiat procedura care se află la originea prezentei cauze și a adoptat o comunicare privind obiecțiunile pe care a adresat-o către 20 de întreprinderi sau asociații, printre care prim-procesatorii spanioli, Deltafina, Universal, Universal Leaf, Anetab și FNCT.

12 Întreprinderile și asociațiile în cauză au avut acces la dosarul de examinare al Comisiei sub forma unei copii pe CD-ROM care le-a fost trimisă și au depus observații scrise drept răspuns la obiecțiunile ridicate de Comisie. Deltafina a prezentat observații scrise la 1 martie 2004.

13 La 29 martie 2004 a avut loc o audiere, la care Deltafina a participat.

14 După consultarea Comitetului consultativ privind înțelegerile și pozițiile dominante și având în vedere raportul final al consilierului-auditor, Comisia a adoptat, la 20 octombrie 2004, Decizia C (2004) 4030 final privind o procedură de aplicare a articolului 81 alineatul (1) [CE] (cazul COMP/C.38.238/B.2 – Tutun brut – Spania) (denumită în continuare „decizia atacată"), al cărei rezumat este publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* din 19 aprilie 2007 (JO L 102, p. 14).

15 Decizia atacată privește două înțelegeri orizontale încheiate și puse în aplicare pe piața spaniolă a tutunului brut.

16 Prima înțelegere, în care erau implicați prim-procesatorii și Deltafina, avea ca obiect să stabilească în fiecare an, pentru perioada 1996-2001, prețul mediu de livrare (maxim) al fiecărui soi de tutun brut, indiferent de calitate, și să împartă cantitățile din fiecare soi de tutun brut care puteau fi achiziționate de fiecare prim-procesator de la producători [a se vedea în special considerentele (74)-(76) și (276) ale deciziei atacate]. Între 1999 și 2001, prim-procesatorii și Deltafina stabiliseră de asemenea game de prețuri conform nivelului de calitate al fiecărui soi de tutun brut care figurează în tabelele anexate la „contractele de cultură", precum și „condiții suplimentare", și anume prețul minim mediu pentru fiecare producător și prețul minim mediu pentru

fiecare grup de producători [a se vedea în special considerentele (77)-(83) și (276) ale deciziei atacate].

17 În continuare, se va face referire la înțelegerea descrisă la punctul 16 de mai sus prin termenii „înțelegerea prim-procesatorilor".

18 În cea de a doua înțelegere identificată în decizia atacată erau implicate cele trei sindicate agricole spaniole, mai precis, Asociación agraria de jóvenes agricultores (denumită în continuare „ASAJA"), Unión de pequeños agricultores (denumită în continuare „UPA") și Coordinadora de organizaciones de agricultores y ganaderos (denumită în continuare „COAG"), precum și Confederación de cooperativas agrarias de España (denumită în continuare „CCAE"). Această înțelegere avea drept obiect să stabilească în fiecare an, pentru perioada 1996-2001, gamele de prețuri conform nivelului de calitate al fiecărui soi de tutun brut care figurează în tabelele anexate la „contractele de cultură", precum și „condițiile suplimentare" [a se vedea în special considerentele (77)-(83) și (276) ale deciziei atacate].

19 În continuare, se va face referire la înțelegerea descrisă la punctul 18 de mai sus prin termenii „înțelegerea reprezentanților producătorilor".

20 În decizia atacată, Comisia consideră că fiecare dintre aceste înțelegeri constituie o încălcare unică și continuă a articolului 81 alineatul (1) CE [a se vedea în special considerentele (275)-(277) ale deciziei atacate].

21 În articolul 1 din această decizie, Comisia atribuie în sarcina a nouă întreprinderi răspunderea pentru înțelegerea prim-procesatorilor, printre care prim-procesatorii spanioli și Deltafina, și în sarcina ASAJA, UPA, COAG și CCAE (denumite în continuare, împreună, „reprezentanții producătorilor"), răspunderea pentru înțelegerea reprezentanților producătorilor.

22 În articolul 2 al deciziei atacate, Comisia dispune ca aceste întreprinderi și reprezentanții producătorilor să înceteze imediat încălcările constatate la articolul 1, în cazul în care nu au făcut-o deja, și să se abțină în viitor de la orice practică restrictivă având un obiect sau un efect identic sau echivalent.

23 La articolul 3 al deciziei atacate, au fost aplicate următoarele amenzi:

— Deltafina: 11 880 000 de euro;

— Cetarsa: 3 631 500 de euro;

— Agroexpansión: 2 592 000 de euro;

— WWTE: 1 822 500 de euro;

— Taes: 108 000 de euro;

— ASAJA: 1 000 de euro;

— UPA: 1 000 de euro;

— COAG: 1 000 de euro;

— CCAE: 1 000 de euro.

24 Cuantumul amenzii aplicate întreprinderii Deltafina ține seama printre altele de rolul de conducător avut de aceasta în cadrul înțelegerii prim-procesatorilor [considerentele (435) și (436) ale deciziei atacate]. Având în vedere acest rol, Comisia majorează cuantumul de bază al amenzii cu 50 % în temeiul circumstanțelor agravante. Deltafina beneficiază totuși de o reducere cu 40 % a cuantumului de bază al amenzii în temeiul circumstanțelor atenuante [considerentele (437) și (438) ale deciziei atacate] și cu 10 % a cuantumului amenzii în temeiul cooperării în cadrul procedurii administrative [considerentele (448)-(456) ale deciziei atacate].

25 Din articolul 3 al deciziei atacate rezultă de asemenea că societățile-mamă ale WWTE sunt răspunzătoare în solidar pentru plata amenzii aplicate WWTE, iar societatea-mamă a Agroexpansión, pentru plata amenzii aplicate Agroexpansión.

Procedura și concluziile părților

26 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 20 ianuarie 2005, reclamanta a introdus prezenta acțiune.

27 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a treia) a decis deschiderea procedurii orale și, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 64 din Regulamentul de procedură, a invitat părțile să prezinte anumite documente și le-a adresat întrebări. Părțile au dat curs acestor cereri în termenul acordat.

28 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările orale adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 9 iunie 2009.

29 Deltafina solicită Tribunalului:

— anularea deciziei atacate;

— în subsidiar, reducerea cuantumului amenzii;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

30 Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii ca în parte inadmisibilă și, în orice caz, ca neîntemeiată;

— obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată;

— în subsidiar, să se dispună că fiecare parte suportă propriile cheltuieli de judecată în cazul în care reclamanta cade în pretenții în aceeași măsură ca și Comisia sau să se dispună că reclamanta suportă propriile cheltuieli de judecată, precum și o parte din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie, în cazul în care reclamanta cade în pretenții cu privire la majoritatea motivelor sale.

În drept

31 În susținerea acțiunii formulate, Deltafina invocă unsprezece motive, întemeiate:

— primul motiv, pe o încălcare a articolului 81 alineatul (1) CE, a articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167) și a principiilor legalității și caracterului individual al răspunderii, precum și pe nemotivare și pe un abuz de putere;

— al doilea motiv, pe o încălcare a articolului 27 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1/2003, a dreptului la apărare și a dreptului la un proces echitabil, a normelor fundamentale de procedură și a principiilor legalității, securității juridice și proporționalității, precum și pe nemotivare și pe un abuz de putere;

— al treilea motiv, pe o încălcare a articolului 81 alineatul (1) CE, a articolului 2 din Regulamentul nr. 1/2003 și a punctului 43 din Orientările privind conceptul de efect asupra comerțului din articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2004, C 101, p. 81, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 149), precum și pe nemotivare;

— al patrulea motiv, pe o încălcare a articolului 2 și a articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, a punctului 1 A și a punctului 5 litera (d) din Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) [CO] (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69, denumite în continuare „Liniile

directoare”), și a principiilor proporționalității, „egalității de tratament și egalității sancțiunii”, precum și pe nemotivare și pe un abuz de putere;

— al cincilea motiv, pe o încălcare a articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, a punctului 1 B din Liniile directoare și a principiului egalității de tratament, precum și pe un abuz de putere;

— al șaselea motiv, pe o încălcare a articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003 și a punctului 2 din Liniile directoare, precum și pe nemotivare și pe un abuz de putere;

— al șaptelea motiv, pe o încălcare a articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003 și a punctului 3 din Liniile directoare, precum și pe un abuz de putere;

— al optulea motiv, pe o încălcare a articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 și a punctului 5 litera (a) din Liniile directoare;

— al nouălea motiv, pe o încălcare a articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, a preambulului și a punctului 4 din Liniile directoare, a secțiunii B litera (e) și a secțiunii D din comunicarea privind cooperarea și a principiului egalității de tratament, precum și pe nemotivare și pe un abuz de putere;

— al zecelea motiv, pe o încălcare a articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, a punctului 5 litera (b) din Liniile directoare și a principiului proporționalității, precum și pe un abuz de putere și

— al unsprezecelea motiv, pe o încălcare a principiilor egalității de tratament, neretroactivității pedepselor și protecției încrederii legitime, precum și pe un abuz de putere.

32 Primele trei motive sunt invocate în principal și țin de concluziile care au drept obiect anularea deciziei atacate. Următoarele șapte motive sunt invocate în subsidiar și țin de concluziile care au drept obiect reducerea cuantumului amenzii. Ultimul motiv este invocat cu titlu foarte subsidiar, în eventualitatea în care cele șapte motive anterioare ar fi înlăturate, și urmărește de asemenea reducerea cuantumului amenzii.

1. *Cu privire la admisibilitatea motivelor întemeiate pe un abuz de putere*

33 În cadrul diferitelor motive invocate în susținerea acțiunii formulate, cu excepția celui de al treilea și a celui de al optulea motiv, Deltafina reproșează Comisiei în mod special săvârșirea unui abuz de putere.

34 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunea de abuz de putere se referă la fapta unei autorități administrative de a-și fi exercitat competențele în alt scop decât cel în vederea căruia i-au fost atribuite. O decizie reprezintă un abuz de putere numai dacă rezultă din indicii obiective, pertinente și concordante că a fost adoptată în scopul exclusiv, sau cel puțin determinant, de a atinge alte obiective decât cele declarate sau de a eluda o procedură special prevăzută de Tratatul CE pentru a răspunde circumstanțelor cauzei (Hotărârea Curții din 13 noiembrie 1990, Fedesa și alții, C-331/88, Rec., p. I-4023, punctul 24, și Hotărârea Curții din 25 ianuarie 2007, Dalmine/Comisia, C-407/04 P, Rep., p. I-829, punctul 99).

35 În prezenta cauză, trebuie să se constate că Deltafina se limitează să invoce în mod abstract o serie de obiecțiuni întemeiate pe un abuz de putere, fără a furniza nici cel mai mic indiciu sau argument în susținerea acestora și fără a preciza cel puțin care ar fi scopul urmărit în mod real de Comisie prin adoptarea deciziei atacate. Aceste obiecțiuni, prezentate astfel, nu îndeplinesc cerințele prevăzute la articolul 44 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură, întrucât nu sunt suficient de clare și de precise pentru a permite pârâtului să își pregătească apărarea, iar Tribunalului să se pronunțe asupra acțiunii, dacă este cazul, fără să se bazeze pe alte informații. Prin urmare, trebuie declarate inadmisibile (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, Mo och Domsjö/Comisia, T-352/94, Rec., p. II-1989, punctele 333 și 334).

2. *Cu privire la concluziile privind anularea deciziei atacate*

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE, a articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003 și a principiilor legalității și caracterului individual al răspunderii, precum și pe nemotivare

36 Primul motiv invocat de Deltafina privește patru aspecte. În cadrul primului aspect, Deltafina critică faptul că Comisia o consideră răspunzătoare pentru o încălcare comisă pe o piață pe care nu este prezentă. În cadrul celui de al doilea motiv, reclamanta pretinde că, în opinia sa, comportamentele care îi sunt imputate nu sunt prevăzute la articolul 81 alineatul (1) CE și nici la articolul 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003. În cadrul celui de al treilea aspect, ea consideră că în mod eronat Comisia a considerat-o conducător al înțelegerii prim-procesatorilor. În sfârșit, în

cadrul celui de al patrulea aspect, ea pretinde că, în decizia atacată, Comisia a omis să definească piața relevantă.

37 Tribunalul va analiza primele două aspecte împreună, apoi, separat, al treilea și al patrulea aspect.

38 În ceea ce privește obiecțiunea întemeiată pe o încălcare a obligației de motivare, invocată de Deltafina în cadrul prezentului motiv, fără a o încadra în unul dintre cele patru aspecte, trebuie să se constate că reclamanta nu aduce nici cel mai mic argument de natură să o clarifice. Prin urmare, având în vedere articolul 44 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură, această obiecțiune trebuie respinsă ca inadmisibilă (a se vedea punctul 35 de mai sus).

Cu privire la primul și la al doilea aspect, întemeiate pe faptul că Comisia consideră Deltafina răspunzătoare pentru o încălcare comisă pe o piață pe care nu este prezentă și, respectiv, pe faptul că comportamentele care îi sunt imputate Deltafina nu sunt prevăzute nici la articolul 81 alineatul (1) CE, nici la articolul 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003

— Argumentele părților

39 În primul rând, Deltafina susține că nu este activă pe piața achiziționării și a procesării tutunului brut din Spania, astfel încât, presupunând că această piață constituie piața relevantă, nu poate fi considerată răspunzătoare pentru comportamentele adoptate pe această piață.

40 În al doilea rând, Deltafina pretinde că nu a participat la elaborarea acordurilor încheiate între prim-procesatori și că nu le-a pus în aplicare, întrucât nu este autorizată să își desfășoare activitatea ca prim-procesator în Spania și întrucât nu are, prin urmare, calitatea de a negocia și de a încheia contracte cu producătorii spanioli de tutun brut și nici de a participa la împărțirea cantităților de tutun brut care urmează să fie achiziționate. Deltafina susține că nu i se poate imputa un rol de „autor sau de coautor al comportamentelor" și cu atât mai puțin un rol de conducător al înțelegerii prim-procesatorilor, ci cel mult rolul unei „persoane exterioare cartelului din punct de vedere obiectiv și subiectiv, dar care facilitează indirect comportamentele autorilor, prin prezența la reuniuni, prin schimbul de informații și de comunicări, printr-o mediere între participanți, prin păstrarea de documente și de date". Or, aceste comportamente nu ar fi avute în vedere la articolul 81 alineatul (1) CE și nici la articolul 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003 și, prin urmare, nu pot face obiectul unor sancțiuni.

41 În susținerea afirmațiilor sale, Deltafina invocă Decizia 2005/349/CE a Comisiei din 10 decembrie 2003 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] și a articolului 53 din Acordul privind SEE (Cazul COMP/E-2/37.857 – Peroxizi organici) (JO 2005, L 110, p. 44, denumită în continuare „Decizia peroxizi organici"). Deltafina susține că, în această decizie, Comisia a reținut o încălcare a articolului 81 alineatul (1) CE de către o societate exterioară înțelegerii vizate, și anume întreprinderea de consultanță AC-Treuhand AG, în considerarea anumitor comportamente adoptate de aceasta din urmă, care sunt similare celor care i se reproșează. Reclamanta arată că acestei întreprinderi de consultanță, în pofida faptului că avusese un rol crucial în organizarea și în punerea în aplicare a înțelegerii și că fusese considerată „garantul" acesteia, nu i s-a aplicat decât o amendă simbolică în cuantum de 1 000 de euro, în considerarea „caracterului relativ inedit al situației".

42 În primul rând, Comisia răspunde că teza Deltafina potrivit căreia articolul 81 alineatul (1) CE nu se aplică întreprinderilor care nu sunt active în mod direct pe piața

relevantă nu este susținută de textul acestei dispoziții. Pentru aplicarea sa, trebuie ca întreprinderea în cauză să fi participat la o practică de restrângere a concurenței care are, cel puțin în mod potențial, un efect semnificativ asupra schimburilor comerciale dintre statele membre.

43 În al doilea rând, Comisia pretinde că afirmația întreprinderii Deltafina potrivit căreia comportamentele care i se reproșează nu sunt incluse în interdicția prevăzută la articolul 81 alineatul (1) CE nu este numai neîntemeiată, ci este și contrazisă de mai multe mențiuni cuprinse în cererea introductivă.

44 Pe de altă parte, Comisia subliniază că însăși Deltafina consideră că rolul său poate fi asimilat celui adoptat de AC-Treuhand în cauza în care a fost adoptată Decizia peroxizi organici și că un astfel de rol poate fi sancționat în temeiul articolului 81 alineatul (1) CE.

— Aprecierea Tribunalului

45 În ceea ce privește primul aspect al prezentului motiv, trebuie să se sublinieze că între părți nu se contestă faptul că, în Spania, care constituie piața geografică relevantă în cauză, Deltafina nu achiziționează tutun brut de la producători și nici nu exercită activități de primă procesare a tutunului brut. În acest stat membru, Deltafina nu este activă decât în stadiul subsecvent al filierei, respectiv cel al achiziționării tutunului procesat în vederea revânzării către producătorii de tutun.

46 Prin urmare, trebuie să se constate că Deltafina nu este prezentă pe piața relevantă, mai precis, astfel cum se va arăta la punctul 82 de mai jos, piața spaniolă a achiziționării și a primei procesări a tutunului brut.

47 Totuși, din această constatare nu se poate deduce că Comisia nu avea dreptul să sancționeze întreprinderea Deltafina pentru încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE.

48 Astfel, după cum Tribunalul a statuat deja la punctul 122 din Hotărârea din 8 iulie 2008, AC-Treuhand/Comisia (T-99/04, Rep., p. II-1501), o întreprindere poate încălca interdicția prevăzută la articolul 81 alineatul (1) CE atunci când comportamentul acesteia, astfel cum se coordonează cu cel al altor întreprinderi, are drept scop să restrângă concurența pe o anumită piață relevantă în interiorul pieței comune, fără ca aceasta să presupună în mod necesar să fie ea însăși activă pe piața relevantă menționată.

49 În același sens, Tribunalul a precizat, la punctul 127 din Hotărârea AC-Treuhand/Comisia, punctul 48 de mai sus, că nu este exclus ca o întreprindere să poată participa la punerea în aplicare a unei restricții a concurenței chiar dacă aceasta nu își restrânge propria libertate de acțiune pe piața pe care este activă în principal. Astfel, orice altă interpretare ar putea reduce domeniul de aplicare al interdicției prevăzute la articolul 81 alineatul (1) CE într-o măsură contrară efectului său util și obiectivului său principal, astfel cum este interpretat ținând cont de articolul 3 alineatul (1) litera (g) CE, de a asigura menținerea unei concurențe nedenaturate în interiorul pieței comune, având în vedere că această interpretare nu ar permite investigarea unei contribuții active a unei întreprinderi la o restrângere a concurenței pentru singurul motiv că această contribuție nu provine dintr-o activitate economică desfășurată în cadrul pieței relevante pe care se materializează sau are ca scop să se materializeze această restricție. La punctul 128 din aceeași hotărâre, Tribunalul a concluzionat că o interpretare a noțiunii „acorduri între întreprinderi" din perspectiva obiectivelor urmărite prin articolul 81 alineatul (1) CE și prin articolul 3 alineatul (1) litera (g) CE are drept

scop să confirme existența unei concepții de înțelegere și de întreprindere autoare a unei încălcări care nu face distincție în funcție de sectorul sau de piața pe care sunt active întreprinderile în cauză.

50 Or, în prezenta cauză, astfel cum se va explica în mod detaliat la punctele 122-133 de mai jos, s-a dovedit că Deltafina a participat în mod activ și direct, alături de prim-procesatori, la o înțelegere despre care știa, sau nu putea ignora, că obiectivul său era de a elimina sau restrânge concurența în sectorul tutunului brut din Spania.

51 Aprecierea Tribunalului expusă la punctul 48 de mai sus este cu atât mai pertinentă în prezenta cauză cu cât AC-Treuhand, ca întreprindere de consultanță, nu era activă deloc pe piața relevantă a produsului, și anume piața peroxizilor organici, în calitate de concurent sau la nivelul ofertei sau al cererii, în schimb, Deltafina, ca principal client al prim-procesatorilor spanioli, era activă în Spania, pe o piață situată imediat în aval de cea pe care au fost puse în aplicare practicile în litigiu de restrângere a concurenței. În plus, în Italia, Deltafina era prezentă pe aceeași piață relevantă a produsului ca aceea din prezenta cauză.

52 Rezultă că primul aspect al primului motiv trebuie respins ca neîntemeiat.

53 În ceea ce privește al doilea aspect al prezentului motiv, acesta pornește de la premisa potrivit căreia Deltafina nu a participat în mod activ și direct la înțelegerea prim-procesatorilor, asemenea acestora din urmă, ci s-a limitat să faciliteze „în mod indirect" punerea în aplicare a acesteia.

54 Or, astfel cum s-a arătat deja la punctul 50 de mai sus și astfel cum se va stabili la punctele 122-133 de mai jos, această premisă este eronată.

55 În orice caz, teza susținută de Deltafina, potrivit căreia întreprinderile care nu contribuie la o înțelegere decât în mod subordonat, accesoriu sau pasiv nu încalcă articolul 81 alineatul (1) CE și, prin urmare, nu sunt pasibile de amendă în temeiul articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, este de asemenea eronată.

56 Astfel, în Hotărârea AC-Treuhand/Comisia, punctul 48 de mai sus, Tribunalul a respins o teză similară, după ce a amintit jurisprudența privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească participarea unei întreprinderi la o înțelegere pentru ca aceasta să poată fi considerată răspunzătoare pentru întreaga încălcare în calitate de coautoare.

57 În mod special, în această hotărâre, Tribunalul a amintit că atribuirea răspunderii pentru o încălcare în ansamblul său unei întreprinderi care a participat la o încălcare este conformă cu cerințele principiului caracterului individual al răspunderii atunci când sunt îndeplinite două condiții, prima obiectivă și cea de a doua subiectivă.

58 În ceea ce privește prima condiție, Tribunalul a constatat că, potrivit jurisprudenței, aceasta este îndeplinită în ceea ce privește raportul dintre concurenții care acționează pe aceeași piață relevantă, precum și dintre astfel de concurenți și clienții lor, din moment ce întreprinderea participantă a contribuit la punerea în aplicare a înțelegerii, chiar în mod subordonat, accesoriu sau pasiv, de exemplu, printr-o aprobare tacită

și prin lipsa denunțării acestei înțelegeri către autorități (Hotărârea AC-Treuhand/Comisia, punctul 48 de mai sus, punctul 133).

59 Pentru a ajunge la această constatare, Tribunalul a subliniat mai întâi că, pentru a dovedi în mod corespunzător participarea întreprinderii respective la înțelegere, este suficient să se demonstreze de către Comisie că întreprinderea în cauză a participat la reuniuni în cursul cărora au fost încheiate acorduri de natură anticoncurențială, fără ca aceasta să se fi opus în mod vădit la acordurile respective (Hotărârea AC-Treuhand/Comisia, punctul 48 de mai sus, punctul 130). Tribunalul a adăugat că, în vederea stabilirii participării unei întreprinderi la un acord unic, constituit dintr-un ansamblu de comportamente ilicite desfășurate în timp, Comisia trebuie să demonstreze că această întreprindere intenționa să contribuie prin propriul comportament la obiectivele comune urmărite de ansamblul participanților și că aceasta avea cunoștință de comportamentele materiale preconizate sau realizate de alte întreprinderi în vederea urmăririi acelorași obiective sau că putea în mod rezonabil să le prevadă și că era pregătită să accepte riscul rezultând din acestea. În această privință, aprobarea tacită a unei inițiative nelegale, fără a se distanța în mod public de conținutul acesteia sau fără a o denunța entităților administrative, are drept efect să încurajeze continuarea încălcării și compromite descoperirea sa. Tribunalul a subliniat că această complicitate constituie un mod pasiv de participare la încălcare, care este, așadar, de natură să angajeze răspunderea întreprinderii în cadrul unui acord unic. Tribunalul a precizat că aceste principii se aplică *mutatis mutandis* în privința reuniunilor la care au participat nu doar concurenți producători, ci și clienții acestora.

60 În continuare, Tribunalul a precizat, la punctul 131 din Hotărârea AC-Treuhand/Comisia, punctul 48 de mai sus, cu privire la stabilirea răspunderii individuale a unei întreprinderi a cărei participare la înțelegere nu are aceeași întindere și intensitate precum cea a altor întreprinderi, că rezultă din jurisprudență că, dacă acordurile și practicile concertate avute în vedere la articolul 81 alineatul (1) CE rezultă în mod necesar din contribuția mai multor întreprinderi, care sunt, toate, coautoare ale încălcării, dar a căror participare poate avea forme diferite, în funcție în special de caracteristicile pieței vizate și de poziția fiecărei întreprinderi pe această piață, de scopurile urmărite și de modalitățile de aplicare alese sau preconizate, simpla împrejurare că

fiecare întreprindere participă la încălcare în forme care îi sunt proprii nu este suficientă pentru a exclude răspunderea acesteia pentru întreaga încălcare, inclusiv pentru comportamentele care sunt adoptate în mod efectiv de alte întreprinderi participante, dar care au același scop sau același efect anticoncurențial.

61 În sfârșit, la punctul 132 din Hotărârea AC-Treuhand/Comisia, punctul 48 de mai sus, Tribunalul a dedus de aici că faptul că o întreprindere nu a participat la toate elementele constitutive ale unei înțelegeri sau că aceasta a avut un rol minor în aspectele la care a participat nu este relevant pentru stabilirea existenței unei încălcări în privința sa. Cu toate acestea, Tribunalul a adăugat că, dacă importanța, eventual limitată, a participării întreprinderii în cauză nu poate astfel să repună în discuție răspunderea sa individuală pentru întreaga încălcare, aceasta este totuși de natură să aibă o influență asupra aprecierii întinderii și a gravității sale și, în consecință, asupra stabilirii nivelului sancțiunii.

62 În ceea ce privește cea de a doua condiție, Tribunalul a amintit, la punctul 134 din Hotărârea AC-Treuhand/Comisia, punctul 48 de mai sus, că imputarea întregii încălcări întreprinderii participante depinde în plus de manifestarea voinței sale proprii, care demonstrează că acceptă, chiar și în mod tacit, obiectivele înțelegerii. Tribunalul a precizat că această condiție subiectivă, pe de o parte, este inerentă criteriului aprobării tacite a înțelegerii și criteriului lipsei distanțării publice de conținutul acesteia, în măsura în care aceste criterii implică prezumția că întreprinderea în cauză continuă să accepte obiectivele și punerea în aplicare a înțelegerii, și, pe de altă parte, constituie justificarea ce permite considerarea întreprinderii în cauză ca având o răspundere solidară, întrucât aceasta înțelegea să contribuie prin propriul comportament la obiectivele comune urmărite de ansamblul participanților și întrucât cunoștea comportamentele ilicite ale celorlalți participanți sau putea în mod rezonabil să le prevadă și era pregătită să accepte riscul ce decurge din acestea.

63 La punctul 136 din Hotărârea AC-Treuhand/Comisia, punctul 48 de mai sus, Tribunalul a subliniat că principiile expuse la punctele 57-62 de mai sus se aplică *mutatis mutandis* în privința participării unei întreprinderi a cărei activitate economică și experiență profesională îi permit să nu poată ignora caracterul anticoncurențial al comportamentelor în cauză și să aducă astfel un sprijin neneglijabil la comiterea încălcării.

64 Din considerațiile precedente rezultă că al doilea aspect al primului motiv trebuie de asemenea respins ca neîntemeiat.

Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe faptul că în mod eronat Comisia a calificat Deltafina drept conducător al înțelegerii prim-procesatorilor

— Argumentele părților

65 Deltafina afirmă că în mod eronat Comisia a calificat-o drept conducător al înțelegerii prim-procesatorilor.

66 În susținerea afirmației sale, Deltafina invocă următoarele elemente, care ar deosebi situația sa de a cea a altor întreprinderi care au fost considerate conducătoare ale unei înțelegeri în alte cauze:

— nu a avut un rol de promotor al comportamentelor reproșate prim-procesatorilor;

— nu a stimulat – și cu atât mai mult nu a constrâns – vreo întreprindere să participe la înțelegerea prim-procesatorilor;

— nu a exercitat presiuni asupra nimănui și, în orice caz, nu avea puterea de a o face;

— nu a avut niciun rol în conducerea sau în controlul înțelegerii prim-procesatorilor, care nu dispunea, de altfel, de „organe instituționale de conducere”;

— președintele său, domnul M., nu a asistat decât la patru reuniuni ale înțelegerii prim-procesatorilor și nu ar fi putut „orchestra strategiile”;

— nu ar fi putut adopta un rol de „lider tarifar” (price leader) la nivelul cererii, întrucât, nedesfășurându-și activitatea în același stadiu al filierei cu prim-procesatorii spanioli, nu achiziționa tutun brut de la producători;

— nu a avut niciodată puterea de drept sau de fapt de a dispune sancțiuni sau represalii împotriva membrilor înțelegerii prim-procesatorilor care nu s-ar fi conformat acțiunilor comune.

67 Pe de altă parte, Deltafina contestă afirmația Comisiei potrivit căreia rolul de conducător care i se atribuie nu a fost luat în considerare în decizia atacată decât ca

circumstanță agravantă. Deltafina pretinde că acest rol este în fapt singurul reproș care i s-a adus.

68 Mai întâi, Comisia răspunde că, presupunând că ar fi săvârșit o eroare prin calificarea Deltafina drept conducător al înțelegerii prim-procesatorilor, aceasta nu poate scuti această întreprindere de orice răspundere în ceea ce privește încălcările care i se reproșează, ci ar putea conduce cel mult la o reducere a cuantumului amenzii. Astfel, în decizia atacată, faptul că Deltafina era conducătorul înțelegerii prim-procesatorilor nu ar fi fost luat în considerare la stabilirea amenzii decât ca circumstanță agravantă.

69 În continuare, Comisia consideră că, în orice caz, prezentul aspect trebuie respins ca neîntemeiat. În această privință, pe de o parte, Comisia amintește că, potrivit jurisprudenței, practica sa decizională anterioară nu servește în sine drept cadru juridic pentru aplicarea amenzilor în materie de concurență. Pe de altă parte, Comisia face trimitere la considerentul (435) al deciziei atacate, care, în opinia sa, indică în mod suficient de clar și de precis motivele pentru care Deltafina a fost considerată conducător al înțelegerii prim-procesatorilor.

— Aprecierea Tribunalului

70 Trebuie să se sublinieze că Deltafina invocă prezentul aspect în susținerea concluziilor sale privind anularea deciziei atacate și că, asemenea primelor două aspecte, prezentul aspect urmărește să demonstreze că Comisia nu o putea considera răspunzătoare pentru înțelegerea prim-procesatorilor.

71 Or, astfel cum Comisia susține în mod întemeiat, calitatea de conducător al înțelegerii prim-procesatorilor atribuită Deltafina nu a fost luată în considerare în decizia atacată decât în contextul stabilirii cuantumului amenzii, și aceasta ca circumstanță agravantă [a se vedea considerentele (435) și (436) ale deciziei atacate]. Contrar celor sugerate de Deltafina, nu constatarea potrivit căreia a avut un rol de conducător în cadrul înțelegerii prim-procesatorilor a determinat Comisia să o declare răspunzătoare pentru încălcare, ci constatarea, întemeiată în special pe diferitele elemente rezumate în considerentele (359)-(369) ale deciziei atacate, că a participat în mod activ și direct la înțelegerea respectivă. Cu alte cuvinte, calitatea de conducător al înțelegerii prim-procesatorilor atribuită Deltafina nu a avut incidență asupra angajării răspunderii acesteia din urmă pentru comiterea încălcării.

72 Desigur, comportamentele întreprinderii Deltafina pe care Comisia s-a întemeiat pentru a o califica drept conducător al înțelegerii prim-procesatorilor sunt în esență aceleași cu cele în temeiul cărora Comisia a dedus participarea acesteia la înțelegerea respectivă. Totuși, astfel cum Comisia subliniază în mod întemeiat în înscrisurile sale, aspectul dacă o întreprindere a participat la o înțelegere și aspectul, dacă este cazul, al întinderii și al intensității acestei participări fac obiectul a două aprecieri distincte, dintre care prima privește stabilirea existenței unei încălcări a articolului 81 alineatul (1) CE, iar cea de a doua, stabilirea nivelului sancțiunii.

73 Din considerațiile precedente rezultă că al treilea aspect al primului motiv nu poate determina anularea deciziei atacate, chiar în cazul în care ar fi întemeiat. Prin urmare, trebuie respins ca inoperant în cadrul acestui motiv. Cu toate acestea, în cadrul examinării celui de al șaselea motiv, întemeiat în parte pe aceleași argumente, se va ține seama de acest al treilea aspect.

Cu privire la al patrulea aspect, întemeiat pe faptul că, în decizia atacată, Comisia nu a definit piața relevantă

— Argumentele părților

74 Deltafina reproșează Comisiei că nu a definit, în decizia atacată, pieţele relevante, a produsului și geografică.

75 În această privință, Deltafina face trimitere la punctul 27 și următoarele din Hotărârea Tribunalului din 11 decembrie 2003, Adriatica di Navigazione/Comisia (T-61/99, Rec., p. II-5349). Deltafina afirmă că, potrivit punctului 30 din această hotărâre, criticile formulate împotriva definiției pieței relevante reținute de Comisie pot viza alte elemente proprii aplicării articolului 81 alineatul (1) CE decât existența unui „acord" între întreprinderi, „afectarea comerțului dintre statele membre" și „atingerea adusă concurenței", și anume domeniul de aplicare al înțelegerii în discuție, caracterul său unic sau global, precum și întinderea participării individuale a fiecărei întreprinderi în cauză. Aceste din urmă elemente ar fi strâns legate de principiul caracterului individual al răspunderii pentru săvârșirea încălcărilor colective, precum și de principii generale de drept precum principiul securității juridice și al proporționalității. Deltafina subliniază de asemenea că, potrivit punctului 32 din aceeași hotărâre, „[e]ste, prin urmare, de dorit ca, atunci când adoptă o decizie prin care constată participarea unei întreprinderi la o încălcare complexă, colectivă și continuă, cum sunt cartelurile adeseori, Comisia să țină seama, pe lângă verificarea respectării condițiilor specifice de aplicare a articolului [81 alineatul (1) CE], de faptul că, dacă o astfel de decizie trebuie să angajeze răspunderea individuală a fiecăruia dintre destinatarii săi, aceasta este numai pentru participarea dovedită a acestora la comportamentele colective sancționate și delimitate în mod corect". Deltafina adaugă că, potrivit aceluiași punct, „[î]ntrucât o astfel de decizie poate genera consecințe importante asupra raporturilor

întreprinderilor în cauză nu numai cu administrația, ci și cu terții, Comisia trebuie să examineze piața sau piețele relevante și să le identifice în motivarea deciziei prin care este sancționată o încălcare a articolului [81 alineatul (1) CE] într-un mod suficient de exact pentru a cuprinde condițiile de funcționare a pieței pe care este denaturată concurența, îndeplinind necesitățile esențiale de securitate juridică".

76 În continuare, Deltafina pretinde că, întrucât nu este activă pe piața pe care au avut loc comportamentele care restrâng concurența, Comisia nu poate să o declare răspunzătoare pentru aceste comportamente și să îi aplice o sancțiune fără să încalce principiul caracterului individual al răspunderii.

77 În sfârșit, invocând același motiv, Deltafina mai susține că, în decizia atacată, Comisia nu dovedește „legătura dintre comportamentele [respective] și efectele asupra pieței care, chiar în cazul unei încălcări prin însuși obiectul acesteia, trebuie să se reflecte în consecințele prejudiciabile asupra contextului concurenței". Deltafina consideră că trimiterea făcută de Comisie, în considerentul (368) al deciziei atacate, la punctul 136 din Hotărârea Tribunalului din 15 septembrie 1998, European Night Services și alții/Comisia (T-374/94, T-375/94, T-384/94 și T-388/94, Rec., p. II-3141), este irelevantă.

78 Comisia susține mai întâi, drept răspuns la argumentele Deltafina, că, în decizia atacată, definește în mod suficient de clar și de detaliat contextul economic și juridic al pieței pe care au fost puse în aplicare practicile restrictive în cauză.

79 În continuare, Comisia respinge susținerea Deltafina potrivit căreia ar fi adus atingere principiului caracterului individual al răspunderii considerând-o răspunzătoare pentru comportamentele în cauză care restrâng concurența, deși această societate nu era activă pe piața pe care au fost semnalate aceste comportamente.

80 În sfârșit, Comisia consideră „total lipsit de sens" argumentul Deltafina potrivit căruia nu ar exista nicio legătură între comportamentele ilicite vizate și efectele lor asupra acestei piețe, întrucât Deltafina nu era prezentă pe piața relevantă. Comisia arată că faptul că Deltafina nu ar fi direct activă pe piața pe care au fost constatate practicile de restrângere a concurenței nu o scutește de răspundere în ceea ce privește punerea în aplicare a acestor practici și nici nu trebuie să conducă la concluzia că acestea din urmă nu au avut efecte asupra pieței respective. În acest sens, referindu-se în mod special la punctul 136 din Hotărârea European Night Services și alții/Comisia, punctul 77 de mai sus, Comisia afirmă că, potrivit unei jurisprudențe constante, nu este necesar să se aprecieze efectele reale asupra pieței ale acordurilor care, precum în cauză, restrâng în mod vădit concurența.

— Aprecierea Tribunalului

81 Trebuie să se constate că, în mod contrar susținerilor Deltafina, în decizia atacată, Comisia nu a omis să identifice piețele relevante, a produsului și geografică.

82 Astfel, din această decizie rezultă în mod suficient de clar și de exact că piața relevantă este piața spaniolă a achiziționării și a primei procesări a tutunului brut. În special, în considerentele (19)-(65) ale deciziei atacate, Comisia descrie în detaliu unitățile prim-procesatoare de tutun brut din Spania – făcând precizări în special cu privire la

activitățile acestora de achiziționare și de procesare a tutunului brut, precum și cu privire la raporturile comerciale dintre ele–, producătorii de tutun brut, reprezentanții producătorilor, diferitele aspecte ale sectorului tutunului brut din Spania, printre care regiunile de producție, volumul și valoarea producției, valoarea vânzărilor, diferitele soiuri de tutun brut și prețurile medii de livrare (maxime) ale fiecărui soi, precum și cadrul normativ comunitar și spaniol aplicabile tutunului brut.

83 Pe de altă parte, analiza efectuată astfel de Comisie în decizia atacată permite să se înțeleagă pe deplin condițiile de funcționare ale pieței pe care este denaturată concurența, contrar celor sugerate de Deltafina atunci când citează ultima teză a punctului 32 din Hotărârea Adriatica di Navigazione/Comisia, punctul 75 de mai sus.

84 Deltafina are cu atât mai puțin motive să susțină că, în decizia atacată, Comisia a omis să identifice piața relevantă cu cât, din mai multe pasaje din înscrisurile sale, rezultă că aceasta din urmă a înțeles perfect că piața relevantă era piața spaniolă a achiziționării și a primei procesări a tutunului brut. Astfel, pentru a da un singur exemplu, fiecare argument dezvoltat în susținerea primului aspect al prezentului motiv este bazat exact pe această definiție.

85 Prin urmare, al patrulea aspect al primului motiv este neîntemeiat în fapt.

86 Argumentul Deltafina potrivit căruia Comisia a încălcat principiul caracterului individual al răspunderii prin faptul că a considerat-o răspunzătoare pentru o înțelegere pusă în aplicare pe o piață pe care nu era activă nu poate fi primit. Astfel, după cum s-a arătat deja la punctele 48 și 49 de mai sus, o întreprindere este susceptibilă să încalce interdicția prevăzută la articolul 81 alineatul (1) CE atunci când comportamentul

acesteia, astfel cum se coordonează cu cel al altor întreprinderi, are drept scop să restrângă concurența pe o piață relevantă specifică în cadrul pieței comune, fără ca aceasta să însemne în mod necesar că ea însăși este activă pe piața relevantă respectivă. Ceea ce contează în realitate pentru ca atribuirea răspunderii pentru întreaga încălcare unei întreprinderi care participă la o înțelegere să fie conformă cu cerințele principiului caracterului individual al răspunderii este îndeplinirea de către întreprinderea respectivă a două condiții, una obiectivă și cealaltă subiectivă, amintite la punctele 57-63 de mai sus, ceea ce corespunde situației Deltafina, astfel cum se va arăta la punctele 122-133 de mai jos.

87 În sfârșit, contrar susținerilor Deltafina (a se vedea punctul 77 de mai sus), din simplul fapt că aceasta din urmă nu era activă pe piața relevantă nu se poate deduce că înțelegerea prim-procesatorilor nu putea avea efecte prejudiciabile asupra concurenței pe această piață.

88 Având în vedere considerațiile ce precedă, al patrulea aspect al primului motiv trebuie respins ca neîntemeiat.

89 Din ansamblul considerațiilor ce precedă, rezultă că primul motiv nu poate fi primit în privința niciunuia dintre aspectele sale.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 27 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1/2003, a dreptului la apărare și a dreptului la un proces echitabil, a normelor fundamentale de procedură și a principiilor legalității, securității juridice și proporționalității, precum și pe nemotivare

90 Al doilea motiv invocat de Deltafina privește patru aspecte. În cadrul primului aspect, Deltafina critică faptul că, în decizia atacată, Comisia i-a atribuit un rol diferit

de cel pe care i l-a reproșat în comunicarea privind obiecțiunile. În cadrul celui de al doilea aspect, pretinde că în realitate comportamentele care i se reproșează trebuie reproșate președintelui său. În cadrul celui de al treilea aspect, ea pretinde că Comisia a refuzat să îi dea acces la anumite înscrisuri incriminatoare. În sfârșit, în cadrul celui de al patrulea aspect, pretinde că, în comunicarea privind obiecțiunile, Comisia nu a definit în mod suficient de clar piețele relevante, a produsului și geografică.

91 În ceea ce privește obiecțiunea întemeiată pe încălcarea obligației de motivare, pe care Deltafina o invocă în cadrul celui de al doilea motiv, fără a o încadra în mod expres în vreunul dintre cele patru aspecte ale acestuia, trebuie să se constate că Deltafina nu furnizează niciun argument de natură a o clarifica. Prin urmare, trebuie respinsă ca inadmisibilă în raport cu articolul 44 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură (a se vedea punctul 35 de mai sus).

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe faptul că, în decizia atacată, Comisia a atribuit Deltafina un rol diferit de cel pe care i l-a reproșat în comunicarea privind obiecțiunile

— Argumentele părților

92 Deltafina pretinde că, atunci când, în decizia atacată, Comisia a considerat-o răspunzătoare ca „autor" sau „coautor" al încălcării și când a calificat-o, tot în decizie, drept conducător al înțelegerii prim-procesatorilor, i-a atribuit un rol diferit de cel pe care i l-a atribuit în comunicarea privind obiecțiunile, și mai grav.

93 În susținerea afirmațiilor sale, Deltafina subliniază o serie de diferențe între conținutul comunicării privind obiecțiunile și cel al deciziei atacate. Deltafina susține în special că, în timp ce în cea dintâi nu i se reproșează nicăieri că ar fi participat la acordurile și la practicile în litigiu, această învinuire nefiind formulată decât cu privire la prim-procesatorii spanioli, în schimb, în cea de a doua, Deltafina este prezentată că a participat în mod direct și activ la aceste acorduri și practici. De asemenea, în comunicarea privind obiecțiunile nu s-ar face nicidecum mențiune despre împrejurarea că Deltafina putea fi considerată conducător al înțelegerii prim-procesatorilor. Pe de altă parte, Deltafina critică o serie de considerații conținute în decizia atacată.

94 Deltafina afirmă că, procedând astfel, Comisia nu numai că a invocat o teză neconfirmată de elementele dosarului, ci a și adus atingere dreptului său la apărare. În ceea ce privește acest din urmă aspect, reclamanta reproșează în mod special Comisiei că nu i-a permis să își precizeze poziția cu privire la calificarea drept autor sau coautor al încălcării și de conducător al înțelegerii prim-procesatorilor care a fost reținută împotriva sa în decizia atacată.

95 Comisia susține că nu a calificat Deltafina niciodată drept „autor" sau „coautor" al practicilor restrictive incriminate, subliniind totodată că aceste calificări nu au „semnificație juridică" în dreptul concurenței. Referindu-se la elementele de fapt conținute în considerentele (362)-(366) ale deciziei atacate, Comisia precizează că concluzia la care a ajuns în aceasta este că Deltafina a „participat" pe deplin la aceste practici și că, prin urmare, trebuie considerată „pe deplin" răspunzătoare, în solidar, de încălcare.

96 Comisia afirmă că, în comunicarea privind obiecțiunile, s-a întemeiat pe aceleași elemente de fapt pentru a reține participarea Deltafina la înțelegerea prim-procesatorilor și, pe cale de consecință, răspunderea solidară a acesteia pentru încălcarea articolului 81 CE. Comisia subliniază că, în răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile, Deltafina s-a apărat de altfel pe larg în ceea ce privește rolul care i-a fost astfel atribuit

în cadrul înțelegerii prim-procesatorilor. Prin urmare, Comisia apreciază că niciuna dintre „diferențele dintre modul de redactare" al comunicării privind obiecțiunile și cel al deciziei atacate evidențiate de Deltafina nu este de natură să demonstreze existența unei încălcări a dreptului de apărare al acesteia din urmă.

97 Pe de altă parte, Comisia respinge criticile invocate de Deltafina împotriva anumitor considerații conținute în decizia atacată.

98 În sfârșit, făcând trimitere la considerentele (363)-(365) ale deciziei atacate, Comisia apreciază că nu este deloc „nerezonabil" să afirme, astfel cum o face în considerentul (361) al deciziei atacate, că Deltafina a jucat un rol „deosebit de activ" în înțelegerea prim-procesatorilor.

99 În opinia Comisiei, din elementele precedente rezultă că nici nu a săvârșit erori de apreciere și nici nu a încălcat dreptul de apărare al Deltafina atunci când a considerat că aceasta este parte în practicile restrictive prevăzute la articolul 1 al deciziei atacate și când a declarat-o răspunzătoare în solidar pentru aceste practici.

100 În legătură cu criticile formulate de Deltafina cu privire la calificarea sa drept conducător al înțelegerii prim-procesatorilor reținută în decizia atacată, Comisia susține mai întâi că, în cazul în care ar fi întemeiate, acestea ar putea cel mult să conducă la o reducere a cuantumului amenzii.

101 În continuare, Comisia amintește că, potrivit unei jurisprudențe constante, din moment ce indică în mod expres, în comunicarea privind obiecțiunile, că va examina

necesitatea de a aplica amenzi întreprinderilor în cauză și enunță principalele elemente de fapt și de drept susceptibile să conducă la aplicarea unei amenzi, precum gravitatea și durata presupusei încălcări și împrejurarea că aceasta a fost săvârșită „cu intenție sau din neglijență", își îndeplinește obligația de a respecta dreptul întreprinderilor de a fi audiate (Hotărârea Tribunalului din 20 martie 2002, LR AF 1998/Comisia, T-23/99, Rec., p. II-1705, punctul 199). Or, elementele impuse astfel de jurisprudență ar figura în comunicarea privind obiecțiunile.

102 În sfârșit, Comisia susține că, indiferent de situație, faptul că nu a indicat în mod expres, în comunicarea privind obiecțiunile, intenția sa de a reține ca circumstanță agravantă rolul special avut de Deltafina în cadrul înțelegerii prim-procesatorilor nu a avut consecințe asupra apărării acestei întreprinderi. Astfel, aceasta ar fi invocat în mod expres, în paginile 31-37 ale răspunsului său la comunicarea privind obiecțiunile, argumente prin care urmărea să minimizeze rolul său.

— Aprecierea Tribunalului

103 Prezentul aspect cuprinde două subdiviziuni principale. Pe de o parte, Deltafina invocă existența unor diferențe între comunicarea privind obiecțiunile și decizia atacată în ceea ce privește aprecierea rolului său în cadrul înțelegerii prim-procesatorilor. Pe de altă parte, Deltafina contestă temeinicia acestei aprecieri, astfel cum este realizată în decizia atacată.

104 În cadrul fiecăreia dintre aceste două subdiviziuni, Deltafina formulează în special critici în ceea ce privește calitatea care i-a fost atribuită, de conducător al înțelegerii prim-procesatorilor. Astfel, în cadrul primei subdiviziuni, ea reproșează Comisiei că nu a menționat, în comunicarea privind obiecțiunile, împrejurarea că era susceptibilă

să fie considerată conducător al înțelegerii prim-procesatorilor, încălcându-i astfel dreptul la apărare. În cadrul celei de a doua subdiviziuni, Deltafina susține că, în decizia atacată, concluzia Comisiei potrivit căreia ea a jucat un astfel de rol în înțelegerea prim-procesatorilor nu a fost motivată suficient.

105 Astfel cum s-a constatat deja la punctul 71 de mai sus și cum subliniază Comisia în mod întemeiat, în decizia atacată nu s-a ținut seama de calitatea de conducător al înțelegerii prim-procesatorilor atribuită Deltafina decât în contextul stabilirii cuantumului amenzii, și și atunci ca circumstanță agravantă. Prin urmare, chiar dacă s-ar demonstra încălcarea dreptului la apărare invocată în ceea ce privește această calitate sau dacă ar rezulta că aceasta din urmă nu este stabilită corespunzător standardelor legale, aceasta nu poate determina anularea deciziei atacate, astfel cum urmărește Deltafina invocând prezentul aspect, ci cel mult o reducere a cuantumului amenzii aplicate. Prin urmare, criticile sus-menționate trebuie respinse ca inoperante în cadrul prezentului aspect. Acestea vor fi examinate ulterior, în cadrul celui de al șaselea motiv, invocat de Deltafina în susținerea concluziilor prin care urmărește reducerea cuantumului amenzii sale și care este întemeiat în esență pe aceleași considerente.

106 În ceea ce privește celelalte critici formulate de Deltafina în susținerea prezentului aspect, acestea privesc trei chestiuni distincte, și anume, în primul rând, cea a temeiului în care Comisia a dedus, în decizia atacată, că această societate a încălcat articolul 81 CE, în al doilea rând, cea de a stabili dacă există diferențe cu privire la acest aspect între această decizie și comunicarea privind obiecțiunile și, în al treilea rând, cea a justificării conform cerințelor legale a concluziei sus-menționate a Comisiei.

107 În ceea ce privește prima chestiune, trebuie amintit că, astfel cum s-a arătat deja la punctele 15-21 de mai sus, decizia atacată privește două înțelegeri orizontale

încheiate și puse în aplicare pe piața spaniolă a tutunului brut, în prima fiind implicați prim-procesatorii spanioli și Deltafina, iar în cea de a doua, reprezentanții producătorilor. Potrivit deciziei atacate, fiecare dintre aceste înțelegeri se caracterizează printr-un ansamblu de acorduri și/sau de practici concertate și constituie o încălcare unică și continuă a articolului 81 alineatul (1) CE [a se vedea în special considerentele (275)-(277) și (296)-(298) ale deciziei atacate].

108 Prim-procesatorii spanioli și Deltafina sunt considerați răspunzători pentru prima încălcare în ansamblu, iar reprezentanții producătorilor pentru cea de a doua încălcare în ansamblu [a se vedea în special articolul 1 și considerentele (358), (359) și (366) ale deciziei atacate].

109 Mai precis, din mai multe considerente ale deciziei atacate rezultă că se consideră că Deltafina, asemenea prim-procesatorilor spanioli, a încheiat acorduri și/sau a participat la practici concertate având ca obiect să stabilească, în fiecare an, pentru perioada 1996-2001, prețul mediu de livrare (maxim) al fiecărui soi de tutun brut, indiferent de calitate, și să împartă cantitățile din fiecare soi de tutun brut care puteau fi cumpărate de fiecare prim-procesator de la producători [a se vedea în special considerentele (85), (88), (112), (144), (274), (276), (278), (279), (281)-(283), (285)-(287), (301), (303), (305) și (357) ale deciziei atacate]. În plus, se consideră că, în perioada 1999-2001, Deltafina, asemenea prim-procesatorilor spanioli, a încheiat acorduri și/sau a participat la practici concertate având ca obiect să stabilească game de prețuri conform nivelului de calitate al fiecărui soi de tutun brut care figurează în tabelele anexate la contractele de cultură, precum și condițiile suplimentare [a se vedea în special considerentele (85), (274), (276), (290) și (357) ale deciziei atacate].

110 Cu alte cuvinte, în decizia atacată, întreprinderii Deltafina i se reproșează că a participat în mod activ și direct la înțelegerea prim-procesatorilor [a se vedea în special considerentele (357), (361), (366) și (369) ale deciziei atacate]. În acest sens, trebuie să

se sublinieze că, în considerentul (369) al deciziei atacate, Comisia precizează în mod special că „trebuie să se considere că rolul Deltafina în speță a fost direct și fundamental și că nu s-a limitat la rolul de coordonator extern și/sau de ajutor”.

111 În considerentele (359)-(366) ale deciziei atacate, Comisia expune, făcând trimitere la alte considerente ale acestei decizii, raționamentul și situația de fapt specifică pe care s-a bazat pentru a ajunge la concluziile prezentate la punctele 109 și 110 de mai sus.

112 Raționamentul și situația de fapt în discuție sunt următoarele:

— prin intermediul președintelui său și, uneori, al altor reprezentanți, Deltafina a participat la anumite reuniuni în cadrul înțelegerii prim-procesatorilor [considerentele (67), (112) și (363) ale deciziei atacate], mai precis, reuniunile din 13 martie 1996 de la Madrid (Spania) [considerentele (88) și (92) ale deciziei atacate], din 17 decembrie 1996 [considerentul (117) al deciziei atacate], din 30 ianuarie 1997 de la Roma (Italia)] [considerentul (118) al deciziei atacate] și din martie 1999 [considerentul (186) al deciziei atacate];

— în cazul în care nu era prezentă la anumite reuniuni în cadrul înțelegerii prim-procesatorilor, Deltafina era informată în mod regulat de aceștia din urmă cu privire la situația pieței spaniole a tutunului brut și cu privire la practicile pe care le-au pus în aplicare [considerentele (112), (133)-(136), (140)-(143), (145), (149) și (364) ale deciziei atacate];

— în 1997, președintele Deltafina chiar a fost depozitarul unei note pregătite și semnate de prim-procesatorii spanioli cu ocazia uneia dintre reuniunile lor, care relua detaliile diferitelor acorduri la care ajunseseră [considerentele (122) și (364) ale deciziei atacate];

— Deltafina a intervenit în organizarea înțelegerii prim-procesatorilor, în special trimițându-le scrisori pentru a obține buna executare a acordurilor ilicite, acționând astfel ca mediator în diferendele dintre aceștia [considerentele (140) și (365) ale deciziei atacate];

— Deltafina a jucat un rol central în cadrul negocierilor dintre prim-procesatorii spanioli și reprezentanții producătorilor cu privire la gamele de prețuri pentru excedentul de tutun din recolta 1999 [considerentele (207), (221) și (365) ale deciziei atacate];

113 În ceea ce privește cea de a doua chestiune, trebuie amintit în prealabil că, potrivit unei jurisprudențe constante, respectarea dreptului la apărare în orice procedură susceptibilă să conducă la aplicarea unor sancțiuni, în special a unor amenzi sau penalități cu titlu cominatoriu, constituie un principiu fundamental al dreptului comunitar, care trebuie respectat chiar dacă este vorba despre o procedură care are caracter administrativ (Hotărârea Curții din 13 februarie 1979, Hoffmann-La Roche/Comisia, 85/76, Rec., p. 461, punctul 9, și Hotărârea din 2 octombrie 2003, ARBED/Comisia, C-176/99 P, Rec., p. I-10687, punctul 19).

114 Acest principiu impune în special ca o comunicare privind obiecțiunile adresată de Comisie unei întreprinderi căreia intenționează să îi aplice o sancțiune pentru încălcarea normelor de concurență să conțină elementele esențiale reținute în privința sa, precum faptele reproșate, calificarea acestora și elementele de probă pe care se întemeiază Comisia, pentru ca respectiva întreprindere să fie în măsură să își valorifice

în mod eficient argumentele în cadrul procedurii administrative inițiate împotriva sa (a se vedea Hotărârea ARBED/Comisia, punctul 113 de mai sus, punctul 20 și jurisprudența citată).

115 În plus, o încălcare a dreptului la apărare în cursul procedurii administrative se apreciază în lumina obiecțiunilor reținute de Comisie în comunicarea privind obiecțiunile și în decizia prin care se finalizează procedura respectivă (Hotărârile Tribunalului din 29 iunie 1995, Solvay/Comisia, T-30/91, Rec., p. II-1775, punctul 60, și ICI/Comisia, T-36/91, Rec., p. II-1847, punctul 70). În aceste condiții, constatarea unei încălcări a dreptului la apărare presupune că obiecțiunea, despre care întreprinderea susține că nu i-a fost imputată în cuprinsul comunicării privind obiecțiunile, este reținută de Comisie în decizia finală.

116 În prezenta cauză, în comunicarea privind obiecțiunile, la fel ca în decizia atacată, Comisia face distincție între două înțelegeri orizontale, care se caracterizează printr-un ansamblu de acorduri și/sau de practici concertate pe piața spaniolă a tutunului brut, prima vizând sectorul primei procesări, iar cea de a doua, cel al producției, și califică fiecare dintre aceste înțelegeri drept încălcare unică și continuă a articolului 81 alineatul (1) CE [a se vedea în special punctele (1), (316)-(318) și (338)-(340) din comunicarea privind obiecțiunile]. La fel ca în decizia atacată, prim-procesatorii spanioli și Deltafina sunt considerați răspunzători pentru prima încălcare în ansamblu, iar reprezentanții producătorilor, pentru cea de a doua încălcare în ansamblu [a se vedea în special punctele (411), (412) și (420) din comunicarea privind obiecțiunile].

117 Din comunicarea privind obiecțiunile rezultă în mod clar, în ceea ce privește în special Deltafina, că, la fel ca în decizia atacată, acestei întreprinderi i se atribuie răspunderea încălcării în considerarea implicării sale directe și active în activitățile înțelegerii prim-procesatorilor. Astfel, în prima teză a punctului (415) din comunicarea privind obiecțiunile, care este aproape identică cu prima teză a considerentului (361) al

deciziei atacate, Comisia arată că „Deltafina a avut un rol deosebit de activ în cartelul prim-procesatorilor spanioli de tutun brut". De asemenea, la punctul (420) din comunicarea privind obiecțiunile, redactat în termeni asemănători cu considerentul (366) al deciziei atacate, Comisia deduce în special că trebuie „să se considere că Deltafina a participat în mod activ la elaborarea și la punerea în aplicare a acordului privind prețul mediu și cantitățile încheiat între prim-procesatori începând cu 1996, precum și la negocierea tabelelor prețurilor pentru excedentul de tutun în 2000".

118 În plus, raționamentul și situația de fapt pe care Comisia se întemeiază pentru a stabili obiecțiunea întemeiată pe o implicare directă și activă a Deltafina în încălcare corespund în esență celor pe care le reține în decizia atacată și care sunt expuse la punctul 112 de mai sus [a se vedea în special punctele (412)-(420) din comunicarea privind obiecțiunile și diferitele puncte ale aceleiași comunicări la care acestea fac trimitere].

119 Prin urmare, trebuie să se constate că, în mod contrar susținerilor Deltafina, decizia atacată nu se diferențiază de comunicarea privind obiecțiunile în ceea ce privește motivele pentru care i s-a atribuit răspunderea încălcării. Interpretând comunicarea privind obiecțiunile, Deltafina trebuia să înțeleagă în mod necesar că, la fel ca în decizia atacată, Comisia a intenționat să se bazeze pe implicarea sa directă și activă în activitățile înțelegerii prim-procesatorilor. Întrucât comunicarea privind obiecțiunile a permis Deltafina să ia cunoștință nu numai de obiecțiunea întemeiată pe implicarea sa directă și activă în încălcare, dar și de situația de fapt reținută de Comisie în decizia atacată în susținerea acestei obiecțiuni, reclamanta a fost în măsură pe deplin să își asigure apărarea în cursul procedurii administrative.

120 Este adevărat că, în mai multe pasaje al deciziei atacate, Deltafina este menționată în mod expres, alături de prim-procesatorii spanioli, că ar fi participat la acordurile și/sau la practicile concertate în litigiu (a se vedea punctul 109 de mai sus), în timp ce în

pasajele corespunzătoare din comunicarea privind obiecțiunile nu este menționată. Cu toate acestea, nu este vorba decât despre o simplă diferență de prezentare a situației de fapt, care urmărește numai redarea acesteia într-un mod mai exact în decizia atacată, și nu poate constitui o modificare materială a obiecțiunilor astfel cum au fost expuse în comunicarea privind obiecțiunile. În această privință, trebuie amintit că decizia finală a Comisiei nu trebuie să fie neapărat o copie a comunicării privind obiecțiunile (Hotărârea Curții din 15 iulie 1970, ACF Chemiefarma/Comisia, 41/69, Rec., p. 661, punctul 91, Hotărârea Curții din 7 iunie 1983, Musique Diffusion française și alții/Comisia, 100/80-103/80, Rec., p. 1825, punctul 14, și Hotărârea Tribunalului din 8 octombrie 1996, Compagnie maritime belge de transports și alții/Comisia, T-24/93-T-26/93 și T-28/93, Rec., p. II-1201, punctul 113).

121 De asemenea, la punctul (413) din comunicarea privind obiecțiunile, citând Decizia 80/1334/CEE din 17 decembrie 1980 privind o procedură de aplicare a articolului [81 CE] (IV/29.869 – Sticlă turnată în Italia) (JO L 383, p. 19, denumită în continuare „Decizia sticlă turnată"), Comisia declară că, potrivit practicii sale decizionale, „atunci când o întreprindere permite și ajută «în mod voit» realizarea restricțiilor concurenței care sunt însuși scopul acordurilor vizate, poate fi considerată «răspunzătoare în solidar» pentru efectele restrictive care rezultă din acestea". Această observație, care nu își găsește un echivalent în decizia atacată și care figurează în partea din comunicarea privind obiecțiunile consacrată destinatarilor acesteia și în special întreprinderii Deltafina, ar putea fi interpretată la prima vedere în sensul că acesteia din urmă nu i se reproșează de către Comisie că a participat în mod direct și activ la înțelegerea prim-procesatorilor, ci numai că a facilitat comiterea încălcării. Cu toate acestea, o astfel de interpretare nu poate fi reținută, întrucât nu ține seama de punctele din comunicarea privind obiecțiunile care urmează după această observație, și în special de punctele (415) și (420), în cuprinsul cărora se reproșează în mod clar Deltafina că a participat în mod activ la înțelegerea prim-procesatorilor (a se vedea punctul 117 de mai sus). În realitate, prin formularea acestei observații la punctul (413) din comunicarea privind obiecțiunile, Comisia – deși este regretabil că nu a utilizat termeni mai preciși în această privință – a înțeles să arate că o întreprindere este susceptibilă să încalce interdicția prevăzută la articolul 81 alineatul (1) CE atunci când comportamentul acesteia, astfel cum se coordonează cu cel al altor întreprinderi, are drept scop să restrângă concurența pe o piață relevantă specifică în cadrul

pieței comune, fără ca aceasta să însemne în mod necesar că ea însăși este activă pe piața relevantă respectivă. Această idee rezultă în mod clar atunci când observația respectivă este interpretată în contextul pasajului din Decizia sticlă turnată din care provine.

122 În ceea ce privește cea de a treia chestiune, trebuie să se constate că Deltafina nu neagă că situația de fapt pe care Comisia se întemeiază, în considerentele (359)-(366) ale deciziei atacate, pentru a o considera răspunzătoare pentru o încălcare a articolului 81 CE, astfel cum a fost aceasta amintită la punctul 112 de mai sus, este susținută de elementele de probă din dosar. În realitate, în cadrul prezentului aspect, Deltafina repune în discuție concluzia Comisiei potrivit căreia această situație de fapt justifică atribuirea în sarcina sa a primei încălcări în ansamblu.

123 În această privință, trebuie amintit că, pentru a se putea imputa unei întreprinderi care participă la o înțelegere întreaga încălcare, trebuie să fie îndeplinite două condiții, prima obiectivă și cea de a doua subiectivă (a se vedea punctele 57-63 de mai sus). În ceea ce privește prima condiție, această întreprindere trebuie să fi contribuit la punerea în aplicare a înțelegerii, inclusiv în mod subordonat, accesoriu sau pasiv. În ceea ce privește cea de a doua condiție, această întreprindere trebuie să își fi manifestat propria voință, demonstrând că acceptat, fie și numai în mod tacit, obiectivele înțelegerii.

124 În prezenta cauză, în primul rând, nu se contestă faptul că Deltafina a contribuit în mod activ și direct la punerea în aplicare a înțelegerii prim-procesatorilor pe perioada încălcării.

125 Astfel, elementele dosarului demonstrează că doi reprezentanți ai Deltafina, mai precis, domnul M., președintele acesteia, și domnul C., directorul responsabil de vânzări al acesteia, au participat la prima reuniune a înțelegerii prim-procesatorilor, și anume cea din 13 martie 1996 de la Madrid, în cursul căreia s-au discutat prețurile și volumul achizițiilor de tutun brut pentru anul de comercializare 1996/1997 și a fost încheiat un acord privind prețurile. Dintr-un telefax trimis Deltafina de WWTE la 10 aprilie 1996, menționat în considerentul (95) al deciziei atacate, rezultă că Deltafina a contribuit în mod activ la încheierea acestui acord și a redactat procesul verbal care îl conține. Din acest telefax și dintr-un telefax trimis Deltafina de Agroexpansión la 22 aprilie 1996, mai rezultă că WWTE și Agroexpansión s-au plâns Deltafina de nerespectarea acordului de către Cetarsa.

126 La 17 decembrie 1996 era prevăzută o altă reuniune în cadrul înțelegerii prim-procesatorilor, cu participarea domnului M.. Acesta din urmă, precum și domnul C. au participat și la reuniunea din cadrul înțelegerii prim-procesatorilor din 30 ianuarie 1997 de la Roma, în cursul căreia au fost încheiate acorduri privind prețurile și cantitățile achizițiilor de tutun brut pentru anul de comercializare 1997/1998. Din dosar rezultă că domnul M. a păstrat o notă redactată și semnată de prim-procesatorii spanioli cu ocazia acestei ultime reuniuni, care reia detaliile acestor diferite acorduri, pe care a distrus-o ulterior, la cererea acestor prim-procesatori.

127 În continuare, în repetate rânduri, WWTE și Agroexpansión au informat Deltafina cu privire la situația pieței spaniole a tutunului brut și s-au plâns acesteia din urmă de nerespectarea acordurilor vizate la punctul 126 de mai sus, precum și a altor acorduri care fuseseră încheiate în cursul primelor luni ale anului 1997. Astfel, la 29 aprilie 1997, WWTE a trimis un telefax domnului M., în care a menționat că prețul minim (mediu) pe care Cetarsa a acceptat să îl plătească producătorilor constituie încălcarea unui acord încheiat între prim-procesatori în prezența domnului M. și că, în consecință, va fi imposibil să se respecte angajamentul de a plăti un preț mediu de 50-60 de peseta spaniole (ESP) pe kilogram. Drept răspuns la acest telefax, prin telefaxul din aceeași zi trimis pe hârtie cu antetul Deltafina, domnul M. a invitat WWTE „să își păstreze calmul", precizând că „nu este în favoarea nimănui să plătească din ce

în ce mai mult". La 30 aprilie 1997, Agroexpansión i-a trimis domnului M. un telefax în care arăta în special că „acordurile și reuniunile cu ceilalți prim-procesatori [au fost], din nou, sterile și ridicole" și că „[a] respectat convențiile și [va] cumpăra 5 milioane de kilograme, plătind însă 30 ESP în plus față de anul trecut". Prin telefaxul din 9 iulie 1997, WWTE s-a plâns din nou Deltafina de comportamentul Cetarsa, subliniind în special necesitatea „de a face pace în acest sector" și de a avea „un acord în lipsa unui acord". În telefaxul său, WWTE mai menționa: „Cum ai spus de mai multe ori, un acord privind prețurile nu este posibil fără un acord privind cantitățile. Acordul privind cantitățile nu poate fi numai pentru un an […]. Ne-ar trebui un acord [cu o durată] eventual de cinci ani, [sau] de cel puțin trei ani".

128 La 1 octombrie 1997, Agroexpansión a trimis Deltafina un telefax pentru a o informa că WWTE a acceptat să plătească prețuri mai ridicate decât cele care fuseseră convenite. Drept răspuns la acest telefax, domnul M. a scris în aceeași zi WWTE, pe hârtie cu antetul Deltafina, pentru a-i preciza că, în cazul în care această informație ar fi exactă, ar apărea o problemă serioasă și că comportamentul său ar putea fi interpretat drept un „atac violent" contra Agroexpansión. Prin telefaxul din 2 octombrie 1997 trimis Deltafina, WWTE și-a expus punctul de vedere cu privire la această chestiune.

129 La 6 noiembrie 1997, WWTE a trimis Deltafina un telefax, în care a indicat în special că încerca „prin toate mijloacele" să obțină un acord privind cantitățile și că, la reuniunea cu ceilalți prim-procesatori care urma să aibă loc la 20 noiembrie, va propune „garantarea acorduri[lor] prin depunerea unor sume importante care creează o siguranță în executarea acordurilor". La acest telefax era anexat un tabel care conținea informații cu privire la anumite prețuri plătite de fiecare dintre prim-procesatorii spanioli.

130 Taes a informat Deltafina despre acordul-cadru privind condițiile de achiziție pentru anul de comercializare 1998/1999 încheiat de prim-procesatori în cadrul reuniunii de la Madrid din 20 ianuarie 1998 chiar în ziua următoare acestei reuniuni.

131 Dintr-un raport de activitate al Agroexpansión din 6 aprilie 1999, rezultă că domnul M. a participat în luna martie 1999 la o reuniune cu prim-procesatorii spanioli și cu Anetab, în cursul căreia s-au discutat prețurile tutunului brut și împărțirea cantităților achizițiilor de tutun brut pentru anul de comercializare 1999/2000.

132 În sfârșit, în 2000, Deltafina a intervenit în negocierile dintre prim-procesatori și reprezentanții producătorilor privind gamele de prețuri pentru excedentul de tutun brut din 1999. Mai precis, în perspectiva unei reuniuni a Anetab care urma să aibă loc la sfârșitul lunii februarie 2000, la 15 februarie 2000, domnul M. a trimis Cetarsa, Agroexpansión și WWTE un telefax pe hârtie cu antetul Deltafina, pentru a le face cunoscute ideile, sfaturile și propunerile sale.

133 În continuare, având în vedere ansamblul circumstanțelor obiective ce caracterizează participarea Deltafina, trebuie să se constate că aceasta a contribuit la înțelegerea prim-procesatorilor în deplină cunoștință de cauză și cu intenție. Astfel, Deltafina fie nu putea ignora, fie cunoștea, în mod indubitabil, obiectivul anticoncurențial și ilicit al acestei înțelegeri, obiectiv care s-a manifestat în special în organizarea unor reuniuni cu scop anticoncurențial, în schimbul de informații sensibile la care a participat în mod activ pe întreaga perioadă a încălcării și în cadrul unei note care reia în detaliu anumite acorduri privind prețurile și cantitățile de achiziție a tutunului brut și al cărei depozitar a fost. În acest context, trebuie să se adauge că Deltafina avea interesul ca practicile restrictive în cauză să fie puse în aplicare, având în vedere poziția importantă pe care o ocupa pe piața achiziției tutunului procesat spaniol și rolul său de responsabil privind coordonarea și supravegherea activităților comerciale ale grupului Universal în Europa (a se vedea punctele 142 și 268-272 de mai jos).

134 Având în vedere considerațiile precedente, trebuie să se constate că, în decizia atacată, Comisia a considerat în mod întemeiat și fără să încalce dreptul la apărare al Deltafina că reclamanta este răspunzătoare pentru încălcarea pe care o reprezintă înțelegerea prim-procesatorilor.

135 Rezultă că primul aspect trebuie respins ca neîntemeiat.

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe faptul că comportamentele reproșate Deltafina trebuie reproșate în realitate președintelui acesteia

— Argumentele părților

136 Deltafina susține că comportamentele care i se reproșează nu pot fi imputate decât președintelui său, domnul M., întrucât acesta a acționat întotdeauna în cadrul înțelegerii prim-procesatorilor cu titlu personal, iar nu în calitate de reprezentant sau de organ al societății.

137 Deltafina precizează că prim-procesatorii l-au ales pe domnul M. „garant al acordurilor lor" în considerarea garanțiilor de neutralitate pe care le oferea și a autorității de care beneficia în industria tutunului, atât în Spania și în Italia, cât și în restul lumii.

138 Comisia solicită respingerea argumentelor formulate de Deltafina.

— Aprecierea Tribunalului

139 Trebuie să se constate că dintr-o serie de elemente ale dosarului rezultă că domnul M. a participat la înțelegerea prim-procesatorilor nu cu titlu personal, ci în calitate de reprezentant al Deltafina.

140 În acest sens, trebuie amintit mai întâi că domnul M. este președintele acestei societăți.

141 În continuare, trebuie să se sublinieze că domnul M. a fost însoțit, la anumite reuniuni din cadrul înțelegerii, de un alt reprezentant al Deltafina, care exercită o funcție importantă în structura acestei societăți (a se vedea punctele 125 și 126 de mai sus). În plus, trebuie să se constate că reuniunea de la Roma din 30 ianuarie 1997 (a se vedea punctul 126 de mai sus) a avut loc în birourile Deltafina și că diferitele scrisori adresate de domnul M. prim-procesatorilor spanioli în cadrul înțelegerii prim-procesatorilor erau redactate pe hârtie cu antetul societății. În plus, în telefaxul său din 29 aprilie 1997 către WWTE, domnul M. menționează numele societății alături de numele său (a se vedea punctul 127 de mai sus).

142 În sfârșit, este clar că participarea domnului M. la activitățile înțelegerii prim-procesatorilor avea drept scop să apere interesele comerciale ale Deltafina pe piața spaniolă. Astfel, pe de o parte, trebuie să se sublinieze că Deltafina este responsabilă de coordonarea și supravegherea activităților comerciale ale grupului Universal în Europa și că, implicit, este direct interesată de activitățile de achiziționare a tutunului brut ale societății sale soră din Spania, Taes. Pe de altă parte, Deltafina, pe lângă faptul că achiziționa aproape întreaga producție de tutun procesat a Taes [considerentul (27) al deciziei atacate], a încheiat contracte importante de achiziționare de tutun procesat cu Cetarsa [considerentele (20) și (29) ale deciziei atacate] și cu Agroexpansión [considerentele (21) și (29) ale deciziei atacate]. Or, astfel cum rezultă din anumite înscrisuri din dosar și nu se contestă de către părți, prețul plătit de prim-procesatorii spanioli pentru achiziționarea tutunului brut a influențat în mod direct prețul plătit

de Deltafina pentru achiziționarea tutunului procesat [a se vedea și considerentul (32) al deciziei atacate].

143 Trebuie să se sublinieze de asemenea că Taes, în memoriul său din 18 februarie 2002 (a se vedea punctul 9 de mai sus), precizează că Deltafina era interesată de încheierea acordului privind prețul de cumpărare a excedentului de tutun brut din 1999 în măsura în care intenționa să achiziționeze cantități suplimentare de tutun procesat. Trebuie să se adauge că, în mai multe dintre scrisorile schimbate între Deltafina și prim-procesatorii spanioli în cadrul înțelegerii prim-procesatorilor, se face referire în mod expres la situația reclamantei.

144 Având în vedere considerațiile precedente, al doilea aspect trebuie respins ca neîntemeiat.

Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe refuzul Comisiei de a da acces Deltafina la anumite documente incriminatoare

— Argumentele părților

145 Deltafina susține că, prin refuzul de a-i da acces la documentele care stabilesc că a avut un rol de conducător în cadrul înțelegerii prim-procesatorilor, Comisia a adus atingere dreptului său la apărare și dreptului său la un proces echitabil.

146 În această privință, Deltafina subliniază că Comisia nu a admis cererea de acces la memoriile depuse de celelalte întreprinderi destinatare ale comunicării privind obiecțiunile drept răspuns la cererea formulată de Comisie prin telefaxul din 23 martie 2004 și repetată prin faxul din 24 noiembrie 2004. Or, principalele elemente la care s-ar referi Comisia în decizia atacată pentru a-i atribui rolul de conducător ar fi anumite pasaje din răspunsurile Agroexpansión și WWTE la comunicarea privind obiecțiunile.

147 Comisia neagă că, pentru a stabili că Deltafina a avut un rol de conducător în cadrul înțelegerii prim-procesatorilor, s-a întemeiat pe elemente conținute în răspunsurile Agroexpansión și WWTE la comunicarea privind obiecțiunile. Astfel cum ar reieși din considerentul (436) al deciziei atacate, în răspunsurile lor, Agroexpansión și WWTE doar ar fi confirmat acest rol sau, mai precis, „situația de fapt din care rezultă acest rol". Agroexpansión și WWTE nu ar fi invocat elemente de fapt care nu fuseseră reținute deja împotriva Deltafina în comunicarea privind obiecțiunile și față de care, prin urmare, aceasta din urmă nu s-ar fi putut apăra.

— Aprecierea Tribunalului

148 Pentru aceleași motive menționate la punctele 70-73 și 105 de mai sus, afirmațiile făcute de Deltafina în susținerea prezentului aspect trebuie respinse ca inoperante. Aceste afirmații vor fi examinate în continuare în cadrul celui de al șaselea motiv, care este invocat de Deltafina în susținerea concluziilor privind reducerea cuantumului amenzii sale.

Cu privire la al patrulea aspect, întemeiat pe faptul că, în comunicarea privind obiecțiunile, Comisia nu a definit suficient de clar pieţele relevante, a produsului și geografică

— Argumentele părților

149 Deltafina susține că, în comunicarea privind obiecțiunile, Comisia nu a definit suficient de clar pieţele relevante, a produsului și geografică, și că astfel a adus atingere în mod grav dreptului său la apărare.

150 În opinia Deltafina, dacă această piață ar fi fost definită „cu claritatea necesară" în comunicarea privind obiecțiunile, atunci reclamanta ar fi putut prezenta Comisiei argumente de fapt și de drept de natură să o conducă la alte concluzii decât cele reținute în decizia atacată. În special, aceasta i-ar fi permis să prezinte argumente cu privire la prezența sau la absența sa de pe piața relevantă și cu privire la rolul său pe această piață.

151 Comisia respinge susținerile Deltafina.

— Aprecierea Tribunalului

152 Mai întâi, trebuie să se constate că din comunicarea privind obiecțiunile rezultă în mod suficient de clar și de exact că piața relevantă este piața spaniolă a achiziției și a primei procesări a tutunului brut. În comunicarea privind obiecțiunile, la fel

ca în decizia atacată, Comisia descrie în detaliu unitățile prim-procesatoare de tutun brut din Spania – făcând precizări în special cu privire la activitățile acestora de achiziționare și de procesare a tutunului brut, precum și cu privire la raporturile comerciale dintre ele –, producătorii de tutun brut, reprezentanții producătorilor, diferitele aspecte ale sectorului tutunului brut din Spania, printre care regiunile de producție, volumul și valoarea producției, valoarea vânzărilor, diferitele soiuri de tutun brut și prețurile medii de livrare (maxime) ale fiecărui soi, precum și cadrul normativ comunitar și spaniol aplicabil tutunului brut [a se vedea punctele (15)-(81) din comunicarea privind obiecțiunile]. Analiza efectuată astfel de Comisie în comunicarea privind obiecțiunile permite să se înțeleagă pe deplin condițiile de funcționare ale pieței pe care este denaturată concurența.

153 În continuare, trebuie să se constate că din răspunsul Deltafina la comunicarea privind obiecțiunile rezultă că reclamanta nu numai că a înțeles perfect modul în care Comisia a perceput piața relevantă în prezenta cauză, ci și-a și exprimat punctul de vedere cu privire la rolul său pe această piață.

154 În aceste condiții, al patrulea aspect al celui de al doilea motiv trebuie respins ca neîntemeiat.

155 Având în vedere ansamblul considerațiilor precedente, al doilea motiv nu poate fi primit.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE, a articolului 2 din Regulamentul nr. 1/2003 și a punctului 43 din Orientările privind conceptul de efect asupra comerțului din articolele 81 [CE] și 82 [CE], precum și pe nemotivare

Argumentele părților

156 Deltafina susține că Comisia nu a demonstrat într-o măsură suficientă că practicile restrictive în cauză au afectat comerțul dintre statele membre.

157 În susținerea acestei afirmații, Deltafina arată că Comisia se contrazice prin faptul că afirmă, pe de o parte, în considerentul (316) al deciziei atacate, că „[î]nțelegerea dintre prim-procesatori și Deltafina […] este susceptibilă să aibă o […] influență [directă sau indirectă, actuală sau potențială] asupra fluxurilor de schimburi comerciale dintre Spania și celelalte state membre în măsura în care [înțelegerea] are drept obiect să garanteze exportarea tutunului procesat spaniol" și, pe de altă parte, în considerentul (412) al deciziei atacate, că „nu dispune de dovezi concludente privind efectele reale ale încălcărilor comise de producători și de prim-procesatori pe piață".

158 În continuare, Deltafina critică faptul că, în prezenta cauză, Comisia a prezumat existența unei afectări a comerțului dintre statele membre „pentru simplul motiv obiectiv că un produs diferit de cel al pieței relevante probabile poate fi uneori exportat pe alte piețe". Astfel, Comisia ar ține seama de o piață în aval față de piața relevantă, această piață în aval fiind cea a tutunului procesat. În plus, Comisia nu ar descrie „forțele prezente" pe piața respectivă în aval și nici nu ar explica modul în care aceasta ar putea fi afectată „într-un sens anticoncurențial și în mod semnificativ" de comportamentele care s-au manifestat pe piața relevantă. Deltafina reproșează de asemenea

Comisiei că nu a ținut seama de faptul că piața tutunului brut este „exclusiv națională", având în vedere că întreprinderile nespaniole nu sunt recunoscute ca prim-procesatori în Spania și nu pot achiziționa tutun brut de la producătorii spanioli. Reclamanta adaugă că nu există importuri de tutun brut dinspre Spania și nici exporturi de tutun brut către această țară.

159 Deltafina reproșează de asemenea Comisiei că nu a ținut seama de punctul (43) din Orientările privind conceptul de efect asupra comerțului din articolele 81 [CE] și 82 [CE], care prevede în mod special că „[p]robabilitatea ca un anumit acord să aibă efecte indirecte sau potențiale trebuie explicată de către autoritatea […] care susține că s-a adus atingere comerțului dintre statele membre în mod semnificativ" și că „[e]fectele ipotetice sau speculative nu sunt suficiente pentru a se stabili aplicabilitatea dreptului comunitar".

160 În sfârșit, Deltafina susține că înțelegerea în cauză se aseamănă cu o „[înțelegere] care vizează un singur stat membru" în sensul punctelor (78)-(82) din Orientările privind conceptul de efect asupra comerțului din articolele 81 [CE] și 82 [CE]. Reclamanta adaugă că, potrivit acestor orientări, „capacitatea acestor acorduri de a denatura comerțul constă în principal în valoarea acestora de excludere față de concurenții din celelalte state membre". Or, în decizia atacată nu ar exista niciun element care să permită să se stabilească existența în speță a unor astfel de efecte de excludere. În realitate, în opinia Deltafina, barierele reglementare care împiedică stabilirea în Spania a unităților de procesare străine și caracteristicile intrinseci ale tutunului brut, care impun procesarea acestui produs imediat după recoltare și în apropierea locului recoltării, „fac puțin probabilă însăși producerea efectelor indirecte a căror realizare ar putea transforma o afectare pur ipotetică a comerțului într-o afectare potențială".

161 Comisia consideră că cel de al treilea motiv trebuie respins ca neîntemeiat.

162 Comisia subliniază mai întâi că cerința referitoare la afectarea comerțului dintre statele membre este îndeplinită atunci când acordul în cauză permite, în temeiul unui ansamblu de elemente de drept și de fapt, să se aibă în vedere cu un grad de probabilitate suficient că ar putea exercita o influență directă sau indirectă, actuală sau potențială asupra fluxurilor de schimburi comerciale dintre statele membre. În consecință, pentru aplicarea articolului 81 CE, nu ar fi necesar să se demonstreze că schimburile comerciale sunt afectate în mod real.

163 Comisia mai precizează că, în considerentele (316) și (317) ale deciziei atacate, a expus motivele pentru care practicile restrictive în cauză sunt „potențial susceptibile" să afecteze comerțul dintre statele membre. Comisia consideră că între considerentele (316) și (412) ale deciziei atacate nu există nicio contradicție.

164 Pe de altă parte, Comisia subliniază că Deltafina nu contestă faptul că o înțelegere privind prețurile de cumpărare a tutunului brut este susceptibilă să aibă repercusiuni asupra prețului tutunului procesat și nici că tutunul spaniol procesat este destinat în principal exportului. Comisia apreciază că, având în vedere aceste circumstanțe, nu avea obligația de a descrie piața tutunului procesat înainte de a putea concluzioneze că era posibil ca înțelegerea să aibă un efect asupra exportului acestui produs.

165 În sfârșit, Comisia respinge afirmația Deltafina potrivit căreia, întrucât înțelegerea în cauză se aseamănă cu o înțelegere care vizează un singur stat membru, trebuia să demonstreze că avea un efect de excludere a concurenților celorlalte state membre. În această privință, Comisia face trimitere în mod special la considerentul (317) al deciziei atacate.

Aprecierea Tribunalului

166 Rezultă dintr-o jurisprudență consacrată că interpretarea și aplicarea condiției privind efectele asupra comerțului dintre statele membre, prevăzută la articolele 81 CE și 82 CE, trebuie să aibă ca punct de pornire finalitatea acestei condiții, care este aceea de a determina, în materia reglementării concurenței, domeniul dreptului comunitar în raport cu cel al statelor membre. Astfel, aparține domeniului dreptului comunitar orice înțelegere și orice practică susceptibilă să afecteze libertatea comerțului dintre statele membre într-un sens care ar putea aduce atingere realizării obiectivelor pieței unice între statele membre, în special prin împărțirea piețelor naționale sau prin modificarea structurii concurenței în cadrul pieței comune (Hotărârea Curții din 31 mai 1979, Hugin/Comisia, 22/78, Rec., p. 1869, punctul 17, și Hotărârea Curții din 25 octombrie 2001, Ambulanz Glöckner, C-475/99, Rec., p. I-8089, punctul 47).

167 Pentru a fi susceptibile să afecteze comerțul dintre statele membre, o decizie, un acord sau o practică trebuie, pe baza unui ansamblu de elemente obiective de drept sau de fapt, să permită să se prevadă, cu un grad de probabilitate suficient, că exercită o influență directă sau indirectă, actuală sau potențială asupra fluxurilor de schimburi comerciale dintre statele membre, iar aceasta într-un asemenea mod încât să creeze temerea că pot constitui un obstacol pentru realizarea unei piețe unice între statele membre. Este necesar, în plus, ca această influență să nu fie nesemnificativă (Hotărârea Curții din 28 aprilie 1998, Javico, C-306/96, Rec., p. I-1983, punctul 16, și Hotărârea Ambulanz Glöckner, punctul 166 de mai sus, punctul 48).

168 Astfel, un efect asupra schimburilor intracomunitare rezultă în general din reunirea mai multor factori care, considerați în mod izolat, nu ar fi în mod necesar determinanți (Hotărârea Curții din 21 ianuarie 1999, Bagnasco și alții, C-215/96 și C-216/96, Rec., p. I-135, punctul 47, și Hotărârea Curții din 29 aprilie 2004, British Sugar/Comisia, C-359/01 P, Rec., p. I-4933, punctul 27).

169 În jurisprudență s-a precizat de asemenea că articolul 81 alineatul (1) CE nu impune ca înțelegerile vizate de această prevedere să fi afectat în mod semnificativ schimburile intracomunitare, ci solicită stabilirea faptului că aceste înțelegeri sunt de natură să aibă un astfel de efect (a se vedea Hotărârea Curții din 23 noiembrie 2006, Asnef-Equifax și Administración del Estado, C-238/05, Rec., p. I-11125, punctul 43 și jurisprudența citată).

170 În cauză, trebuie să se considere că, în decizia atacată, Comisia a stabilit conform cerințelor legale că înțelegerea prim-procesatorilor este susceptibilă să afecteze comerțul dintre statele membre.

171 Mai concret, Comisia a concluzionat în mod întemeiat, în considerentul (316) al deciziei atacate, că această condiție de aplicare a articolului 81 CE este îndeplinită, având în vedere faptul că înțelegerea prim-procesatorilor este de natură să aibă un efect asupra exporturilor de tutun procesat din Spania către celelalte state membre.

172 În această privință, trebuie să se sublinieze că, astfel cum rezultă din diferite pasaje ale deciziei atacate [a se vedea în special considerentele (20), (23), (27), (32) și (84) ale deciziei atacate], pe de o parte, prețul de cumpărare al tutunului brut influențează în mod direct prețul tutunului procesat și, pe de altă parte, tutunul procesat spaniol este destinat în principal exportului. Aceste elemente, necontestate de altfel de Deltafina, sunt suficiente pentru a demonstra că înțelegerea prim-procesatorilor este de natură să aibă un efect asupra exportului de tutun procesat spaniol, astfel încât Deltafina nu poate reproșa Comisiei că nu a descris „forțele prezente” pe piața acestui produs.

173 Desigur, apreciind dacă este îndeplinită condiția privind efectele asupra comerțului dintre statele membre, Comisia a ținut seama de un produs, tutunul procesat, care se situează pe o piață în aval față de piața relevantă. Totuși, după cum Deltafina

recunoaște în mod expres în cererea introductivă, această abordare este conformă nu numai cu jurisprudența, care consideră că influența asupra fluxurilor de schimburi comerciale dintre statele membre poate fi indirectă (a se vedea punctul 167 de mai sus), ci și cu Orientările privind conceptul de efect asupra comerțului din articolele 81 [CE] și 82 [CE]. Astfel, punctul (38) din aceste orientări precizează în mod special că „[e]fectele indirecte apar deseori în legătură cu produsele legate de cele la care se referă acordul sau practica", de asemenea, că „efectele indirecte pot apărea atunci când un acord sau o practică are impact asupra activităților economice transfrontaliere ale întreprinderilor care utilizează sau se bazează în vreun fel pe produsele la care se referă acordul sau practica" și că „[a]ceste efecte pot să apară, de exemplu, atunci când acordul sau practica se referă la un produs intermediar, care nu se comercializează, ci este folosit în furnizarea unui produs finit, care se comercializează".

174 Pe de altă parte, concluzia Comisiei potrivit căreia înțelegerea prim-procesatorilor este de natură să aibă un efect asupra exportului de tutun procesat spaniol și, implicit, asupra schimburilor intracomunitare nu este nicidecum contrazisă de afirmația din considerentul (412) al deciziei atacate, potrivit căreia „[Ea] nu dispune de dovezi concludente privind efectele reale ale încălcărilor comise de producători și de prim-procesatori pe piață; astfel, ar fi imposibil să se determine *a posteriori* nivelul prețurilor care s-ar fi aplicat pe piața tutunului brut din Spania în lipsa practicilor în cauză". Astfel, prin această afirmație, formulată în contextul examinării gravității încălcării, Comisia se limitează să constate că nu poate cuantifica în mod exact efectele reale ale înțelegerii prim-procesatorilor asupra pieței. Cu toate acestea, Comisia nu exclude că este posibil ca înțelegerea să fi avut astfel de efecte. Dimpotrivă, astfel cum se va arăta în mod mai detaliat la punctele 245-259 de mai jos, în decizia atacată, Comisia a ținut seama, la evaluarea gravității încălcării, de faptul că, începând cu 1998, înțelegerea prim-procesatorilor a avut efecte reale asupra pieței.

175 Întrucât raționamentul urmat de Comisie în considerentul (316) al deciziei atacate stabilește în sine, pentru motivele care precedă, că înțelegerea prim-procesatorilor este susceptibilă să afecteze comerțul dintre statele membre, nu este necesar să se examineze criticile invocate de Deltafina împotriva argumentului, formulat de Comisie cu titlu suplimentar în considerentul (317) al deciziei atacate, potrivit căruia „o înțelegere care vizează întregul teritoriu al unui stat membru are drept efect, prin însăși natura sa, să consolideze împărțirea piețelor la nivel național, împiedicând astfel întrepătrunderea economică urmărită prin Tratatul [CE]”.

176 În sfârșit, în ceea ce privește caracterul semnificativ al afectării schimburilor comerciale prin înțelegerea prim-procesatorilor, trebuie să se constate că, în considerentul (317) al deciziei atacate, Comisia a subliniat că înțelegerea respectivă reunea toți prim-procesatorii recunoscuți în Spania, că aceștia din urmă achiziționau cvasitotalitatea tutunului brut produs în Spania în fiecare an, că înțelegerea viza tot tutunul brut achiziționat astfel și că tutunul brut, odată procesat, era în principal vândut la export. Aceste diferite elemente stabilesc conform cerințelor legale că înțelegerea prim-procesatorilor este de natură să aibă un efect semnificativ asupra schimburilor intracomunitare.

177 Din ansamblul considerațiilor precedente, rezultă că al treilea motiv trebuie respins ca neîntemeiat.

178 Prin urmare, concluziile privind anularea deciziei atacate nu pot fi primite.

3. *Cu privire la concluziile privind reducerea cuantumului amenzii*

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe o încălcare a articolului 2 și a articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, a punctului 1 A și a punctului 5 litera (d) din Liniile directoare și a principiilor proporționalității, „egalității de tratament și egalității sancțiunii", precum și pe nemotivare

Rezumatul deciziei atacate

179 În considerentele (404)-(458) ale deciziei atacate, Comisia examinează chestiunea amenzilor care trebuie aplicate destinatarilor.

180 În considerentul (405) al deciziei atacate, Comisia amintește că, pentru a stabili cuantumul amenzii, trebuie să se țină seama de gravitatea și de durata încălcării.

181 Pentru a stabili cuantumul de plecare care trebuie reținut în funcție de gravitate, într-o primă etapă, Comisia apreciază, în considerentele (407)-(414) ale deciziei atacate, gravitatea „intrinsecă" a încălcărilor în cauză.

182 Astfel, mai întâi, Comisia subliniază, în considerentul (407) al deciziei atacate, că, pentru a realiza o astfel de apreciere, trebuie să țină seama de natura proprie încălcării, de impactul real asupra pieței, atunci când acesta poate fi măsurat, și de mărimea pieței geografice relevante.

183 În continuare, în considerentul (408) al deciziei atacate, Comisia constată că „[p]roducția de tutun brut din Spania reprezintă 12% din producția comunitară”, că „suprafața de cultură din această țară este de 14571 de hectare și este concentrată în Comunitățile Autonome Extremadura (84%), Andaluzia (11,5%) și Castilia-Leon (3%)” și că „[m]ărimea pieței este destul de redusă și mai curând concentrată într-o singură regiune din Spania”.

184 Pe de altă parte, în considerentul (409) al deciziei atacate, Comisia precizează că „[î]ncălcarea este considerată totuși foarte gravă întrucât constă în stabilirea prețurilor pentru soiurile de tutun brut în Spania și în împărțirea cantităților”.

185 În ceea ce privește, în special, reprezentanții producătorilor, în considerentul (410) al deciziei atacate, Comisia subliniază că aceștia au participat la acorduri și/sau la practici concertate care au ca obiect, în esență, stabilirea unor game de prețuri conform nivelului de calitate al fiecărui soi de tutun brut – în interiorul cărora negociau ulterior prețul final al tutunului brut la livrare – și a prețului minim mediu pentru fiecare producător și grup de producători. Comisia adaugă că, deși marjele în interiorul acestor game de prețuri erau foarte largi și puteau varia de la 100% la 380% între minimul și maximul fiecărui nivel de calitate pentru același soi de tutun brut, totuși, prin stabilirea nivelului minim al prețului mediu – pentru fiecare producător și grup de producători –, reprezentanții producătorilor urmăreau să ridice prețul de vânzare final al tutunului lor brut deasupra nivelului care ar fi rezultat în contextul liberei concurențe.

186 În ceea ce privește prim-procesatorii spanioli și Deltafina, Comisia subliniază, în considerentul (411) al deciziei atacate, că aceștia, pe lângă faptul că s-au înțeles și asupra gamelor de prețuri conform nivelului de calitate și asupra condițiilor suplimentare, „s-au pus de acord în secret asupra mai multor alte aspecte privind prețurile și cantitățile de vânzare, și în special prețul de livrare mediu (maxim) al fiecărui soi de

tutun brut (indiferent de calitate) și cantitățile de tutun brut care vor fi achiziționate de fiecare prim-procesator". Comisia adaugă că, începând cu 1998, prim-procesatorii spanioli și Deltafina au adoptat de asemenea mecanisme complexe de compensare și de transfer pentru a asigura respectarea înțelegerii lor secrete privind prețurile și cantitățile.

187 În sfârșit, în considerentul (412) al deciziei atacate, Comisia precizează că „nu dispune de dovezi concludente privind efectele reale ale încălcărilor comise de producători și de prim-procesatori asupra pieței", având în vedere că „ar fi imposibil să se determine *a posteriori* nivelul prețurilor care s-ar fi aplicat pe piața tutunului brut din Spania în lipsa practicilor în cauză". În considerentul următor, Comisia arată că „[s]e poate considera că, începând cu 1998 cel puțin, sub efectul coordonării lor secrete cu privire la prețuri și la cantități înainte și după încheierea contractelor de cultură și până la încheierea tranzacțiilor finale, înțelegerea prim-procesatorilor a fost pusă în aplicare pe deplin și a fost respectată […] și trebuia să aibă un efect real asupra pieței".

188 În considerentul (414) al deciziei atacate, Comisia arată că trebuie să se rețină din considerațiile precedente că cele două încălcări trebuie calificate drept „foarte grave". Comisia precizează totuși că „va ține seama de mărimea relativ redusă a pieței produsului".

189 În a doua etapă, Comisia aplică un tratament diferențiat întreprinderilor în cauză, considerând că trebuie „să țină seama de ponderea specifică a fiecărei întreprinderi și, prin urmare, de impactul real al comportamentului său ilicit asupra concurenței, astfel încât efectul descurajator al amenzii aplicate fiecărei întreprinderi să fie proporțional

cu contribuția acesteia la comportamentul ilegal care trebuie sancționat" [considerentul (415) al deciziei atacate].

190 Astfel, în primul rând, Comisia face distincție între, pe de o parte, înțelegerea prim-procesatorilor [considerentele (416)-(424) ale deciziei atacate] și, pe de altă parte, cea a reprezentanților producătorilor [considerentele (425)-(431) ale deciziei atacate].

191 În continuare, în ceea ce privește înțelegerea prim-procesatorilor, Comisia apreciază că „amenzile trebuie gradate având în vedere contribuția la comportamentul ilegal și poziția pe piața ocupată a fiecărei părți în cauză" [considerentul (416) al deciziei atacate].

192 În această privință, Comisia declară că „Deltafina este cea căreia trebuie să i se aplice cuantumul de plecare al amenzii cel mai ridicat, în considerarea poziției sale de prim-plan pe piață, în calitate de principal cumpărător al tutunului procesat spaniol [raporturile sale comerciale cu Cetarsa, Agroexpansión și Taes sunt descrise în considerentele (20), (21) și (27)]". În opinia Comisiei, „din această putere de cumpărare rezultă că Deltafina avea, mai mult decât oricine altcineva, capacitatea de a influența comportamentul prim-procesatorilor spanioli" [considerentul (417) al deciziei atacate].

193 În ceea ce privește prim-procesatorii spanioli, Comisia apreciază că „contribuția" acestora la practicile ilegale „poate fi considerată în linii mari similară" [considerentul (418) al deciziei atacate]. Comisia apreciază că totuși trebuie să se țină seama de mărimea și de cotele de piață ale fiecăruia dintre prim-procesatorii în cauză.

194 În acest temei, Comisia repartizează prim-procesatorii spanioli în trei categorii:

— în prima categorie situează întreprinderea Cetarsa, invocând faptul că aceasta, având o cotă de aproximativ 67 % pe piața achiziției de tutun brut spaniol, este în mod clar primul prim-procesator spaniol și, prin urmare, trebuie să i se aplice cuantumul de plecare cel mai ridicat [considerentul (419) al deciziei atacate];

— în cea de a doua categorie situează Agroexpansión și WWTE, precizând că fiecare are o cotă de piață de aproximativ 15 % și trebuie să li se aplice același cuantum de plecare [considerentul (420) al deciziei atacate];

— în sfârșit, în a treia categorie situează Taes, pentru motivul că aceasta are o cotă de piață de numai 1,6 % și prin urmare, trebuie să i se aplice cuantumul de plecare cel mai scăzut [considerentul (421) al deciziei atacate];

195 Pe de altă parte, pentru a asigura un efect suficient de descurajator al amenzii, Comisia consideră că trebuie să aplice un coeficient multiplicator cuantumului de plecare stabilit pentru WWTE, precum și cuantumului de plecare stabilit pentru Agroexpansión. În această privință, Comisia subliniază că aceste două societăți, deși dețin cote de piață relativ reduse în Spania, aparțin unor multinaționale care au o „forță economică și financiară considerabilă” și că, „[î]n plus, [acestea] au acționat sub influența decisivă a societăților lor mamă respective” [considerentul (422) al deciziei atacate]. În consecință, Comisia consideră necesar să majoreze cuantumul de plecare al amenzii dispuse în privința societăților respective, aplicându-i un coeficient care ține seama, pe de o parte, de dimensiunea grupurilor cărora le aparțin și, pe de altă parte, de dimensiunea lor comparată cu cea a celorlalți prim-procesatori spanioli [considerentul (423) al deciziei atacate]. Astfel, Comisia aplică un coeficient multiplicator de 1,5 – mai precis, o majorare cu 50 % – cuantumului de plecare stabilit pentru WWTE

și un coeficient multiplicator de 2 – mai precis, o majorare cu 100 % – cuantumului de plecare stabilit pentru Agroexpansión.

196 Având în vedere aceste diferite elemente, Comisia stabilește cuantumul de plecare al amenzilor, în considerentul (424) al deciziei atacate, după cum urmează:

— Deltafina: 8 000 000 de euro

— Cetarsa: 8 000 000 de euro

— WWTE: 1 800 000 de euro x 1,5 = 2 700 000 de euro

— Agroexpansión: 1 800 000 de euro x 2 = 3 600 000 de euro

— Taes: 200 000 de euro

197 În sfârșit, în ceea ce privește reprezentanții producătorilor, Comisia consideră că fiecăruia dintre aceștia trebuie să i se aplice doar o amendă simbolică de 1 000 de euro [considerentele (425) și (430) ale deciziei atacate]. Comisia își justifică poziția în special prin faptul că „contextul normativ în care are loc negocierea colectivă a contractelor-tip ar putea conduce la un nivel considerabil de incertitudine cu privire la legalitatea comportamentului reprezentanților producătorilor și al prim-procesatorilor în contextul foarte specific al negocierii colective a acordurilor-tip” [considerentul (428) al deciziei atacate]. Comisia mai arată că trebuie să se sublinieze că „existența

și rezultatele negocierilor cu privire la contractele-tip erau în general de domeniu public și […] nicio autoritate nu a pus niciodată în discuție compatibilitatea acestora fie cu dreptul comunitar, fie cu dreptul spaniol înainte de deschiderea prezentei proceduri" [considerentul (429) al deciziei atacate].

Argumentele părților

198 În cadrul celui de al patrulea motiv, invocat în subsidiar, Deltafina susține în esență că, la aprecierea gravității încălcării și la stabilirea cuantumului de plecare al amenzii care i-a fost aplicată, Comisia nu a respectat Liniile directoare și a încălcat principiile proporționalității și „egalității de tratament și egalității sancțiunii". De asemenea, susține că decizia atacată nu este motivată suficient.

199 În cadrul celui de al patrulea motiv, Deltafina formulează o serie de obiecțiuni și argumente care pot fi grupate în șapte aspecte.

200 În primul rând, reclamanta contestă calificarea de către Comisie a încălcării drept „foarte gravă" deși aceasta recunoscuse că piața relevantă avea o „mărime relativ redusă".

201 În al doilea rând, Deltafina reproșează Comisiei calificarea încălcării drept „foarte gravă" deși nu dispunea de nicio dovadă că aceasta ar fi avut efecte reale asupra pieței și, prin urmare, îi reproșează că nu a ținut seama de punctul 1 A din Liniile directoare. Referindu-se la un raport din 13 ianuarie 2005, întocmit de economistul său, reclamanta afirmă că din acesta rezultă că, aparent, comportamentele incriminate nu au avut efecte asupra pieței spaniole a tutunului brut. Mai concret, în acest raport s-ar fi demonstrat că prețurile principalului soi de tutun spaniol, pe perioada

încălcării, departe de a se stabiliza sau de a se diminua, au cunoscut o creștere cu 21 % și că prețurile tutunului spaniol, în aceeași perioadă, au „înregistrat o convergență substanțială cu prețurile europene și […] mondiale”.

202 În al treilea rând, Deltafina susține că decizia atacată este contradictorie în măsura în care, pe de o parte, Comisia indică, în considerentul (413) al acesteia, că „înțelegerea prim-procesatorilor a fost pusă în aplicare pe deplin și a fost respectată” și, pe de altă parte, afirmă contrariul în considerentele (85), (88), (111), (113), (122), (126), (130), (133), (144), (175), (186), (206), (229), (231), (232), (233), (235), (239), (244), (255), (256), (257), (284), (294), (295), (296), (307) și (319).

203 În al patrulea rând, Deltafina susține că Comisia a denaturat situația de fapt indicând, în considerentul (417) al deciziei atacate, că reclamanta era principalul cumpărător de tutun procesat spaniol și că puterea de cumpărare de care dispunea aceasta îi permitea să influențeze comportamentul prim-procesatorilor spanioli. În susținerea afirmațiilor sale, Deltafina face referire din nou la raportul din 13 ianuarie 2005 al economistului său, și în special la tabelul nr. 5 din acest raport, din care ar reieși că, pe perioada încălcării, cota sa de piață medie în ceea ce privește achiziționarea tutunului procesat spaniol a fost de 27,5 %, cea a Dimon (inclusiv Agroexpansión) de 25,2 %, cea a Cetarsa de 31,6 % și cea a Standard Commercial Tobacco Co., Inc. (inclusiv WWTE) de aproximativ 15 %.

204 Deltafina susține de asemenea că, în mod contrar precizărilor din rezumatul deciziei atacate, publicat în Jurnalul Oficial conform articolului 30 din Regulamentul nr. 1/2003, nu era „cel mai important client a trei dintre prim-procesatorii spanioli”. Făcând referire la tabelul nr. 7 din raportul sus-menționat al economistului său, reclamanta precizează că, pe perioada încălcării, a achiziționat întreaga producție a societății sale soră Taes, în medie, 32,3 % din producția Cetarsa, în medie, 19,8 % din producția Agroexpansión și o mică parte din producția WWTE. În realitate, în opinia

Deltafina, principalul client al Cetarsa era un „client istoric" de care aceasta era legată, mai precis, Altadis, SA (fostă Tabacalera), cel al Agroexpansión era grupul Dimon și cel al WWTE, grupul Standard.

205 În sfârșit, Deltafina critică poziția Comisiei potrivit căreia, pentru a stabili cotele pe piața spaniolă a achiziționării de tutun procesat, trebuie excluse cesiunile realizate între Cetarsa și Tabacalera/Altadis (a se vedea punctul 218 de mai jos).

206 În al cincilea rând, Deltafina precizează că, în decizia atacată, Comisia recunoaște că „contextul normativ în care are loc negocierea colectivă a contractelor-tip ar putea conduce la un nivel considerabil de incertitudine cu privire la legalitatea comportamentului reprezentanților producătorilor și al prim-procesatorilor în contextul foarte specific al negocierii colective a acordurilor-tip" [considerentul (428) al deciziei atacate] și că „existența și rezultatele negocierilor cu privire la contractele-tip erau în general de domeniu public și […] nicio autoritate nu a pus niciodată în discuție compatibilitatea acestora fie cu dreptul comunitar, fie cu dreptul spaniol înainte de deschiderea prezentei proceduri" [considerentul (429) al deciziei atacate]. Deltafina subliniază că aceste împrejurări au determinat Comisia să impună numai producătorilor o amendă simbolică în cuantum de 1 000 de euro și critică faptul că, în decizia atacată, Comisia nu a explicat motivul pentru care în cazul său nu se impunea aceeași soluție. În plus, reclamanta susține că Comisia a încălcat punctul 5 litera (d) din Liniile directoare, care prevede că, în cazul aplicării unei amenzi simbolice în cuantum de 1 000 de euro, „[j]ustificarea pentru aplicarea unei asemenea amenzi ar trebui să apară în textul deciziei".

207 În al șaselea rând, invocând „egalitatea sancțiunii", Deltafina reproșează Comisiei că, atunci când a apreciat gravitatea încălcării, nu a ținut seama de faptul că, spre deosebire de prim-procesatorii spanioli, reclamantei nu i se reproșau „comportamente de înțelegere ilicită și de negociere verticală cu producătorii, asociațiile acestora și cooperativele".

208 În sfârșit, în al șaptelea rând, Deltafina consideră că principiul egalității de tratament a fost încălcat de către Comisie având în vedere că aceasta s-a îndepărtat în mod semnificativ de practica sa anterioară în materie de stabilire a cuantumului amenzilor în cazul înțelegerilor în care sunt implicate întreprinderi active numai pe piața produsului pe care au avut loc faptele incriminate. Referindu-se la un al doilea raport din 13 ianuarie 2005 întocmit de economistul său, Deltafina susține că, în perioada 1991-2004, acest tip de înțelegeri a fost sancționat prin amenzi al căror cuantum global s-a ridicat în medie la 0,91 % din valoarea pieței relevante. De asemenea, reclamanta reproșează Comisiei că nu a expus în decizia atacată motivele pentru care a considerat necesar să se îndepărteze astfel de practica sa anterioară.

209 Având în vedere considerațiile precedente, Deltafina solicită Tribunalului reducerea cuantumului amenzii sale.

210 Comisia susține că cel de al patrulea motiv nu este întemeiat în niciunul dintre aspectele sale.

211 În primul rând, Comisia susține că a ținut seama, în vederea stabilirii cuantumului de plecare al amenzii, de mărimea redusă a pieței relevante, și aceasta deși încălcarea în cauză este, prin însăși natura sa, „foarte gravă".

212 În al doilea rând, Comisia respinge argumentul Deltafina potrivit căruia nu dispunea de nicio dovadă că încălcarea în cauză ar fi avut efecte reale asupra pieței.

213 În această privință, *primo*, Comisia subliniază că practicile restrictive referitoare la stabilirea prețurilor și la împărțirea surselor de aprovizionare constituie prin ele însele încălcări foarte grave, chiar în lipsa probelor cu privire la efectele reale ale acestor practici asupra pieței (Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, Enso Española/

Comisia, T-348/94, Rec., p. II-1875, punctul 232, și Hotărârea European Night Services și alții/Comisia, punctul 77 de mai sus, punctul 136).

214 *Secundo*, referindu-se la considerentul (413) al deciziei atacate, Comisia repetă că înțelegerea prim-procesatorilor a fost pusă în aplicare pe deplin și a fost respectată, cel puțin începând cu 1998, și afirmă că, prin urmare, se poate considera în mod rezonabil că este posibil să fi avut efecte asupra pieței, deși acestea nu pot fi măsurate. Comisia adaugă că, dacă înțelegerea nu ar fi fost susceptibilă să aibă efecte asupra evoluției prețurilor tutunului brut, prim-procesatorii și Deltafina nu ar fi avut niciun motiv să participe la înțelegere timp de mai mult de cinci ani.

215 *Tertio*, Comisia afirmă că raportul din 13 ianuarie 2005 al economistului Deltafina nu demonstrează lipsa impactului real al înțelegerii prim-procesatorilor asupra pieței.

216 În al treilea rând, Comisia susține că afirmațiile sale din considerentul (413) al deciziei atacate nu sunt contrazise de niciunul dintre celelalte considerente ale acestei decizii citate de Deltafina.

217 În al patrulea rând, Comisia apreciază că nu a săvârșit o eroare atunci când a afirmat că Deltafina avea o poziție de prim-plan pe piața spaniolă a achiziției de tutun brut.

218 În această privință, Comisia subliniază că, în raportul din 13 ianuarie 2005, economistul desemnat de Deltafina include Cetarsa printre cumpărătorii de tutun procesat, deși aceasta nu achiziționează tutun procesat de la terți. Comisia afirmă că, dacă acest economist înțelege să includă în vânzările globale de pe piața spaniolă a tutunului brut vânzările Cetarsa către Tabacalera/Altadis, atunci datele conținute în raportul său nu ar fi realiste, având în vedere că aceste vânzări „nu pot fi comparate

cu vânzările către exportatori terți (precum Universal/Deltafina, Standard și Dimon) care stau la baza dinamicii înțelegerii prim-procesatorilor". Comisia precizează că, până la mijlocul anilor ,90, Cetarsa vindea practic întreaga cantitate de tutun pe care o procesa către Tabacalera și că aceste două întreprinderi erau controlate de stat, cel puțin până în 1998. Așadar, Comisia consideră că, în cursul primilor ani ai înțelegerii prim-procesatorilor, mai precis, între 1996 și 1998, operațiunile comerciale dintre Tabacalera și Cetarsa sunt asimilabile unor vânzări în cadrul aceluiași grup și că nu pot fi luate în considerare la calculul cantităților de tutun achiziționate de terți („tutunul de export"). În opinia Comisiei, excluzând astfel vânzările Cetarsa către Tabacalera/Altadis, cota de piață medie a Deltafina pe piața achiziționării tutunului procesat din Spania între 1996 și 2001 este net superioară valorii de 27,5 % și este, în orice caz, cea mai ridicată.

219 Comisia adaugă că nu există nicio îndoială că Deltafina era de asemenea principala clientă a Cetarsa, a Agroexpansión și a Taes.

220 În sfârșit, referindu-se la anumite pasaje al deciziei atacate, Comisia subliniază că Deltafina mai era și în alte „raporturi comerciale" cu prim-procesatorii, „întrucât semnase contracte cu Cetarsa pentru prelucrarea și treierarea unei părți din tutunul aparținând Taes și Agroexpansión".

221 În opinia Comisiei, în urma achizițiilor de tutun de la Taes, de la Agroexpansión și de la Cetarsa și a încheierii unor contracte cu Cetarsa pentru procesarea tutunului aparținând Taes, Deltafina avea o poziție „absolut specială" pe piața spaniolă.

222 În al cincilea rând, Comisia susține că, în decizia atacată, și-a motivat într-o măsură suficientă aprecierea cu privire la consecințele incertitudinii rezultate din contextul normativ spaniol asupra comportamentului diferitelor întreprinderi și asociații în cauză.

223 În al șaselea rând, Comisia respinge ca neîntemeiată critica referitoare la neluarea în considerare a faptului că Deltafina nu i s-a reproșat că a participat „la discuțiile și la negocierea verticală ilicite" cu producătorii, asociațiile și cooperativele acestora.

224 În al șaptelea rând, Comisia susține că nu s-a angajat niciodată, nici în mod oficial, nici informal, să respecte practica în materie de stabilire a cuantumului amenzilor invocată de Deltafina. Pe de altă parte, Comisia amintește că, în cadrul Regulamentului nr. 1/2003, dispune de o marjă de apreciere largă la stabilirea cuantumului amenzilor, că apreciază gravitatea încălcărilor în funcție de numeroase elemente, care nu provin de pe o listă imperativă sau exhaustivă de criterii care trebuie să fie luate în considerare, și că practica sa decizională anterioară nu servește în sine drept cadru juridic pentru aplicarea amenzilor în materie de concurență, acesta din urmă fiind definit numai în Regulamentul nr. 1/2003.

Aprecierea Tribunalului

225 Înainte de a examina diferitele argumente formulate de Deltafina, trebuie prezentate unele considerații generale cu privire la stabilirea cuantumului amenzilor și, în special, cu privire la aprecierea gravității încălcării.

— Considerații generale

226 În temeiul articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, „[l]a stabilirea valorii amenzii, se iau în considerare atât gravitatea, cât și durata încălcării". Aceeași mențiune figura la articolul 15 alineatul (2) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 17, care era aplicabil la data comiterii încălcării din prezenta cauză.

227 Potrivit unei jurisprudențe constante, Comisia dispune de o marjă de apreciere la stabilirea cuantumului amenzilor pentru a orienta comportamentul întreprinderilor în sensul respectării normelor de concurență (Hotărârea Tribunalului din 6 aprilie 1995, Martinelli/Comisia, T-150/89, Rec., p. II-1165, punctul 59, Hotărârea Tribunalului din 11 decembrie 1996, Van Megen Sports/Comisia, T-49/95, Rec., p. II-1799, punctul 53, și Hotărârea Tribunalului din 21 octombrie 1997, Deutsche Bahn/Comisia, T-229/94, Rec., p. II-1689, punctul 127).

228 Potrivit de asemenea unei jurisprudențe constante, gravitatea încălcărilor dreptului comunitar al concurenței trebuie să fie stabilită în funcție de numeroase elemente, cum ar fi împrejurările particulare ale cauzei, contextul acesteia și efectul descurajator al amenzilor, fără a fi fost stabilită o listă imperativă sau exhaustivă de criterii care trebuie să fie luate în considerare în mod obligatoriu (Hotărârea Curții din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctul 241, și Hotărârea Dalmine/Comisia, punctul 34 de mai sus, punctul 129).

229 În prezenta cauză, din decizia atacată rezultă că Comisia a stabilit cuantumul amenzii aplicate diferiților destinatari pe baza metodei generale pe care și-a impus-o în Liniile directoare, și aceasta deși nu le menționează în mod expres în decizia respectivă.

230 Deși Liniile directoare nu pot fi calificate ca normă de drept pe care administrația ar fi, în orice caz, obligată să o respecte, acestea prevăd totuși o regulă de conduită care indică practica ce trebuie urmată și de la care administrația nu se poate îndepărta, într-un caz particular, fără a indica motive care să fie compatibile cu principiul egalității de tratament (Hotărârea Curții din 18 mai 2006, Archer Daniels Midland și Archer Daniels Midland Ingredients/Comisia, C-397/03 P, Rec., p. I-4429, punctul 91). Faptul că, prin Liniile directoare, Comisia și-a precizat poziția cu privire la evaluarea gravității unei încălcări nu se opune ca aceasta să aprecieze acest criteriu în ansamblu, în funcție de toate împrejurările pertinente, inclusiv elemente care nu sunt menționate în mod expres în Liniile directoare (Hotărârea Tribunalului din 14 decembrie 2006, Raiffeisen Zentralbank Österreich și alții/Comisia, T-259/02-T-264/02 și T-271/02, Rec., p. II-5169, punctul 237).

231 Potrivit metodei prevăzute în Liniile directoare, Comisia ia ca punct de plecare pentru calcularea cuantumului amenzilor pe care urmează să le aplice întreprinderilor în cauză un cuantum stabilit în funcție de gravitatea „intrinsecă" a încălcării. Evaluarea gravității încălcării trebuie să ia în considerare natura sa, impactul său real asupra pieței, atunci când acesta poate fi măsurat, și mărimea pieței geografice relevante (punctul 1 A primul paragraf).

232 În acest cadru, încălcările sunt împărțite în trei categorii: încălcări „minore", pentru care cuantumul amenzilor ce se pot aplica este cuprins între 1 000 și 1 milion de euro, încălcări „grave", pentru care cuantumul amenzilor ce se pot aplica este cuprins între 1 milion și 20 de milioane de euro, și încălcări „foarte grave", pentru care cuantumul amenzilor ce se pot aplica este de peste 20 de milioane de euro (punctul 1 A al doilea paragraf prima, a doua și a treia liniuță). În ceea ce privește încălcările foarte grave, Comisia precizează că acestea sunt, în general, restricții orizontale, precum cartelurile de fixare a prețurilor și cote de împărțire a piețelor, sau alte practici care aduc atingere bunei funcționări a pieței unice, precum cele care vizează împărțirea piețelor naționale și abuzuri clare de poziție dominantă din partea întreprinderilor aflate în situație de cvasimonopol. (punctul 1 A al doilea paragraf a treia liniuță).

233 Pe de altă parte, trebuie să se sublinieze că cele trei aspecte ale evaluării gravității încălcării menționate la punctul 231 de mai sus nu au aceeași pondere în cadrul examinării globale. Natura încălcării joacă un rol primordial, în special în caracterizarea încălcărilor ca „foarte grave". În această privință, din descrierea încălcărilor foarte grave în Liniile directoare rezultă că acorduri sau practici concertate care urmăresc în special stabilirea prețurilor sau împărțirea piețelor pot duce, pentru simplul motiv al naturii proprii, la calificarea lor drept „foarte grave", fără să fie necesar ca aceste comportamente să fie caracterizate printr-un impact sau printr-o întindere geografică deosebită. Această concluzie este susținută de faptul că, deși descrierea încălcărilor grave menționează în mod expres impactul asupra pieței și efectele asupra unor zone întinse din piața comună, în schimb, cea a încălcărilor foarte grave nu menționează nicio cerință cu privire la un impact real asupra pieței și nici cu privire la producerea unor efecte într-o zonă geografică determinată (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 27 iulie 2005, Brasserie nationale și alții/Comisia, T-49/02-T-51/02, Rec., p. II-3033, punctul 178, și Hotărârea Tribunalului din 25 octombrie 2005, Groupe Danone/Comisia, T-38/02, Rec., p. II-4407, punctul 150).

234 În sfârșit, între cele trei aspecte ale evaluării gravității încălcării există o interdependență, în sensul că un nivel ridicat al gravității în ceea ce privește unul dintre aspecte poate compensa gravitatea mai redusă a încălcării sub alte aspecte (Hotărârea Raiffeisen Zentralbank Österreich și alții/Comisia, punctul 230 de mai sus, punctul 241).

— Cu privire la primul aspect, întemeiat pe neluarea în considerare a mărimii relativ reduse a pieței produsului

235 Din considerentul (408) al deciziei atacate rezultă că, la evaluarea gravității încălcării, Comisia a ținut seama de mărimea limitată atât a pieței geografice relevante, cât și a pieței relevante a produsului.

236 Din interpretarea coroborată a acestui considerent și a considerentului (409) al deciziei atacate (a se vedea punctul 184 de mai sus) și, în special, din utilizarea adverbului „totuși" în acest ultim considerent, rezultă că, în pofida mărimii limitate a uneia dintre aceste piețe, Comisia a considerat că încălcarea trebuie calificată drept „foarte gravă", întrucât „[a] const[at] în stabilirea prețurilor pentru soiurile de tutun brut în Spania și în împărțirea cantităților".

237 Mai întâi, trebuie să se constate că această apreciere este întemeiată.

238 Astfel, în ceea ce privește întinderea pieței geografice, aceasta nu reprezintă decât unul dintre cele trei criterii pertinente, conform Liniilor directoare, în vederea aprecierii globale a gravității încălcării. Printre aceste criterii interdependente, natura încălcării are un rol primordial (a se vedea punctele 233 și 234 de mai sus).

239 Or, este clar că încălcarea reproșată prim-procesatorilor și Deltafina, care constă în stabilirea prețurilor pentru diferitele soiuri de tutun brut în Spania și în împărțirea cantităților de tutun brut care urmează să fie achiziționate de la producători, constituie o încălcare foarte gravă prin însăși natura sa. Trebuie amintit, în această privință, că articolul 81 alineatul (1) literele (a), (b) și (c) CE declară expres ca incompatibile cu piața comună practicile concertate ce constau în stabilirea, direct sau indirect, a prețurilor de cumpărare sau de vânzare sau a oricăror alte condiții de tranzacționare, în limitarea sau controlul producției, al comercializării, al dezvoltării tehnice sau al investițiilor și în împărțirea piețelor sau a surselor de aprovizionare. Încălcările de acest tip, în special dacă este vorba despre înțelegeri orizontale, sunt calificate de jurisprudență drept deosebit de grave atunci când presupun o intervenție directă în parametrii esențiali ai concurenței pe piața relevantă (Hotărârea Tribunalului din 11 martie 1999, Thyssen Stahl/Comisia, T-141/94, Rec., p. II-347, punctul 675) sau

drept încălcări evidente ale normelor comunitare de concurență (Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, BPB de Eendracht/Comisia, T-311/94, Rec., p. II-1129, punctul 303). Trebuie amintit de asemenea că încălcările foarte grave, în sensul punctului 1 A al doilea paragraf a treia liniuță din Liniile directoare, sunt reprezentate „în general, de restricții orizontale, de tipul «carteluri de fixare a prețurilor» și de cote de împărțire a piețelor". La aceasta se adaugă faptul, subliniat în considerentul (411) al deciziei atacate, că înțelegerea prim-procesatorilor cuprindea o componentă secretă, ceea ce constituie o împrejurare care poate accentua gravitatea încălcării.

240 În plus, întinderea pieței geografice nu este un criteriu autonom, în sensul că numai încălcările care vizează majoritatea statelor membre ar fi susceptibile să fie calificate drept „foarte grave". Nici Tratatul CE, nici Regulamentul nr. 17 sau Regulamentul nr. 1/2003, nici Liniile directoare, nici jurisprudența nu permit să se considere că numai restricțiile foarte întinse din punct de vedere geografic pot fi calificate astfel (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 18 iulie 2005, Scandinavian Airlines System/Comisia, T-241/01, Rec., p. II-2917, punctul 87).

241 Prin urmare, mărimea limitată a pieței geografice relevante nu împiedică o calificare drept „foarte gravă" a încălcării constatate în speță.

242 Această soluție se impune *a fortiori* în ceea ce privește mărimea limitată a pieței relevante a produsului, întrucât, în principiu, mărimea pieței relevante a produsului nu este un element de care trebuie să se țină seama în mod obligatoriu, ci numai un element pertinent printre altele pentru a aprecia gravitatea încălcării și pentru a stabili cuantumul amenzii (a se vedea în acest sens Hotărârea Dalmine/Comisia, punctul 34 de mai sus, punctul 132).

243 În continuare, trebuie să se sublinieze că, deși Comisia a considerat că mărimea limitată a pieței geografice relevante și a pieței relevante a produsului nu se opun calificării

încălcării drept foarte gravă, a ținut totuși seama pe deplin de această mărime limitată la stabilirea cuantumului de plecare al amenzilor, determinat în funcție de gravitatea încălcării [a se vedea în special considerentul (414) al deciziei atacate]. Astfel, Comisia a reținut un cuantum de plecare de doar 8 000 000 de euro pentru Deltafina, deși, conform Liniilor directoare, fiind vorba despre o încălcare foarte gravă, putea avea în vedere adoptarea unui cuantum de plecare de cel puțin 20 000 000 de euro.

244 Având în vedere considerațiile precedente, primul aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins ca neîntemeiat.

— Cu privire la al doilea aspect, referitor la aprecierea impactului real al încălcării asupra pieței

245 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, potrivit punctului 1 A primul paragraf din Liniile directoare, „[l]a evaluarea gravității încălcării, trebuie să se țină seama de natura sa, de impactul real asupra pieței, atunci când acesta poate fi măsurat, și de mărimea pieței geografice relevante".

246 Trebuie să se amintească de asemenea că natura încălcării joacă un rol primordial în caracterizarea încălcărilor foarte grave și că acordurile sau practicile concertate care urmăresc stabilirea prețurilor sau împărțirea piețelor pot duce, pentru simplul motiv al naturii proprii, la calificarea lor drept „foarte grave", fără să fie necesar ca aceste comportamente să fie caracterizate printr-un impact sau printr-o întindere geografică deosebită (a se vedea punctul 233 de mai sus).

247 În decizia atacată, Comisia a ținut seama, la evaluarea gravității încălcării, de faptul că, începând cu 1998, înțelegerea prim-procesatorilor avusese efecte reale asupra pieței, deși, pe de o parte, calificase deja această încălcare drept „foarte gravă" pe baza naturii sale [considerentele (409)-(411) ale deciziei atacate], iar, pe de altă parte, considera că aceste efecte nu pot fi cuantificate cu exactitate [considerentul (412) al deciziei atacate].

248 În cazul în care Comisia alege astfel să țină seama de impactul real al încălcării asupra pieței, trebuie să prezinte indicii concrete, credibile și suficiente care să permită aprecierea influenței efective pe care a putut să o aibă încălcarea în raport cu concurența pe piața menționată (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Roquette Frères/Comisia, T-322/01, Rec., p. II-3137, punctele 73-75).

249 Or, în cauză, în partea din decizia atacată consacrată aprecierii gravității încălcării [a se vedea considerentul (413) al deciziei atacate], pentru a deduce existența unor efecte reale ale înțelegerii prim-procesatorilor asupra pieței începând cu 1998, Comisia nu a furnizat astfel de indicii, ci s-a limitat să facă referire la faptul că această înțelegere a fost pusă în aplicare pe deplin și a fost respectată începând cu această dată, ceea ce nu poate constitui decât un început de indiciu privind existența unor astfel de efecte (a se vedea punctul 252 de mai jos).

250 Totuși, faptul că, în această parte a deciziei atacate, Comisia nu a demonstrat conform cerințelor legale că înțelegerea prim-procesatorilor a avut un impact real asupra pieței este irelevant pentru calificarea încălcării drept „foarte gravă". Această calificare rămâne astfel întru totul corespunzătoare având în vedere natura încălcării respective (a se vedea punctele 233, 238, 239 și 246 de mai sus).

251 În plus, Tribunalul apreciază, în cadrul competenței sale de fond, că această lipsă a unei dovezi suficiente cu privire la impactul real asupra pieței nu este susceptibilă să repună în discuție cuantumul de plecare al amenzii, stabilit de Comisie în funcție de gravitatea încălcării.

252 În primul rând, având în vedere că înțelegerea prim-procesatorilor reunea toți prim-procesatorii recunoscuți în Spania, că aceștia achiziționau cvasitotalitatea tutunului brut produs în această țară în fiecare an, că înțelegerea vizează tot tutunul brut achiziționat de prim-procesatorii menționați, aplicarea efectivă a înțelegerii respective constituie un început de indiciu privind existența unor efecte asupra pieței.

253 În al doilea rând, trebuie să se constate că decizia atacată, în alte părți decât cea consacrată aprecierii gravității încălcării, conține indicii ale unui impact real al înțelegerii asupra pieței.

254 Astfel, în considerentul (173) al deciziei atacate, Comisia subliniază că, în 1998, „escalada prețurilor care a avut loc în anii precedenți a încetat și prețurile chiar au scăzut". Comisia adaugă că într-o declarație din data de 15 februarie 2002, Agroexpansión a precizat că, „în cursul anului de comercializare 1998/1999, prim-procesatorii spanioli au respectat în general acordurile descrise" și că „[a]stfel, [aceștia au] reușit să confere pieței, pentru prima dată, o anumită stabilitate, care a încetinit escalada prețurilor de cumpărare din anii precedenți și a contrabalansat puterea de negociere colectivă a sectorului producției".

255 De asemenea, Comisia explică, în considerentul (301) al deciziei atacate, că prețul mediu de livrare maxim, cu privire la care prim-procesatorii și Deltafina se puneau de acord, „determină […] în mod foarte direct prețul final plătit pentru fiecare soi de tutun brut" și că „impactul încălcării asupra concurenței a fost semnificativ în măsura

în care, concentrându-se asupra prețului mediu de livrare [maxim] care urma să fie plătit producătorilor, prim-procesatorii reușeau astfel să uniformizeze la maximum prețurile finale pe care urmau să le plătească producătorilor și să le reducă, în avantajul lor, sub nivelul care ar rezulta în contextul liberei concurențe".

256 În sfârșit, în considerentul (314) al deciziei atacate, Comisia precizează că, din tabelul de la considerentul (38) al acestei decizii, rezultă că, începând cu 1998, „prețurile s-au stabilizat sau chiar au scăzut (în 1998, reducerea prețurilor a fost de 4,8 %, indiferent de calitate)". Făcând referire la considerentul (173) al deciziei atacate, Comisia repetă că Agroexpansión a confirmat de asemenea existența unei legături între înțelegerea prim-procesatorilor și scăderea prețurilor.

257 Aprecierile precedente nu sunt repuse în discuție de mențiunile din raportul din 13 ianuarie 2005 al economistului Deltafina. Astfel, pe de o parte, acest economist recunoaște în mod expres că în 1998 a avut loc o scădere a prețurilor pentru toate soiurile de tutun brut. Pe de altă parte, în ceea ce privește perioada 1999-2001, din raport rezultă că, dacă prețurile soiului „Virginia" au crescut, în schimb, prețurile celorlalte soiuri au rămas stabile, chiar au scăzut. În sfârșit, nu este exclusă posibilitatea că, în lipsa înțelegerii, prețurile soiului „Virginia" ar fi crescut într-o măsură și mai mare sau că prețurile celorlalte soiuri de tutun ar fi crescut în loc să se stabilizeze sau să se diminueze. În ceea ce privește comparația efectuată de economist între evoluția prețurilor soiului „Virginia" pe piața spaniolă, pe de o parte, și pe piața celorlalte trei principale state membre producătoare de tutun brut, pe de altă parte, aceasta nu este concludentă, întrucât condițiile concurenței și reglementările aplicabile fiecăreia dintre aceste piețe naționale nu sunt în mod necesar echivalente.

258 În al treilea rând, trebuie să se constate că, deși, în decizia atacată, Comisia a determinat, desigur, gravitatea încălcării ținând seama de efectele reale ale înțelegerii prim-procesatorilor asupra pieței, faptul că aceste efecte nu au vizat decât o parte a perioadei încălcării, mai precis, începând cu 1998, este un element care a condus Comisia, alături de cel referitor la mărimea limitată a pieței geografice relevante și a pieței relevante a produsului, să rețină un cuantum de plecare de numai 8 000 000 de euro pentru Deltafina, deși, conform Liniilor directoare, fiind vorba despre o încălcare foarte gravă, putea avea în vedere adoptarea unui cuantum de plecare de cel puțin 20 000 000 de euro.

259 Din ansamblul considerațiilor precedente rezultă că al doilea aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins.

— Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe o contradicție între considerentul (413) al deciziei atacate și alte considerente ale acestei decizii

260 Trebuie să se constate că, în mod contrar susținerilor Deltafina, nu există nicio contradicție între afirmația din considerentul (413) al deciziei atacate, potrivit căreia „înțelegerea prim-procesatorilor a fost pusă în aplicare pe deplin și a fost respectată", și celelalte considerente citate de aceasta din urmă.

261 Mai întâi, această afirmație a Deltafina provine dintr-o interpretare trunchiată a pasajului în discuție din considerentul (413) al deciziei atacate. Astfel, în acest pasaj, Comisia nu invocă o punere în aplicare deplină și respectarea înțelegerii prim-procesatorilor decât începând cu anul 1998. Or, considerentele (85), (88), (111), (122), (133), (144), (284) și (307) ale deciziei atacate privesc funcționarea acestei înțelegeri în 1996 și 1997.

262 În continuare, în ceea ce privește precizările conținute în considerentele (113), (126) și (130) ale deciziei atacate, acestea nu sunt pertinente, întrucât privesc înțelegerea reprezentanților producătorilor, iar nu înțelegerea prim-procesatorilor.

263 De asemenea, considerentele (175), (206), (229), (231)-(233), (235), (239), (255)-(257), (294), (295) și (319) ale deciziei atacate menționează probleme privind negocierile bilaterale dintre prim-procesatori, pe de o parte, și reprezentanții producătorilor, pe de altă parte. Or, astfel cum se arată în considerentul (295) al deciziei atacate, „eșecul [acestor] negocieri bilaterale […] nu modifică natura comportamentului anticoncurențial al prim-procesatorilor". Cu alte cuvinte, problemele sus-menționate sunt irelevante în ceea ce privește punerea în aplicare și respectarea înțelegerii prim-procesatorilor începând cu 1998.

264 În ceea ce privește considerentul (186) al deciziei atacate, deși, într-adevăr, în cuprinsul acestuia se arată că discuțiile care au avut loc între prim-procesatori la începutul anului 1999 nu au condus la încheierea unui acord, se precizează totodată că aceștia din urmă au decis să prelungească acordul-cadru din anul precedent. Această idee rezultă și mai clar din considerentul următor.

265 În considerentul (244) al deciziei atacate, care se referă la anul 2001, Comisia se limitează să sublinieze că „nu dispune de exemple de schimburi de informații în perioada recoltării". Comisia nu susține totuși că acordurile încheiate între Deltafina și prim-procesatorii spanioli nu au fost puse în aplicare pe deplin în anul respectiv. Dimpotrivă, în considerentul (236) al deciziei atacate, Comisia precizează că acordul-cadru din 1998 a fost prelungit în 2001. Trebuie să se adauge că, din considerentul (240) al deciziei atacate, rezultă că toți prim-procesatorii spanioli au recunoscut în mod expres, în cursul procedurii administrative, că acordul-cadru respectiv a fost prelungit până la 3 octombrie 2001.

266 În sfârșit, în ceea ce privește considerentul (296) al deciziei atacate, Comisia se limitează să precizeze în acesta că acordurile sau practicile concertate la care au participat prim-procesatorii și Deltafina au „caracter unic și continuu”.

267 Al treilea aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins, prin urmare, ca neîntemeiat.

— Cu privire la al patrulea aspect, întemeiat pe calificarea eronată a Deltafina drept principalul cumpărător de tutun procesat din Spania

268 Trebuie să se constate că, în mod contrar susținerilor Deltafina, Comisia nu a săvârșit o eroare atunci când a considerat că această întreprindere ocupa o poziție de prim-plan pe piața achiziției tutunului procesat spaniol.

269 În primul rând, această apreciere a Comisiei nu este nicidecum contrazisă de precizările conținute în raportul economistului Deltafina. În această privință, în primul rând, trebuie să se constate că, în tabelul nr. 5 din acest raport, Cetarsa este inclusă printre întreprinderile care achiziționează tutun procesat spaniol, deși este o unitate prim-procesatoare și nu achiziționează tutun brut de la terți. În realitate, astfel cum a explicat Deltafina în răspunsul său la una dintre întrebările scrise adresate de Tribunal, datele conținute în acest tabel se referă la vânzările de tutun procesat spaniol către producătorii de țigări. În continuare, trebuie să se sublinieze că, chiar ținând seama de datele prezentate de economistul Deltafina, aceasta din urmă, iar nu Cetarsa, era principalul vânzător de tutun procesat spaniol în 2000 și 2001. Astfel, în cursul acestor ani, Deltafina deținea 31,6 % și, respectiv, 28,7 % din piața vânzării de tutun

procesat spaniol, în timp ce cotele de piață ale Cetarsa atingeau 26,7 % și, respectiv, 27,6 %.

270 În al doilea rând, nu se poate nega că Deltafina era principalul client a trei dintre cei patru prim-procesatori spanioli. Astfel, în primul rând, părțile nu contestă faptul că Taes vindea Deltafina cea mai mare parte din producția sa. În continuare, astfel cum rezultă din considerentul (21) al deciziei atacate și din tabelul nr. 7 din raportul economistului Deltafina, aceasta era în mod clar principalul client al Agroexpansión în cursul anilor 1996-1998. Pe de altă parte, în răspunsul din 15 martie 2002 la o solicitare de informații a Comisiei, Cetarsa a precizat că principalii săi clienți erau, în ordinea importanței, Deltafina, Altadis și Dimon. În sfârșit, trebuie să se sublinieze că din același tabel rezultă că în 1999 și în 2000, Deltafina a fost clienta celor patru prim-procesatori spanioli.

271 În al treilea rând, trebuie să se sublinieze de asemenea că, pe lângă raporturile comerciale prezentate mai sus, Deltafina era în alte raporturi comerciale cu anumiți prim-procesatori. Astfel, după cum rezultă din considerentul (29) al deciziei atacate, a cărui temeinicie nu este repusă în discuție de Deltafina, aceasta din urmă încheiase cu Cetarsa, care avea un excedent de capacitate de procesare, contracte pentru prelucrarea și treierarea unei părți din tutunul aparținând Taes și Agroexpansión.

272 Diferitele elemente care precedă demonstrează la un standard juridic corespunzător că Deltafina era în măsură mai mult decât oricine altcineva să influențeze comportamentul prim-procesatorilor spanioli, astfel cum subliniază Comisia în considerentul (417) al deciziei atacate.

273 Prin urmare, al patrulea aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins ca neîntemeiat.

— Cu privire la al cincilea aspect, întemeiat pe nemotivarea consecințelor care trebuie reținute, pentru stabilirea cuantumului amenzilor, din incertitudinea creată de cadrul normativ spaniol și de atitudinea autorităților spaniole

274 Contrar susținerilor Deltafina, Comisia expune, în decizia atacată, într-un mod foarte exact motivele pentru care incertitudinea creată de cadrul normativ spaniol și de atitudinea autorităților spaniole în contextul negocierii contractelor-tip nu justifică aplicarea unei amenzi simbolice decât în cazul reprezentanților producătorilor.

275 În această privință, în primul rând, trebuie amintit că, astfel cum este rezumat în considerentele (275)-(277) ale deciziei atacate și cum s-a arătat deja la punctele 15-21 și 107 de mai sus, decizia atacată privește două înțelegeri orizontale, în prima fiind implicați prim-procesatorii spanioli și Deltafina, iar în cea de a doua, reprezentanții producătorilor. În aceleași considerente se precizează că fiecare dintre aceste înțelegeri se caracterizează printr-un ansamblu de acorduri și/sau de practici concertate și constituie o încălcare unică și continuă a articolului 81 alineatul (1) CE.

276 Din decizia atacată rezultă foarte clar că înțelegerea prim-procesatorilor prezintă două componente, și anume:

— pe de o parte, în perioada 1996-2001, prim-procesatorii și Deltafina au încheiat în secret acorduri și/sau au participat la practici concertate care aveau ca obiect, în esență, să stabilească în fiecare an, prețul mediu de livrare (maxim) al fiecărui soi de tutun brut, indiferent de calitate, și să împartă cantitățile din fiecare soi de tutun brut care puteau fi achiziționate de fiecare prim-procesator de la producători [a se vedea în special rezumatul conținut în considerentele (276) și (278) ale

deciziei atacate, iar în ceea ce privește calificarea acestui aspect al înțelegerii drept „secret", considerentele (411), (413), (438) și (454) ale deciziei atacate];

— pe de altă parte, în perioada 1999-2001, prim-procesatorii și Deltafina au încheiat de asemenea acorduri și/sau au participat la practici concertate având ca obiect să stabilească game de prețuri conform nivelului de calitate al fiecărui soi de tutun brut și condițiile suplimentare pe care le propuneau reprezentanților producătorilor în cadrul negocierilor colective dintre cele două sectoare [a se vedea în special rezumatul conținut în considerentele (276) și (280) ale deciziei atacate].

277 În ceea ce privește înțelegerea reprezentanților producătorilor, în decizia atacată se arată în mod clar că aceasta se caracterizează printr-un ansamblu de acorduri și/sau de practici concertate în perioada 1996-2001, care au ca obiect, în esență, să stabilească în fiecare an gamele de prețuri conform nivelului de calitate al fiecărui soi de tutun brut și condițiile suplimentare pe care le propuneau ulterior prim-procesatorilor în cadrul negocierilor colective dintre cele două sectoare [a se vedea în special rezumatul conținut în considerentele (277) și (318) ale deciziei atacate].

278 Cu alte cuvinte, din decizia atacată rezultă în mod clar că înțelegerea prim-procesatorilor înainta mult mai departe decât înțelegerea reprezentanților producătorilor, întrucât conținea o componentă secretă care survenea în afara contextului negocierilor colective dintre cele două sectoare.

279 În al doilea rând, trebuie să se sublinieze că, în decizia atacată, Comisia examinează, în contextul stabilirii cuantumului amenzii, consecințele produse de cadrul normativ spaniol și de atitudinea autorităților spaniole asupra comportamentului diferiților destinatari și își expune cu exactitate raționamentul în această privință.

280 Astfel, în primul rând, Comisia examinează înțelegerea reprezentanților producătorilor [considerentele (425)-(430) ale deciziei atacate].

281 În această privință, mai întâi, Comisia amintește, făcând trimitere la considerentul (350) și următoarele ale deciziei atacate, că reglementarea națională aplicabilă nu îi obliga pe reprezentanții producătorilor și pe prim-procesatorii spanioli să se pună de acord cu privire la gamele de prețuri și la condițiile suplimentare. Comisia precizează că, deși, între 1982 și 2000, această reglementare prevedea că, pentru a putea fi avizate de Ministerul Agriculturii, contractele-tip trebuiau să conțină clauze privind „prețul minim garantat" și „prețul pe care producătorul trebuia să îl primească pentru materia primă", ea nu obliga totuși părțile care negociau aceste contracte-tip să se pună de acord privind „cifrele propriu-zise care urmau să fie prevăzute în clauzele privind prețurile". În ceea ce privește acest ultim aspect, Comisia subliniază că, de altfel, între 1995 și 1998, Ministerul Agriculturii a avizat contracte-tip ale căror clauze privind prețurile nu erau completate [considerentul (426) al deciziei atacate].

282 În continuare, în considerentul (427) al deciziei atacate, Comisia menționează anumite elemente care o determină să admită, în considerentul următor, că „contextul normativ în care are loc negocierea colectivă a contractelor-tip ar putea conduce la un nivel considerabil de incertitudine cu privire la legalitatea comportamentului reprezentanților producătorilor și al prim-procesatorilor în contextul foarte specific al negocierii colective a acordurilor-tip". Aceste elemente sunt următoarele:

— contractele-tip negociate între 1995 și 1998 și avizate de Ministerul Agriculturii prevedeau că ansamblul reprezentanților producătorilor vor negocia în mod colectiv cu fiecare prim-procesator tabelele de prețuri și condițiile suplimentare;

— în 1999, Ministerul Agriculturii chiar a avizat tabelele de prețuri care fuseseră negociate deja în mod colectiv de ansamblul reprezentanților producătorilor și cei patru prim-procesatori;

— aceste tabele au fost anexate la contractul-tip publicat în anul respectiv în *Boletín Oficial del Estado*;

— în 2000 și în 2001, Ministerul Agriculturii a invitat reprezentanții celor două sectoare la câteva reuniuni, dintre care unele au avut loc chiar la minister, pentru a stabili tabele de prețuri, încurajând astfel părțile să continue negocierile colective referitoare la aceste tabele.

283 În considerentul (429) al deciziei atacate, Comisia adaugă că existența și rezultatele negocierilor cu privire la contractele-tip erau în general de domeniu public și că nicio autoritate nu a pus niciodată în discuție compatibilitatea acestora fie cu dreptul comunitar, fie cu dreptul spaniol înainte de deschiderea procedurii administrative.

284 În sfârșit, din considerentul (430) al deciziei atacate rezultă că elementele expuse în cuprinsul punctelor 282 și 283 de mai sus sunt cele care au determinat Comisia să aplice reprezentanților producătorilor doar o amendă simbolică în cuantum de 1 000 de euro.

285 În al doilea rând, în ceea ce privește înțelegerea prim-procesatorilor, Comisia se pronunță cu privire la influența cadrului normativ spaniol și a atitudinii autorităților spaniole în considerentele (437) și (438) ale deciziei atacate.

286 În această privință, Comisia face distincție între componenta acestei înțelegeri referitoare la negocierea și la încheierea „publică” a unor contracte-tip cu reprezentanții producătorilor – în special negocierea cu privire la gamele de prețuri și la condițiile suplimentare – și componenta „secretă” a aceleiași înțelegeri.

287 Astfel, pe de o parte, în considerentul (437) al deciziei atacate, Comisia precizează că afirmațiile pe care le-a făcut în cuprinsul considerentelor (427)-(429) ale deciziei atacate în ceea ce privește comportamentul reprezentanților producătorilor (a se vedea punctele 282 și 283 de mai sus) sunt valabile și în ceea ce privește prima dintre aceste două componente ale înțelegerii prim-procesatorilor.

288 Pe de altă parte, în ceea ce privește componenta „secretă” a acestei ultime înțelegeri, Comisia arată, în considerentul (438) al deciziei atacate, că practicile prim-procesatorilor „au înaintat în mod clar dincolo de prevederile cadrului juridic aplicabil, ale negocierilor publice și ale acordurilor cu reprezentanții producătorilor”. În cadrul aceluiași considerent, recunoaște totuși că „negocierile publice dintre reprezentanții producătorilor și prim-procesatori au determinat, cel puțin într-o anumită măsură, cadrul material (în special în ceea ce privește ocaziile de a se consulta și de a adopta o poziție comună) în care prim-procesatorii și-au putut dezvolta, pe lângă poziția comună pe care o vor adopta în contextul negocierilor publice, strategia secretă privind prețurile de livrare medii (maxime) și cantitățile”.

289 Astfel cum rezultă din ultima teză a considerentului (438) al deciziei atacate, Comisia a decis, având în vedere elementele menționate la punctele 287 și 288 de mai sus, să reducă, în temeiul circumstanțelor atenuante, cu 40 % cuantumul de bază al amenzilor stabilit pentru prim-procesatori și pentru Deltafina.

290 Având în vedere ansamblul considerațiilor precedente, al cincilea aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins.

— Cu privire la al șaselea aspect, întemeiat pe neluarea în considerare a neparticipării Deltafina la discuțiile și negocierile care au avut loc între prim-procesatorii spanioli și reprezentanții producătorilor

291 Al șaselea aspect al celui de al patrulea motiv nu corespunde situației de fapt în măsura în care, în decizia atacată, Comisia nu a considerat că discuțiile și negocierile „verticale" care au avut loc între prim-procesatorii spanioli, pe de o parte, și reprezentanții producătorilor, pe de altă parte, sunt contrare articolului 81 CE. Prin urmare, faptul că Deltafina nu a participat la aceste discuții și la aceste negocieri nu poate avea nici cea mai mică influență asupra aprecierii gravității încălcării care i se impută și, pe cale de consecință, nici asupra cuantumului de plecare al amenzii reținut în cazul său.

— Cu privire la al șaptelea aspect, întemeiat pe încălcarea principiului egalității de tratament întrucât Comisia s-a îndepărtat de practica sa anterioară

292 Întrucât practica decizională anterioară a Comisiei nu servește în sine drept cadru juridic pentru aplicarea amenzilor în materie de concurență (Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 101 de mai sus, punctul 234), al șaptelea aspect al celui de al patrulea motiv nu poate fi admis.

— Concluzie privind cel de al patrulea motiv

293 Din toate considerațiile precedente rezultă că cel de al patrulea motiv trebuie respins în întregime.

Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, a punctului 1 B din Liniile directoare și a principiului egalității de tratament

Rezumatul deciziei atacate

294 În considerentele (432) și (433) ale deciziei atacate, Comisia examinează chestiunea duratei încălcării reproșate prim-procesatorilor și Deltafina.

295 Mai întâi, făcând trimitere la considerentul (92) al deciziei atacate, Comisia subliniază că înțelegerea prim-procesatorilor a început la 13 martie 1996 [considerentul (432) al deciziei atacate].

296 În continuare, Comisia precizează că, potrivit declarațiilor prim-procesatorilor, această înțelegere a încetat la 3 octombrie 2001. Totuși, constatând că „ultima dovadă" de care dispune este o reuniune din 10 august 2001, menționată în considerentul (260) al deciziei atacate, Comisia reține această dată drept data încetării încălcării [considerentul (432) al deciziei atacate].

297 Având în vedere aceste elemente, Comisia stabilește durata încălcării la cinci ani și patru luni, ceea ce corespunde unei încălcări de lungă durată. Prin urmare, în considerentul (433) al deciziei atacate, Comisia majorează cu 50 % cuantumul de plecare al amenzii aplicate fiecăruia dintre prim-procesatorii spanioli și Deltafina.

Argumentele părților

298 În cadrul celui de al cincilea motiv, invocat în subsidiar, Deltafina arată că, în considerentele (432) și (433) ale deciziei atacate, Comisia „reunește pur și simplu toate comportamentele", mai precis, cele „reale", imputate prim-procesatorilor, și cele „virtuale", imputate Deltafina, stabilește durata încălcării la „mai mult de cinci ani și patru luni", consideră că această încălcare constituie, pentru toate aceste părți, o încălcare de lungă durată și majorează cu 50 % cuantumul de plecare al amenzii pentru fiecare dintre părțile respective. Reclamanta consideră că, din moment ce i-a atribuit „o răspundere solidară în ceea ce privește intenția, răspundere care nu este bazată pe fapte sau pe comportamente specifice", Comisia ar fi trebuit cel puțin să determine cu exactitate „*dies a quo*" a încălcării, mai precis, să indice de unde și de când voința Deltafina ar fi început să conveargă din exterior cu cea a celor patru prim-procesatori spanioli, influențț[ând] sau determin[ând] conduita acestora.

299 În consecință, Deltafina solicită Tribunalului reducerea cuantumului amenzii, ținând seama de faptul că încălcarea nu poate fi decât de durată medie.

300 Comisia răspunde că punctul de plecare al înțelegerii prim-procesatorilor trebuie stabilit la 13 martie 1996, data primei reuniuni în cadrul acesteia.

Aprecierea Tribunalului

301 Trebuie să se constate că, în considerentul (432) al deciziei atacate, Comisia a stabilit în mod expres punctul de plecare al înțelegerii prim-procesatorilor la 13 martie 1996.

302 Astfel cum rezultă din considerentul (92) al deciziei atacate, la care face trimitere considerentul (432) al deciziei atacate, această dată corespunde datei la care – potrivit declarațiilor Taes, ale WWTE și ale Agroexpansión – Deltafina și prim-procesatorii spanioli s-au întrunit pentru prima dată, și aceasta pentru a discuta prețurile și cantitățile achizițiilor de tutun brut pentru anul de comercializare 1996/1997.

303 Comisia a fost cu atât mai îndreptățită să rețină această dată drept punctul de plecare al încălcării în cazul Deltafina cu cât, astfel cum s-a arătat deja la punctul 125 de mai sus, aceasta din urmă a fost reprezentată la reuniunea în cauză atât de președintele său, domnul M., cât și de directorul său responsabil de vânzări, domnul C.

304 În rest, argumentarea Deltafina este întemeiată pe premisa eronată potrivit căreia s-ar fi limitat să faciliteze comiterea încălcării în afara înțelegerii prim-procesatorilor (a se vedea punctele 122-133 de mai sus).

305 Întrucât Deltafina nu repune în discuție aprecierea Comisiei potrivit căreia încălcarea a încetat la 10 august 2001, trebuie să se concluzioneze că în mod întemeiat Comisia a stabilit durata acestei încălcări la mai mult de cinci ani și patru luni – o încălcare de lungă durată în sensul Liniilor directoare – și, prin urmare, a majorat cu 50 % cuantumul de plecare al amenzii reținut pentru Deltafina.

306 Rezultă că al cincilea motiv trebuie respins ca neîntemeiat.

Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe o încălcare a articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003 și a punctului 2 din Liniile directoare, precum și pe nemotivare

Rezumatul deciziei atacate

307 Din considerentul (436) al deciziei atacate rezultă că, în temeiul circumstanțelor agravante, cuantumul de bază al amenzii aplicate Deltafina a fost majorat cu 50 %, pentru motivul că această întreprindere a avut un rol de conducător în cadrul înțelegerii prim-procesatorilor.

308 În această privință, în considerentul (435) al deciziei atacate, Comisia expune următoarele:

„Din situația de fapt expusă în considerentul (361) și următoarele [ale deciziei atacate] rezultă că Deltafina a jucat un rol hotărâtor prin conceperea și prin punerea în aplicare a acordurilor privind prețurile de livrare medii (maxime) și cantitățile, încheiate între prim-procesatori după 1996. Deltafina (reprezentată de președintele său) i-a convins pe prim-procesatorii spanioli să coordoneze strategiile de achiziționare și a acționat în calitate de depozitar și de arbitru al acordurilor anticoncurențiale ale prim-procesatorilor, în special la începutul practicilor anticoncurențiale ale acestora”.

309 În considerentul (436) al deciziei atacate, Comisia adaugă că „[r]olul de conducător avut de Deltafina în înțelegerea prim-procesatorilor a fost, în plus, confirmat de Agroexpansión și de WWTE în răspunsul acestora la comunicarea privind obiecțiunile și cu ocazia audierii […] care a urmat”.

Argumentele părților

310 În cadrul celui de al șaselea motiv, invocat în subsidiar, Deltafina susține că decizia atacată este afectată de un viciu sub două aspecte, în măsura în care Comisia reține rolul de conducător pe care l-ar fi avut drept circumstanță agravantă în ceea ce o privește.

311 În primul rând, Deltafina afirmă că decizia atacată este afectată de nemotivare, întrucât, în considerentul (435) al acesteia, Comisia se limitează să facă trimitere în mod vag la „situația de fapt expusă în considerentul (361) și următoarele”.

312 În acest context, Comisia subliniază că faptele respective se limitează la prezența la reuniuni, la propuneri, la primirea de informații, la păstrarea unui document, la trimiterea unor scrisori, la mediere și la intervenția în discuții, așadar, „comportamente pasive, externe și limitate la o prezență sau, cel mult, care favorizează în mod indirect acțiunile prim-procesatorilor spanioli, care erau veritabilii protagoniști ai cartelului”. Aceste fapte nu ar demonstra nicidecum că a avut un rol de conducător în cadrul înțelegerii.

313 În al doilea rând, Deltafina precizează că, pentru a-i atribui acest rol, Comisia se întemeiază pe anumite părți ale răspunsurilor date de Agroexpansión și de WWTE la comunicarea privind obiecțiunile. Reclamanta reproșează din nou Comisiei că a refuzat să îi dea acces la aceste răspunsuri, aducând astfel atingere în mod grav dreptului său la apărare.

314 Având în vedere aceste diferite elemente, Deltafina solicită Tribunalului reducerea cuantumului amenzii, excluzând în cadrul stabilirii acesteia majorarea cu 50 % aplicată de Comisie în temeiul circumstanțelor agravante.

315 Comisia solicită respingerea celui de al șaselea motiv.

316 În primul rând, Comisia afirmă că, în decizia atacată, a expus în mod suficient de clar și de exact motivele pentru care consideră că Deltafina a avut un rol de conducător în cadrul înțelegerii. În mod special, se referă la considerentul (435) al deciziei atacate, care face trimitere la situația de fapt vizată în considerentele (361)-(369) ale aceleiași decizii.

317 În acest context, pârâta susține că aceste fapte demonstrează în mod clar rolul de conducător al înțelegerii atribuit Deltafina.

318 În al doilea rând, Comisia, făcând trimitere la considerentele reproduse la punctul 147 de mai sus, neagă că ar fi încălcat dreptul la apărare al Deltafina atunci când nu i-a dat acces la răspunsurile date de Agroexpansión și de WWTE la comunicarea privind obiecțiunile.

Aprecierea Tribunalului

319 În ceea ce privește, în primul rând, obiecțiunea întemeiată pe nemotivare, trebuie subliniat că, potrivit unei jurisprudențe constante, motivarea unei decizii individuale trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de temeiurile măsurii luate, iar instanței competente să își exercite controlul. Cerința motivării trebuie apreciată în funcție de împrejurările cauzei. Nu este obligatoriu ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente, în măsura în care problema dacă aceasta respectă condițiile impuse de articolul 253 CE trebuie să fie apreciată nu numai prin prisma modului de redactare a actului în cauză, ci și în raport cu contextul în care acest act a fost adoptat, precum și cu ansamblul normelor juridice care reglementează materia respectivă (a se vedea Hotărârea Curții din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink's France, C-367/95 P, Rec., p. I-1719, punctul 63 și jurisprudența citată).

320 În cauză, trebuie să se constate că, în considerentul (435) al deciziei atacate, Comisia a indicat în mod suficient de exact elementele pe care s-a întemeiat pentru a califica Deltafina drept conducător al înțelegerii prim-procesatorilor. Astfel, în acest considerent, pe lângă faptul că a identificat în mod clar comportamentele Deltafina care, în opinia sa, justifică o astfel de calificare, Comisia a făcut trimitere în mod expres la elementele de fapt expuse în considerentul (361) și următoarele ale deciziei atacate, care, și acestea, făceau trimitere la alte considerente.

321 În plus, în considerentul (436) al deciziei atacate, Comisia a precizat că Agroexpansión și WWTE au confirmat, în răspunsul lor la comunicarea privind obiecțiunile și cu ocazia audierii, că Deltafina a jucat un rol de conducător în înțelegerea prim-procesatorilor.

322 Prin urmare, critica întemeiată pe nemotivare trebuie respinsă ca neîntemeiată.

323 În al doilea rând, trebuie examinată obiecțiunea formulată de Deltafina, invocată în cadrul primului aspect al celui de al doilea motiv (a se vedea punctele 104 și 105 de mai sus), întemeiată pe faptul că, în comunicarea privind obiecțiunile, Comisia nu a menționat aspectul că Deltafina era susceptibilă să fie considerată conducător al înțelegerii prim-procesatorilor, încălcând astfel dreptul la apărare al acesteia.

324 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, din momentul în care Comisia indică în mod expres, în comunicarea privind obiecțiunile, că va examina necesitatea de a aplica amenzi întreprinderilor în cauză și enunță principalele elemente de fapt și de drept susceptibile să conducă la aplicarea unei amenzi, precum gravitatea și durata presupusei încălcări și împrejurarea că aceasta a fost săvârșită „cu intenție sau din neglijență", aceasta își îndeplinește obligația de a respecta dreptul întreprinderilor în cauză de a fi audiate. Procedând astfel, Comisia le furnizează elementele necesare pentru a se apăra nu numai împotriva unei constatări a încălcării, ci și împotriva aplicării unei amenzi (a se vedea în acest sens Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 228 de mai sus, punctul 428, și Hotărârea Curții din 18 decembrie 2008, Coop de France bétail et viande și alții/Comisia, C-101/07 P și C-110/07 P, Rep., p. I-10193, punctul 49).

325 Pe de altă parte, din jurisprudență rezultă că obligarea Comisiei să transmită întreprinderilor în cauză, în stadiul comunicării privind obiecțiunile, informații concrete privind nivelul amenzilor preconizate ar însemna să se impună acesteia să anticipeze în mod neadecvat decizia sa finală (a se vedea în acest sens Hotărârea Musique Diffusion française și alții/Comisia, punctul 120 de mai sus, punctul 21).

326 În cauză, trebuie să se constate că, în conformitate cu jurisprudența citată anterior, în comunicarea privind obiecțiunile, Comisia a expus principalele elemente de fapt și de drept susceptibile să stea la baza amenzii pe care preconiza să o aplice Deltafina. Astfel, la punctul (459) din această comunicare, Comisia a precizat în mod special că, pentru a aprecia gravitatea încălcărilor, intenționa să țină seama de faptul că acordurile care aveau ca obiect să stabilească prețuri și cantități figurau printre încălcările cele mai grave ale normelor de concurență. La punctul (460) din comunicarea privind obiecțiunile, pârâta a precizat, în ceea ce privește încălcarea imputată prim-procesatorilor, că aceasta începuse la 13 martie 1996 și încetase, potrivit declarațiilor acestora din urmă, la 3 octombrie 2001. Comisia a adăugat că ultimul element de probă de care dispunea se referea totuși la o reuniune din data de 10 august 2001. În sfârșit, la punctul (461) din comunicarea privind obiecțiunile, Comisia a precizat că va ține seama de toate împrejurările cauzei, astfel cum sunt descrise în această comunicare, și în special de rolul individual al fiecăruia dintre destinatarii acesteia, de influența pe care a putut-o avea reglementarea spaniolă în materia produselor agricole asupra comportamentului acestor destinatari și de cooperarea de care au dat dovadă prim-procesatorii și asocierea acestora în temeiul comunicării privind cooperarea.

327 Desigur, Comisia nu a precizat, în comunicarea privind obiecțiunile, că ar putea să rețină calificarea de conducător în ceea ce o privește pe Deltafina. Or, trebuie să se sublinieze că această calificare determină consecințe importante în ceea ce privește cuantumul amenzii care urmează să fie aplicată întreprinderii în cauză. Astfel, conform punctului 2 din Liniile directoare, este vorba despre o circumstanță agravantă care determină o majorare care nu este neglijabilă a cuantumului de bază al amenzii. De asemenea, în temeiul secțiunii B litera (e) din comunicarea privind cooperarea, o astfel de calificare exclude de la început acordarea unei reduceri foarte importante a amenzii, deși întreprinderea calificată drept conducător ar îndeplini toate condițiile prevăzute pentru a putea obține o astfel de reducere. Prin urmare, revine Comisiei sarcina de a expune, în comunicarea privind obiecțiunile, elementele pe care le consideră pertinente pentru a permite întreprinderii susceptibile să fie calificată conducător al înțelegerii să răspundă la această obiecțiune. Cu toate acestea, având în vedere faptul că această comunicare rămâne o etapă în adoptarea deciziei finale și că, prin urmare, nu constituie poziția definitivă a Comisiei, nu se poate impune ca aceasta din urmă să dea, încă din acest stadiu, o calificare juridică elementelor pe care se

va întemeia în decizia sa finală pentru a califica o întreprindere drept conducător al înțelegerii.

328 În cauză, elementele de fapt pe care Comisia le-a reținut în decizia atacată pentru a-i atribui Deltafina rolul de conducător al înțelegerii prim-procesatorilor sunt, potrivit propriilor sale declarații, cele rezumate în considerentul (435) al acestei decizii. În ceea ce privește indicațiile conținute în prima teză a considerentului (436) al deciziei atacate (a se vedea punctul 321 de mai sus), Tribunalul ia act de declarația Comisiei potrivit căreia WWTE și Agroexpansión s-au limitat, în răspunsurile lor la comunicarea privind obiecțiunile și cu ocazia audierii, să confirme elementele sus-menționate și nu au menționat niciun element care nu ar fi fost deja adus la cunoștința Deltafina în comunicarea privind obiecțiunile (a se vedea punctele 147 și 316-318 de mai sus). În aceste împrejurări, și fără a aduce atingere aspectului dacă elementele pe care Comisia declară astfel că s-a întemeiat sunt suficiente pentru a stabili că Deltafina a avut un rol de conducător în înțelegerea prim-procesatorilor, trebuie să se considere că Comisia nu a încălcat dreptul la apărare al Deltafina, refuzându-i accesul, înainte de adoptarea deciziei atacate, la răspunsurile respective la comunicarea privind obiecțiunile.

329 Pe de altă parte, trebuie să se constate că elementele de fapt pe care Comisia le-a reținut astfel pentru a-i atribui Deltafina rolul de conducător al înțelegerii prim-procesatorilor erau deja menționate în comunicarea privind obiecțiunile, astfel încât aceasta din urmă era în măsură să își susțină în mod eficient punctul de vedere asupra elementelor respective înainte de adoptarea acestei decizii. Astfel, elementele menționate în considerentul (435) al deciziei atacate erau deja incluse printre cele de la punctele (416)-(420) din comunicarea privind obiecțiunile.

330 În consecință, Comisia nu a încălcat dreptul la apărare al Deltafina atunci când s-a abținut să indice, în comunicarea privind obiecțiunile, că aceasta din urmă ar putea fi considerată conducătorul înțelegerii prim-procesatorilor.

331 În al treilea rând, trebuie să se examineze dacă elementele de fapt pe care Comisia le-a reținut în decizia atacată pentru a califica Deltafina drept conducătorul înțelegerii prim-procesatorilor permit să se dea o astfel de calificare. Astfel, în cadrul prezentului motiv (a se vedea punctul 312 de mai sus), precum și în cadrul celui de al treilea aspect al primului motiv (a se vedea punctul 73 de mai sus) și al primului aspect al celui de al doilea motiv (a se vedea punctul 105 de mai sus), Deltafina reproșează Comisiei că nu a demonstrat că a avut un astfel de rol în înțelegerea prim-procesatorilor.

332 În această privință, trebuie să se sublinieze că, pentru a fi calificată drept conducător, întreprinderea în cauză trebuie să fi reprezentat o forță motrice semnificativă pentru înțelegere (Hotărârea Tribunalului din 15 martie 2006, BASF/Comisia, T-15/02, Rec., p. II-497, punctul 374, și Hotărârea Tribunalului din 18 iunie 2008, Hoechst/Comisia, T-410/03, Rep., p. II-881, punctul 423) și să fi avut o răspundere deosebită și concretă în funcționarea acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea BASF/Comisia, citată anterior, punctele 300 și 375).

333 Or, deși elementele invocate de Comisie în considerentul (435) al deciziei atacate demonstrează că Deltafina a avut un rol activ și direct în înțelegerea prim-procesatorilor, nu sunt totuși suficiente pentru a stabili că această societate a reprezentat o forță motrice semnificativă pentru această înțelegere și nici că rolul ei ar fi fost mai important decât cel al oricărui prim-procesator spaniol. Trebuie să se sublinieze în mod special că, deși Comisia, pentru motivele arătate la punctele 122-133 de mai sus, a imputat Deltafina în mod întemeiat întreaga încălcare în cauză, totuși aceasta nu a fost prezentă, pe o durată a încălcării de mai mult de cinci ani, decât la un număr foarte limitat de reuniuni în cadrul înțelegerii prim-procesatorilor în cursul cărora au fost încheiate acorduri ilicite – mai precis, cel mult patru reuniuni dintr-un total de aproape treizeci – și că nu a participat decât la un număr relativ redus de schimburi de corespondență și de informații între membrii acestei înțelegeri.

334 Pe de altă parte, niciun element din dosar nu sugerează că Deltafina ar fi luat vreo inițiativă în scopul de a crea înțelegerea respectivă sau de a-l determina pe oricare dintre prim-procesatorii spanioli să adere la aceasta. În special, afirmația Comisiei din considerentul (435) al deciziei atacate, potrivit căreia Deltafina „i-a convins pe prim-procesatorii spanioli să își coordoneze strategiile de achiziție" nu este suficient demonstrată. Simplul fapt că, în telefaxul său din 9 iulie 1997 (a se vedea punctul 127 de mai sus), WWTE menționează că președintele Deltafina a precizat în repetate rânduri că „un acord privind prețurile nu [era] posibil fără un acord privind cantitățile" nu poate fi suficient pentru a susține afirmația respectivă. Aceasta cu atât mai mult cu cât același telefax lasă să se înțeleagă mai curând că însăși WWTE urmărea încheierea unui acord privind prețurile, insistând chiar asupra necesității de a avea o durată de cinci ani sau de cel puțin trei ani. În această privință, trebuie să se sublinieze că, într-un telefax din 6 noiembrie 1997 trimis președintelui Deltafina și menționat în considerentul (143) al deciziei atacate, WWTE precizează că încearcă „să facă tot posibilul pentru a obține un acord [privind] cantitățile", adăugând că, la următoarea reuniune din cadrul înțelegerii prim-procesatorilor, va propune „garantarea acordurilor prin depunerea unor sume importante care favorizează securitatea în executarea acordurilor".

335 Totodată, niciun element din dosar nu permite să se stabilească că Deltafina și-a asumat sarcina unor activități legate în mod obișnuit de exercitarea rolului de conducător al unei înțelegeri, cum ar fi prezidarea unor reuniuni sau centralizarea și distribuirea anumitor date. Deși este adevărat că Deltafina a păstrat pentru o scurtă perioadă o notă care reia detaliile anumitor acorduri ilicite, nu este vorba decât despre un caz izolat. De asemenea, deși elementele dosarului demonstrează că Deltafina a acționat ca mediator în cazul diferendelor dintre prim-procesatori, intervențiile acesteia în această calitate nu sunt numeroase și sunt limitate la primii doi ani ai înțelegerii prim-procesatorilor. În plus, nu au fost însoțite de nicio amenințare concretă sau măsură disciplinară.

336 Prin urmare, al șaselea motiv trebuie admis în parte, iar decizia atacată trebuie reformată în consecință, în măsura în care reține circumstanța agravantă a rolului de conducător în ceea ce o privește pe Deltafina. Consecințele concrete ale acestei reformări vor precizate la punctele 437-439 de mai jos.

Cu privire la al șaptelea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003 și a punctului 3 din Liniile directoare

Argumentele părților

337 Deltafina reproșează Comisiei că nu a reținut în prezenta cauză circumstanțele atenuante prevăzute la punctul 3 a doua și a treia liniuță din Liniile directoare, respectiv „neaplicarea în practică a acordurilor sau practicilor infracționale" și „încetarea încălcării de îndată ce intervine Comisia".

338 Astfel, în primul rând, Deltafina susține că, în decizia atacată, Comisia constată „cu insistență" nerespectarea, „cel puțin în parte", a unor acorduri și practici ilicite în cursul anilor 1996 [considerentele (85), (88) și (111) ale deciziei atacate], 1997 [considerentele (113), (122), (126), (130) și (133) ale deciziei atacate], 1998 [considerentele (144) și (175) ale deciziei atacate], 1999 [considerentul (186) al deciziei atacate], 2000 [considerentele (206), (229), (231)-(233) și (235) ale deciziei atacate] și 2001 [considerentele (239), (244) și (255)-(257) ale deciziei atacate]. Deltafina citează de asemenea anumite pasaje din considerentele (295), (307) și (319) ale deciziei atacate.

339 În acest context, Deltafina subliniază că, în Hotărârea din 9 iulie 2003, Cheil Jedang/Comisia (T-220/00, Rec., p. II-2473), Tribunalul a precizat că Liniile directoare „[prevedeau] pentru viitor în mod expres luarea în considerare drept circumstanță atenuantă a neaplicării în practică a unui acord ilicit" (punctul 191), că punctul 3 a doua liniuță din Liniile directoare nu prevedea numai „ipoteza în care o înțelegere, în ansamblul său, nu este pusă în aplicare, făcând abstracție de comportamentul propriu fiecărei întreprinderi" (punctul 188) și că „[era] necesar, în conformitate cu principiul

individualizării pedepselor și sancțiunilor, să se examineze gravitatea relativă a participării întreprinderii la încălcare" (punctul 189).

340 În al doilea rând, Deltafina reproșează Comisiei că nu a ținut seama de faptul că încălcarea ce i se impută a încetat la 10 august 2001, înainte de data primelor verificări.

341 Având în vedere considerațiile precedente, Deltafina solicită Tribunalului reducerea cuantumului amenzii sale.

342 Comisia solicită respingerea celui de al șaptelea motiv.

343 În primul rând, Comisia susține că nu era obligată să rețină în prezenta cauză circumstanța atenuantă prevăzută de punctul 3 a doua liniuță din Liniile directoare.

344 În această privință, Comisia precizează mai întâi că faptul că înțelegerea nu a fost respectată pe deplin înainte de 1998 a fost luat în considerare la aprecierea gravității încălcării, cuantumul de plecare al amenzii aplicate Deltafina fiind stabilit la 8 000 000 de euro, în loc de 20 000 000 de euro, în pofida naturii foarte grave a acestei încălcări.

345 În continuare, Comisia afirmă că poziția sa este susținută de punctele 189 și 192 din Hotărârea Cheil Jedang/Comisia, punctul 339 de mai sus, precum și de punctele 276 și 277 din Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, Mannesmannröhren-Werke/Comisia (T-44/00, Rec., p. II-2223, punctele 276 și 277). Comisia subliniază că Deltafina nu numai că nu s-a opus niciodată în mod clar și considerabil punerii în aplicare a

înțelegerii cu prim-procesatorii, ci a aderat întru totul la această înțelegere, având în cadrul acesteia un rol deosebit de activ, de coordonare și de mediere.

346 În al doilea rând, Comisia apreciază că nu era obligată nici să considere circumstanță atenuantă faptul că Deltafina încetase încălcarea înainte de data primelor sale intervenții.

Aprecierea Tribunalului

347 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, la stabilirea cuantumului amenzilor, Comisia trebuie să se conformeze, în principiu, propriilor Linii directoare (a se vedea punctul 230 de mai sus). Cu toate acestea, în Liniile directoare nu se arată că fiecare dintre circumstanțele atenuante enumerate la punctul 3 din aceste Linii directoare trebuie luată întotdeauna în considerare de către Comisie în mod separat și aceasta nu este obligată să acorde în mod automat o reducere suplimentară în acest temei, caracterul adecvat al unei eventuale reduceri a amenzii în temeiul circumstanțelor atenuante trebuind să fie apreciat din punct de vedere global, ținând seama de ansamblul circumstanțelor pertinente.

348 Astfel, adoptarea Liniilor directoare nu a lipsit de relevanță jurisprudența anterioară potrivit căreia Comisia dispune de o putere de apreciere care îi permite să ia sau să nu ia în considerare anumite elemente atunci când stabilește, în special în funcție de circumstanțele din speță, cuantumul amenzilor pe care intenționează să le aplice. Astfel, în absența din Liniile directoare a unei dispoziții imperative privind circumstanțele atenuante care pot fi avute în vedere, trebuie să se considere că Comisia a păstrat o anumită marjă pentru a aprecia în mod global importanța unei eventuale reduceri a cuantumului amenzilor în temeiul circumstanțelor atenuante (a se

vedea Hotărârea Raiffeisen Zentralbank Österreich/Comisia, punctul 230 de mai sus, punctul 473 și jurisprudența citată).

349 În ceea ce privește prima obiecțiune invocată de Deltafina, trebuie să se sublinieze că, în temeiul punctului 3 a doua liniuță din Liniile directoare, „neaplicarea în practică a acordurilor sau practicilor infracționale" poate constitui o circumstanță atenuantă.

350 Din jurisprudență rezultă că revine Comisiei obligația de a recunoaște existența unei circumstanțe atenuante ca urmare a lipsei aplicării unei înțelegeri numai dacă întreprinderea care invocă această împrejurare poate demonstra că s-a opus în mod clar și considerabil aplicării acestei înțelegeri, în sensul de a fi perturbat însăși funcționarea acesteia, și că nu a aderat la acord în aparență, instigând astfel alte întreprinderi să pună în aplicare înțelegerea în cauză. Astfel, întreprinderilor le-ar fi foarte facil să minimalizeze riscul obligației de plată a unei amenzi ridicate dacă ar putea beneficia de o înțelegere ilicită și, ulterior, de o reducere a amenzii pentru motivul că jucaseră doar un rol limitat în aplicarea încălcării, deși atitudinea acestora a determinat și alte întreprinderi să se comporte într-un mod care aduce o atingere mai mare concurenței (Hotărârea Mannesmannröhren-Werke/Comisia, punctul 345 de mai sus, punctele 277 și 278).

351 Or, în cadrul prezentului motiv, Deltafina nu invocă nicio circumstanță care permite să se concluzioneze că s-ar fi îndepărtat în mod clar și considerabil de înțelegerea prim-procesatorilor, în sensul de a fi perturbat însăși funcționarea acesteia. Astfel, Deltafina se limitează să invoce anumite considerente ale deciziei atacate, care, astfel cum s-a arătat deja la punctele 260-267 de mai sus, fie sunt irelevante în ceea ce privește prezenta obiecțiune, în special întrucât nu privesc înțelegerea prim-procesatorilor, fie se limitează să facă dovada că, până în 1998, înțelegerea respectivă nu a

fost pusă în aplicare pe deplin și respectată, iar aceasta de către membrii înțelegerii în general, iar nu în mod individual de Deltafina.

352 În ceea ce privește acest ultim aspect, trebuie amintit că faptul că înțelegerea prim-procesatorilor nu a fost pusă în aplicare pe deplin decât începând cu 1998 este unul dintre elementele de care Comisia a ținut seama atunci când a apreciat gravitatea încălcării și, implicit, când a stabilit cuantumul de plecare al amenzii care trebuie reținut în temeiul acestei gravități. Or, Comisia a reținut un cuantum de plecare de numai 8 000 000 de euro pentru Deltafina, deși, conform Liniilor directoare, fiind vorba despre o încălcare foarte gravă, putea avea în vedere adoptarea unui cuantum de plecare de cel puțin 20 000 000 de euro.

353 Prin urmare, prima obiecțiune invocată de Deltafina nu poate fi admisă.

354 În ceea ce privește cea de a doua obiecțiune, trebuie amintit că, în temeiul punctului 3 a treia liniuță din Liniile directoare, „încetarea încălcării de îndată ce intervine Comisia (în special atunci când desfășoară verificări)" se numără printre circumstanțele atenuante.

355 Această încetare nu poate, în mod logic, să constituie o circumstanță atenuantă decât dacă există motive pentru a se presupune că întreprinderile în cauză au fost determinate să înceteze comportamentele lor anticoncurențiale prin intervențiile în discuție, cazul în care încălcarea încetase deja anterior datei primelor intervenții ale Comisiei nefiind acoperit de această dispoziție din Liniile directoare (Hotărârea Dalmine/Comisia, punctul 34 de mai sus, punctul 158).

356 Or, în cauză, astfel cum susține Deltafina, încălcarea a încetat la 10 august 2001, înainte de data primelor verificări ale Comisiei, în acest caz, 3 octombrie 2001. Prin urmare, această încetare nu poate constitui o circumstanță atenuantă în vederea stabilirii cuantumului amenzii.

357 În plus, trebuie amintit că reducerea amenzii pentru încetarea unei încălcări de îndată ce intervine Comisia nu poate fi automată, ci depinde de o evaluare a împrejurărilor cauzei de către Comisie, în cadrul exercitării puterii sale de apreciere. În această privință, aplicarea punctului 3 a treia liniuță din Liniile directoare în favoarea unei întreprinderi va fi întru totul adecvată într-o situație în care caracterul anticoncurențial al comportamentului în cauză nu este evident. În schimb, aplicarea acesteia ar fi mai puțin potrivită, în principiu, într-o situație în care comportamentul respectiv este în mod clar anticoncurențial, presupunând că a fost dovedit (Hotărârea Mannesmannröhren-Werke/Comisia, punctul 345 de mai sus, punctul 281).

358 Or, în prezenta cauză nu se poate considera că Deltafina ar fi putut avea îndoieli rezonabile în ceea ce privește caracterul anticoncurențial al comportamentului său, întrucât este vorba despre participarea la o înțelegere orizontală care are ca obiect stabilirea prețurilor și împărțirea cantităților și în care una dintre componente avea caracter secret, constituind, prin urmare, o încălcare vădită a articolului 81 CE.

359 A doua obiecțiune invocată de Deltafina nu poate fi, așadar, primită.

360 Având în vedere considerațiile precedente, al șaptelea motiv trebuie respins ca neîntemeiat.

Cu privire la al optulea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 și a punctului 5 litera (a) din Liniile directoare

Argumentele părților

361 În cadrul celui de al optulea motiv, invocat în subsidiar, Deltafina reproșează Comisiei că a ținut seama, la stabilirea plafonului de 10 % prevăzut de articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, de cifra sa de afaceri realizată în cursul exercițiului financiar 2002-2003. În opinia Deltafina, Comisia ar fi trebuit să țină seama de cifra de afaceri a exercițiului financiar încheiat la 31 martie 2004, exercițiul financiar încheindu-se în fiecare an la 31 martie, iar decizia atacată fiind adoptată la 20 octombrie 2004.

362 Deltafina precizează că cifra de afaceri realizată în cursul exercițiului financiar încheiat la 31 martie 2004 s-a ridicat la 127 360 989 de euro, așadar, un cuantum inferior valorii de 133 228 000 de euro menționat în considerentul (443) al deciziei atacate. Reclamanta consideră că valoarea amenzii sale, înainte de aplicarea comunicării privind cooperarea, nu poate depăși, prin urmare, 12 736 000 de euro.

363 Comisia recunoaște că cifra de afaceri de care trebuie să se țină seama în cazul Deltafina pentru a aprecia dacă plafonul de 10 % a fost sau nu a fost depășit este cea realizată de aceasta din urmă în cursul exercițiului financiar încheiat la 31 martie 2004. Cu toate acestea, chiar ținând seama de această cifră de afaceri, plafonul menționat nu ar fi depășit.

364 Cu titlu suplimentar, Comisia susține că Tribunalul a statuat, în Hotărârea din 29 aprilie 2004, Tokai Carbon și alții/Comisia (T-236/01, T-239/01, T-244/01-T-246/01, T-251/01 și T-252/01, Rec., p. II-1181, punctele 352-354), că limita maximă de 10 %

trebuie aplicată la „rezultatul final al stabilirii amenzii", iar nu într-un stadiu anterior, mai precis, înainte de aplicarea comunicării privind cooperarea. Or, în prezenta cauză, nu se contestă faptul că cele 11 880 000 de euro, respectiv cuantumul final al amenzii aplicate Deltafina, nu depășesc 10 % din cifra de afaceri realizată în cursul exercițiului financiar încheiat la 31 martie 2004.

Aprecierea Tribunalului

365 În considerentul (439) al deciziei atacate, Comisia stabilește la 13 200 000 de euro cuantumul amenzii Deltafina înainte de aplicarea comunicării privind cooperarea. În considerentul (443) al acestei decizii, Comisia precizează că, „[î]ntrucât cifra de afaceri realizată de Deltafina în 2003 s-a ridicat la 133 228 000 de euro", cuantumul amenzii nu trebuie ajustat în temeiul articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003.

366 În temeiul articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, cifra de afaceri de care trebuie să se țină seama la stabilirea plafonului de 10 % prevăzut de această dispoziție este cea realizată în cursul exercițiului financiar precedent. Prin urmare, pentru a determina dacă plafonul respectiv a fost sau nu a fost depășit, Comisia ar fi trebuit să țină seama, astfel cum convin să considere și părțile, de cifra de afaceri realizată de Deltafina în cursul exercițiului financiar încheiat la 31 martie 2004.

367 Așadar, Comisia a reținut în mod greșit, în considerentul (443) al deciziei atacate, cifra de afaceri realizată de Deltafina în cursul exercițiului financiar încheiat la 31 martie 2003.

368 Cu toate acestea, motivul întemeiat pe această eroare este inoperant, având în vedere că, chiar ținând seama de cifra de afaceri realizată de Deltafina în cursul exercițiului financiar încheiat la 31 martie 2004, plafonul de 10 % nu este depășit. Astfel, dintr-un tabel din situația financiară anuală a Deltafina la 31 martie 2004, anexată la cererea introductivă, rezultă că, la această dată, cifra de afaceri a acesteia din urmă se ridica la 139 904 230,95 euro, mai precis, un cuantum de peste zece ori mai mare decât cuantumul sus-menționat de 13 200 000 de euro. În această privință, trebuie să se precizeze că cuantumul care trebuie reținut este cel corespunzător postului contabil „Venituri din vânzări și din prestări de servicii" din acest tabel, iar nu, astfel cum procedează Deltafina, cel din dreptul rubricii „Total", care include posturi contabile de care nu se poate ține seama, în acest caz, cele denumite „Variațiile stocurilor de produse finite" și „Alte încasări și venituri".

369 Din ansamblul considerațiilor precedente rezultă că al optulea motiv trebuie respins ca inoperant.

Cu privire la al nouălea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, a preambulului și a punctului 4 din Liniile directoare, a secțiunii B litera (e) și a secțiunii D din Comunicarea privind cooperarea și a principiului egalității de tratament, precum și pe nemotivare

Rezumatul deciziei atacate

370 În considerentele (448)-(456) ale deciziei atacate, Comisia se pronunță cu privire la aplicarea comunicării privind cooperarea în cazul prim-procesatorilor și al Deltafina.

371 În primul rând, Comisia precizează în special că aceștia din urmă au solicitat să li se aplice această comunicare înainte să le fie notificată comunicarea privind obiecțiunile [considerentul (449) al deciziei atacate].

372 În al doilea rând, pârâta constată că secțiunea D a comunicării privind cooperarea este aplicabilă prim-procesatorilor spanioli. Comisia subliniază că, deși dispunea deja de majoritatea elementelor esențiale care dovedesc existența încălcării, informațiile furnizate de aceștia au ajutat-o să clarifice și să stabilească existența acesteia [considerentele (450) și (451) ale deciziei atacate].

373 În al treilea rând, Comisia consideră că Taes, având în vedere cooperarea acesteia „deosebit de utilă" în cursul procedurii, în special în ceea ce privește participarea Deltafina la încălcare, și aspectul că nu a contestat niciodată faptele, astfel cum sunt stabilite în comunicarea privind obiecțiunile, trebuie să beneficieze de o reducere cu 40 % a amenzii în temeiul punctului D alineatul (2) prima și a doua liniuță din comunicarea privind cooperarea [considerentul (452) al deciziei atacate].

374 În al patrulea rând, Comisia precizează că informațiile furnizate de Cetarsa și de WWTE, deși semnificative, nu s-au dovedit a fi la fel de utile pentru investigațiile sale ca acelea furnizate de Taes [considerentul (453) al deciziei atacate]. Comisia arată că, în răspunsul lor la comunicarea privind obiecțiunile, Cetarsa și WWTE au făcut o afirmație care nu corespundea realității situației de fapt. Prin urmare, pârâta decide să acorde acestor doi prim-procesatori o reducere a amenzii de 25 %, conform secțiunii D alineatul (2) prima liniuță din comunicarea privind cooperarea.

375 În al cincilea rând, în ceea ce privește Agroexpansión, Comisia subliniază că și aceasta i-a furnizat informații utile, dar că, în răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile, a contestat faptele „în aceiași termeni precum Cetarsa și WWTE” [considerentul (454) al deciziei atacate]. Comisia adaugă că Agroexpansión a negat caracterul secret al acordurilor prim-procesatorilor privind prețurile de livrare medii (maxime). Având în vedere aceste elemente, Comisia acordă acestei societăți o reducere a amenzii de 20 %.

376 În sfârșit, în al șaselea rând, Comisia efectuează o reducere cu 10 % a amenzii aplicate Deltafina [considerentul (456) al deciziei atacate]. Comisia consideră că, deși nici Universal, nici Deltafina nu au furnizat indicații precise privind contribuția Deltafina la cooperarea Taes cu Comisia, nu se poate ignora că o parte dintre documentele anexate la memoriul Taes din 18 februarie 2002 proveneau în mod evident de la Deltafina și fuseseră furnizate Taes în vederea cooperării sus-menționate. Comisia repetă că informațiile furnizate de Taes au fost deosebit de utile pentru investigația sa și esențiale, în special, pentru a stabili răspunderea Deltafina. Cu toate acestea, Deltafina nu i-ar fi explicat direct modul și măsura în care avea intenția să coopereze, iar în răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile ar fi contestat conținutul incriminărilor conținute de comunicarea privind obiecțiunile în ceea ce privește răspunderea sa. De asemenea, Comisia precizează că Deltafina „nu îndeplinește criteriul stabilit în secțiunea B [litera (e)] din comunicarea [privind cooperarea]”.

Argumentele părților

377 În cadrul celui de al nouălea motiv, invocat în subsidiar, Deltafina susține că, în aprecierea cooperării sale în cursul procedurii administrative, Comisia a săvârșit o serie de erori. Aceste obiecțiuni pot fi grupate în patru aspecte.

378 În cadrul primului aspect, Deltafina susține că în mod eronat Comisia a considerat că a contestat conținutul incriminărilor din comunicarea privind obiecțiunile în ceea ce privește răspunderea sa. Astfel, prin afirmația potrivit căreia domnul M. a acționat cu titlu personal, Deltafina s-ar fi limitat să conteste interpretarea și aprecierea juridică a anumitor fapte de către Comisie. Reclamanta adaugă că și Taes, într-un memoriu din 18 februarie 2002, a făcut o astfel de declarație și își exprimă uimirea că aceasta a beneficiat totuși de o reducere a amenzii mai mare decât a sa.

379 În cadrul celui de al doilea aspect, Deltafina invocă încălcarea de către Comisie a comunicării privind cooperarea atunci când i-a reproșat, în considerentul (456) al deciziei atacate, că nu a îndeplinit criteriul prevăzut în secțiunea B litera (e) din comunicarea menționată. Reclamanta susține că acesta nu este de fapt aplicabil în prezenta cauză, întrucât, în decizia atacată, Comisia aplică secțiunea D din această comunicare, care prevede tocmai ipoteza în care „o întreprindere cooperează fără a fi îndeplinite toate condițiile prevăzute în secțiunile B și C". Ea adaugă că, în comunicarea privind obiecțiunile, Comisia nu i-a reproșat comportamente precum cele prevăzute în secțiunea B litera (e) din comunicarea privind cooperarea și, în orice caz, nu a demonstrat, în decizia atacată, că Deltafina fusese autoarea unor astfel de comportamente.

380 În cadrul celui de al treilea aspect, Deltafina consideră că decizia atacată este „afectată de o gravă contradicție între motive", întrucât procentajul de reducere a amenzii care i-a fost acordat de Comisie este inferior celui acordat Taes. În susținerea acestei afirmații, Deltafina arată că, întrucât, în considerentul (360) al deciziei atacate, Comisia constată că aceasta exercită un rol de coordonare și de supraveghere a activităților europene ale grupului Universal, inclusiv cele ale societății sale soră Taes, „este rezonabil ca în acest temei să îi revină nu numai responsabilitățile, ci și avantajele". Reclamanta adaugă că „contribuțiile" deosebit de utile ale Taes, în special în ceea ce privește participarea sa la înțelegerea prim-procesatorilor, nu puteau proveni decât de la ea. Deltafina insistă asupra faptului că a cooperat cu Comisia încă din momentul în care Taes a fost implicată în prezenta cauză. Elementele transmise Comisiei în

cadrul procedurii administrative de către consilierii Taes ar fi fost comunicate atât în contul acesteia, cât și în contul său, ar fi fost pregătite în comun de reprezentanții și de cadrele de conducere ale acestor două societăți, sub supravegherea Universal, și ar proveni în mare măsură de la însăși Deltafina.

381 În sfârșit, în cadrul celui de al patrulea motiv, Deltafina susține că Comisia a aplicat comunicarea privind cooperarea în mod discriminatoriu. În această privință, mai întâi, critică faptul că Cetarsa, WWTE și Agroexpansión au beneficiat de o reducere a amenzii mai mare decât a sa, cu toate că acestea au contestat faptele, „deși într-o altă măsură". În continuare, Deltafina subliniază că abia în răspunsul lor la comunicarea privind obiecțiunile, WWTE și Agroexpansión au declarat pentru prima dată că Deltafina a jucat un rol de conducător în înțelegerea prim-procesatorilor. Reclamanta consideră că, prin urmare, trebuie să existe îndoieli cu privire la „caracterul deplin și loial al cooperării acestora în cursul celor doi ani precedenți". În sfârșit, Deltafina reproșează Comisiei că nu a aplicat decât în cazul său criteriul prevăzut în secțiunea B litera (e) din comunicarea privind cooperarea.

382 Având în vedere ansamblul considerațiilor precedente, Deltafina solicită Tribunalului reducerea cuantumului amenzii sale și aplicarea aceluiași procentaj de reducere aplicat cuantumului amenzii Taes, mai precis, 40 %.

383 Comisia consideră că niciunul dintre aspecte nu este întemeiat.

384 În primul rând, Comisia amintește că Deltafina, în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, a afirmat că toate comportamentele care i s-au reproșat erau imputabile în realitate domnului M., care acționase exclusiv cu titlu personal. Or, această afirmație ar constitui „o tentativă evidentă de a denatura faptele".

385 În al doilea rând, Comisia neagă că ar fi aplicat în mod eronat secțiunea B litera (e) din comunicarea privind cooperarea. În această privință, pe de o parte, susține că faptul că aplică secțiunea D din această comunicare nu exclude nicidecum posibilitatea de a ține seama, pentru a determina procentajul de reducere care va fi aplicat amenzii întreprinderii care cooperează, de faptul că această întreprindere nu îndeplinește unele dintre condițiile prevăzute în secțiunile B și C din comunicarea sus-menționată. Pe de altă parte, pârâta precizează că nu este corect să se susțină că nu i-a reproșat întreprinderii Deltafina comportamente precum cele prevăzute în secțiunea B litera (e) din comunicarea privind cooperarea.

386 În al treilea rând, Comisia consideră că nu era obligată să aplice amenzii Deltafina același procentaj de reducere pe care l-a aplicat amenzii Taes.

387 În această privință, pe de o parte, Comisia subliniază că Deltafina a fost considerată răspunzătoare pentru încălcarea articolului 81 CE nu pentru rolul său de coordonare și de supraveghere a activităților Taes, ci pentru că ea însăși a pus în aplicare „o serie de comportamente semnificative, adeseori hotărâtoare, în cadrul înțelegerii [prim-procesatorilor]". Pe de altă parte, reclamanta afirmă că cooperarea Deltafina s-a limitat la redactarea în comun, alături de Taes, a memoriului din 18 februarie 2002 al acesteia din urmă.

388 În al patrulea rând, Comisia consideră că nu a săvârșit nicio încălcare a principiului egalității de tratament atunci când i-a aplicat Deltafina un procentaj de reducere inferior celui de care au beneficiat alte întreprinderi destinatare ale deciziei atacate.

Aprecierea Tribunalului

389 Trebuie amintit că Comisia dispune de o putere de apreciere largă în ceea ce privește metoda de calcul al amenzilor și, în această privință, poate să țină cont de elemente multiple, printre care figurează cooperarea întreprinderilor în cauză în cursul investigației realizate de serviciile acestei instituții. În această privință, Comisia dispune de o marjă de apreciere largă pentru a evalua calitatea și utilitatea cooperării unei întreprinderi, în special în raport cu contribuțiile altor întreprinderi (Hotărârea Curții din 10 mai 2007, SGL Carbon/Comisia, C-328/05 P, Rep., p. I-3921, punctele 81 și 88).

390 Pentru a justifica reducerea cuantumului unei amenzi în temeiul cooperării, comportamentul unei întreprinderi trebuie să faciliteze sarcina Comisiei care constă în constatarea și reprimarea încălcărilor normelor comunitare de concurență (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, JFE Engineering și alții/Comisia, T-67/00, T-68/00, T-71/00 și T-78/00, Rec., p. II-2501, punctul 499 și jurisprudența citată) și să dovedească un veritabil spirit de cooperare (Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 228 de mai sus, punctele 395 și 396).

391 În comunicarea privind cooperarea, Comisia a definit condițiile în care întreprinderile care cooperează cu aceasta în cursul investigării unei înțelegeri pot fi scutite de amendă sau pot beneficia de o reducere a amenzii pe care ar fi trebuit să o plătească în lipsa unei astfel de cooperări [a se vedea secțiunea A alineatul (3) din comunicarea privind cooperarea].

392 În temeiul secțiunii B din comunicarea privind cooperarea, o întreprindere poate beneficia de o reducere foarte importantă a cuantumului amenzii, mai precis, de cel puțin 75 %, și chiar de neaplicarea amenzii, dacă îndeplinește în mod cumulativ

condițiile prevăzute la literele (a)-(e) ale secțiunii menționate. Conform secțiunii B litera (e), nu poate beneficia de această reducere sau neaplicare a amenzii o întreprindere care, printre altele, „a inițiat sau a avut un rol hotărâtor în cadrul activității ilicite” [traducere neoficială].

393 În temeiul secțiunii C din aceeași comunicare, „întreprinderea care îndeplinește condițiile prevăzute în secțiunea B [literele] (b)-(e) și denunță înțelegerea secretă după ce Comisia a efectuat, în temeiul unei decizii, o investigație la întreprinderile participante la înțelegere, fără ca această investigație să fi furnizat un temei suficient pentru a justifica inițierea procedurii în vederea adoptării unei decizii, beneficiază de o reducere de 50-75 % din cuantumul amenzii” [traducere neoficială].

394 Secțiunea D din comunicarea privind cooperarea, intitulată „Reducerea semnificativă a cuantumului amenzii”, prevede următoarele:

„(1) În cazul în care o întreprindere cooperează fără a fi îndeplinite toate condițiile prevăzute în [secțiunile] B și C, aceasta beneficiază de o reducere de 10-50 % din cuantumul amenzii care i-ar fi fost aplicată în lipsa cooperării.

(2) Această situație se poate regăsi, printre altele, atunci când:

— înainte de transmiterea unei comunicări privind obiecțiunile, o întreprindere furnizează Comisiei informații, documente sau alte elemente de probă care contribuie la confirmarea existenței încălcării săvârșite;

— după primirea comunicării privind obiecțiunile, o întreprindere informează Comisia că nu contestă existența faptelor pe care Comisia își întemeiază incriminările." [traducere neoficială]

395 Temeinicia prezentului motiv trebuie apreciată în lumina acestor considerații. Al doilea aspect al motivului va fi examinat în ultimul rând.

396 În ceea ce privește primul aspect, trebuie să se constate că în mod întemeiat Comisia a subliniat, în considerentul (456) al deciziei atacate, că, în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, Deltafina a contestat „conținutul incriminărilor […] în ceea ce privește răspunderea sa". Astfel, în acest răspuns, Deltafina a combătut în mod ferm răspunderea sa în cadrul încălcării, susținând în mod repetat că această răspundere trebuia atribuită domnului M, care ar fi acționat cu titlu personal în cadrul înțelegerii prim-procesatorilor, iar nu ca reprezentant al societății. Procedând astfel, Deltafina a contestat existența faptelor reținute în comunicarea privind obiecțiunile și nu s-ar limita să le dea o altă interpretare sau să contrazică aprecierea juridică efectuată de Comisie.

397 În ceea ce privește argumentul dedus de Deltafina din faptul că întreprinderii Taes nu i s-a reproșat contestarea existenței faptelor, cu toate că și aceasta ar fi afirmat, în cursul procedurii administrative, că domnul M a acționat exclusiv cu titlu personal, este suficient să se sublinieze că, prin această afirmație, Taes nu a urmărit, spre deosebire de Deltafina, să combată un fapt care o privea în mod direct și care punea în discuție propria sa răspundere în cadrul încălcării.

398 În ceea ce privește al treilea aspect, mai întâi, trebuie să se constate că acesta este întemeiat pe o premisă eronată. Astfel, după cum rezultă în mod clar din considerentele

(359)-(366) ale deciziei atacate și din cuprinsul punctelor 107-112 de mai sus, dacă Deltafina a fost declarată răspunzătoare pentru încălcare, aceasta nu este în considerarea funcțiilor sale de supraveghere și de control ale activităților Taes, ci a participării sale directe și active la activitățile înțelegerii prim-procesatorilor.

399 În continuare, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței constante, în cadrul aprecierii cooperării furnizate de membrii unei înțelegeri, Comisia nu poate ignora principiul egalității de tratament, care este încălcat atunci când situații comparabile sunt tratate în mod diferit sau situații diferite sunt tratate în mod identic, cu excepția cazului în care un asemenea tratament este justificat în mod obiectiv (a se vedea Hotărârea Tokai Carbon și alții/Comisia, punctul 364 de mai sus, punctul 394 și jurisprudența citată).

400 Or, Comisia nu a depășit în mod vădit marja sa de apreciere atunci când a considerat că cooperarea furnizată de Taes avea o utilitate mai mare decât cea furnizată de Deltafina.

401 Astfel, după cum s-a arătat deja la punctele 396 și 397 de mai sus, spre deosebire de Taes, Deltafina a contestat existența anumitor fapte în sensul secțiunii D alineatul (2) a doua liniuță din comunicarea privind cooperarea.

402 În plus, spre deosebire de Taes, Deltafina nu a cooperat niciodată în mod direct cu Comisia. Mai concret, aceasta din urmă a considerat în mod întemeiat că cooperarea Deltafina s-a limitat la participarea la redactarea memoriului din 18 februarie 2002 al Taes (a se vedea punctele 8 și 9 de mai sus). Astfel, în scrisoarea sa din 15 februarie 2002 către Comisie, Universal Leaf a menționat cooperarea Deltafina numai atunci când s-a referit la pregătirea memoriului sus-menționat. Ulterior, nici Universal Leaf, nici Taes, nici Deltafina nu i-au menționat Comisiei că Deltafina continua să

coopereze în cadrul investigației, prin intermediul Taes, și nici că informațiile pe care Taes i le comunica erau pregătite în colaborare cu Deltafina.

403 Prin urmare, în mod întemeiat Comisia a aplicat Deltafina un procentaj de reducere a amenzii inferior celui acordat Taes.

404 În ceea ce privește cel de al patrulea aspect, trebuie să se considere că Deltafina nu poate pretinde că a făcut obiectul unui tratament discriminatoriu în raport cu Cetarsa, WWTE și Agroexpansión, având în vedere că cooperarea furnizată de ea era mult mai limitată decât cea furnizată de acestea din urmă.

405 În această privință, pe de o parte, astfel cum recunoaște și Deltafina în cererea introductivă, cu toate că și Cetarsa, WWTE și Agroexpansión au contestat existența anumitor fapte, au făcut-o totuși „într-o altă măsură" decât Deltafina. Astfel, numai aceasta, susținând în mod repetat în răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile că președintele său a acționat exclusiv cu titlu personal, a contestat pe parcursul întregii proceduri administrative, orice participare la activitățile înțelegerii prim-procesatorilor.

406 Pe de altă parte, în timp ce Cetarsa, WWTE și Agroexpansión au comunicat elemente foarte utile Comisiei în cursul procedurii administrative [a se vedea considerentele (453) și (454) ale deciziei atacate], cooperarea Deltafina s-a limitat, astfel cum s-a subliniat deja la punctul 402 de mai sus, la participarea la redactarea memoriului din 18 februarie 2002 al Taes.

407 Prin urmare, cel de al patrulea aspect trebuie respins ca neîntemeiat.

408 În sfârșit, în ceea ce privește cel de al doilea aspect, mai întâi, trebuie să se sublinieze că nimic nu se opune ca, în cadrul puterii de apreciere largi de care dispune în materie, Comisia să țină seama de faptul că întreprinderea în cauză nu îndeplinește una dintre condițiile prevăzute în secțiunea B literele (a)-(e) din comunicarea privind cooperarea atunci când, în temeiul secțiunii D din această comunicare, trebuie să determine, în interiorul intervalului cuprins între 10 și 50 % prevăzut de alineatul (1) al aceleiași secțiuni, procentajul de reducere care va fi acordat acestei întreprinderi.

409 În continuare, trebuie să se constate că din înscrisurile Comisiei, precum și din explicațiile pe care le-a dat în ședință rezultă că, precizând, în considerentul (456) al deciziei atacate, că Deltafina nu îndeplinea condiția prevăzută în secțiunea B litera (e) din comunicarea privind cooperarea, Comisia s-a referit la faptul că aceasta era conducătorul înțelegerii prim-procesatorilor. Astfel, în această privință, trebuie să se sublinieze că rezultă din cuprinsul secțiunii B litera (e) din comunicarea privind cooperarea că Comisia nu înțelege să acorde o reducere foarte importantă a amenzii, sau chiar neaplicarea totală a acesteia, în cazul în care partea vizată a avut un rol hotărâtor în cadrul înțelegerii, cum ar fi un rol de conducător, de stimulent sau de instigator.

410 Or, astfel cum s-a arătat în cuprinsul punctelor 331-335 de mai sus, elementele din dosarul Comisiei nu sunt suficiente pentru a demonstra că Deltafina a jucat un rol de conducător. Prin urmare, Comisia a săvârșit o eroare atunci când a ținut seama de acest rol, printre alte considerații, pentru a stabili la numai 10 % reducerea care va fi aplicată Deltafina în temeiul cooperării.

411 Având în vedere ansamblul considerațiilor precedente, al nouălea motiv trebuie admis în parte, iar decizia atacată trebuie reformată în consecință, stabilind o cotă de reducere adecvată în cazul Deltafina. În temeiul competenței sale de fond, Tribunalul consideră oportună reducerea amenzii aplicate Deltafina cu 15 % pentru a se ține seama de cooperarea acesteia. Consecințele concrete ale acestei reformări vor fi precizate în cuprinsul punctelor 437-439 de mai jos.

Cu privire la al zecelea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, a punctului 5 litera (b) din Liniile directoare și a principiului proporționalității

Argumentele părților

412 În cadrul celui de al zecelea motiv, invocat în subsidiar, Deltafina reproșează Comisiei că nu a ținut seama, în temeiul punctului 5 litera (b) din Liniile directoare, de „contextul economic și social al tutunului brut în Spania" pentru a reduce cuantumul final al amenzii sale.

413 În susținerea acestui motiv, Deltafina arată că, în Uniunea Europeană, cultura tutunului va cunoaște un declin structural în urma încetării sistemului de prime prevăzute de organizarea comună a pieței în sectorul tutunului. Deltafina precizează că în 2010, după o perioadă provizorie de patru ani, va fi introdus un nou sistem, în cadrul căruia ajutoarele pentru venituri nu vor mai depinde de producția de tutun, ci vor fi legate de obiective de reconversie și de susținere pentru diverse culturi. De asemenea, Deltafina precizează că, potrivit previziunilor Comisiei, „efectul net al noului model va fi o reducere foarte semnificativă a producției de tutun comunitar, având drept consecință imposibilitatea de a menține cea mai mare parte a forței de muncă agricole extrafamiliale din acest sector și din cel al industriei primei procesări". Reclamanta adaugă că soiurile de tutun cultivate în Uniune nu sunt considerate strategice de industriile producătoare și pot fi înlocuite cu ușurință de tutunul cultivat în țări terțe la prețuri inferioare. În sfârșit, Deltafina susține că primele reprezintă în prezent mai mult de 80 % din venitul cultivatorilor.

414 Deltafina adaugă că, în Decizia 2003/600/CE din 2 aprilie 2003 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] (Cazul COMP/C.38.279/F3 – Carne de vită și de mânzat

din Franța) (JO L 209, p. 12), Comisia a ținut seama în mod expres, ca circumstanță atenuantă, de „contextul economic specific” prevăzut la punctul 5 litera (b) din Liniile directoare. În această cauză, Comisia ar fi redus astfel amenda aplicată fiecărei părți cu 60 %.

415 Comisia consideră că nu era obligată să țină seama, la stabilirea cuantumului amenzii, de declinul invocat de Deltafina și că, prin urmare, cel de al zecelea motiv trebuie respins ca neîntemeiat.

Aprecierea Tribunalului

416 Punctul 5 litera (b) din Liniile directoare prevede:

„În funcție de circumstanțe, ar trebui să se țină seama, după ce s-au efectuat calculele menționate anterior, de anumiți factori obiectivi, precum contextul economic specific, orice beneficiu economic sau financiar obținut de autorii încălcării […], caracteristicile proprii întreprinderilor implicate și capacitatea lor reală de a contribui într-un context social particular, pentru a adapta, în cele din urmă, cuantumul amenzilor avute în vedere”.

417 Trebuie să se considere că, în mod contrar susținerilor Deltafina, pentru a reduce cuantumul final al amenzii sale în temeiul punctului 5 litera (b) din Liniile directoare, Comisia nu era nicidecum obligată să țină seama de un pretins declin structural al culturii de tutun în Uniune, declin care, la momentul deciziei atacate, nu era decât un eveniment viitor și nesigur.

418 Pe de altă parte, Deltafina nu poate invoca Decizia 2003/600, având în vedere că circumstanțele acestei cauze nu sunt comparabile cu cele din prezenta cauză. Mai concret, niciuna dintre circumstanțele excepționale de care Comisia a ținut seama în această decizie, în temeiul punctului 5 litera (b) din Liniile directoare, nu este prezentă în cauză. În plus, în orice caz, potrivit unei jurisprudențe constante, Comisia dispune, în domeniul stabilirii cuantumului amenzilor, de o putere de apreciere largă și nu este ținută de aprecierile pe care le-a efectuat anterior (Hotărârea Curții din 19 martie 2009, Archer Daniels Midland/Comisia, C-510/06 P, Rep., p. I-1843, punctul 82).

419 Având în vedere considerațiile precedente, cel de al zecelea motiv trebuie respins ca neîntemeiat.

Cu privire la al unsprezecelea motiv, întemeiat pe o încălcare a principiilor egalității de tratament, neretroactivității pedepselor și protecției încrederii legitime

Argumentele părților

420 În cadrul celui de al unsprezecelea motiv, invocat cu titlu foarte subsidiar, mai întâi, Deltafina susține că Comisia a încălcat principiul protecției încrederii legitime atunci când nu s-a limitat, conform practicii sale decizionale anterioare, să îi aplice o amendă simbolică. În susținerea acestei afirmații, Deltafina arată că, în Decizia peroxizi organici, Comisia a impus societății AC-Treuhand doar o amendă de 1 000 de euro, având în vedere abordarea sa nouă în materie, care constă în sancționarea nu numai a întreprinderilor membre ale unei înțelegeri, ci și a celor care, fără a fi prezente pe

piața relevantă, organizează sau facilitează înțelegerea respectivă. Reclamanta susține că din această decizie, din comunicatul de presă referitor la aceasta, precum și din cuprinsul punctului 33 din Raportul privind politica în domeniul concurenței din 2003 (Al XXXIII-lea raport privind politica în domeniul concurenței – 2003) rezultă că Comisia nu a înțeles să se îndepărteze decât în viitor de practica sa care constă în aplicarea doar a unei amenzi pur simbolice într-un astfel de caz. Or, toate comportamentele care i se reproșează Deltafina ar fi avut loc înainte de 11 august 2001, mai precis, cu doi ani și patru luni înainte de adoptarea Deciziei peroxizi organici.

421 În continuare, Deltafina invocă o încălcare a principiului egalității de tratament, subliniind că Tribunalul a declarat că, „[î]n domeniul reprimării încălcărilor normelor de concurență, respectarea acestui principiu impune, fără îndoială, ca întreprinderi care au comis încălcări de același tip în perioade concomitente să fie pasibile de aceleași sancțiuni legale, indiferent de data, în mod necesar aleatorie, la care este adoptată o decizie în privința acestora", și că „[î]n această măsură, acest principiu este strâns legat de principiul neretroactivității pedepselor, în temeiul căruia sancțiunea aplicată unei întreprinderi pentru o încălcare a normelor de concurență trebuie să corespundă celei care era prevăzută la momentul comiterii încălcării" (Hotărârea Tribunalului din 9 iulie 2003, Archer Daniels Midland și Archer Daniels Midland Ingredients/Comisia, T-224/00, Rec., p. II-2597, punctul 70).

422 Având în vedere considerațiile precedente, Deltafina invită Tribunalul să reducă amenda la cuantumul simbolic de 1 000 de euro.

423 Comisia consideră că al unsprezecelea motiv trebuie respins ca neîntemeiat.

424 În această privință, mai întâi, Comisia subliniază că, potrivit jurisprudenței, practica sa decizională anterioară nu servește în sine drept cadru juridic pentru aplicarea amenzilor în materie de concurență. În continuare, Comisia repetă că speța care a determinat adoptarea Deciziei peroxizi organici nu este comparabilă cu prezenta cauză. Pe de altă parte, pârâta subliniază că nici această decizie, nici comunicatul de presă referitor la această decizie, nici Raportul privind politica în domeniul concurenței din 2003 (Al XXXIII-lea raport privind politica în domeniul concurenței – 2003) nu conțin asigurări precise, necondiționate și concordante cu privire la faptul că vor fi aplicate amenzi „deosebit de mici" pentru comportamente precum cele imputate Deltafina.

Aprecierea Tribunalului

425 În primul rând, în ceea ce privește pretinsa încălcare a principiului protecției încrederii legitime, trebuie să se considere că niciunul dintre elementele invocate de Deltafina nu era susceptibil să dea naștere unei încrederi legitime a acesteia din urmă în ceea ce privește sancționarea sa cu o amendă pur simbolică.

426 În această privință, mai întâi, trebuie amintit că practica decizională anterioară a Comisiei nu servește în sine drept cadru juridic pentru aplicarea amenzilor în materie de concurență (a se vedea punctul 292 de mai sus). Faptul că în trecut Comisia a aplicat amenzi de un anumit nivel pentru diferite tipuri de încălcări nu o poate priva de posibilitatea de a ridica acest nivel în limitele indicate în Regulamentul nr. 1/2003, dacă acest lucru este necesar pentru a asigura punerea în aplicare a politicii comunitare privind concurența (a se vedea, prin analogie, Hotărârea Musique Diffusion française și alții/Comisia, punctul 120 de mai sus, punctul 109). În plus, operatorii economici nu pot să aibă încredere legitimă în faptul că o situație existentă, care poate fi modificată de Comisie în cadrul exercitării puterii sale de apreciere, va fi menținută (a se vedea Hotărârea Curții din 14 februarie 1990, Delacre și alții/Comisia, C-350/88, Rec.,

p. I-395, punctul 33 și jurisprudența citată). În consecință, întreprinderile implicate într-o procedură administrativă care poate avea ca efect aplicarea unei amenzi nu pot să dobândească încredere legitimă în faptul că nivelul amenzilor aplicate anterior nu va fi depășit de Comisie (Hotărârea Tribunalului din 12 iulie 2001, Tate & Lyle și alții/Comisia, T-202/98, T-204/98 și T-207/98, Rec., p. II-2035, punctul 146, și Hotărârea LR AF 1998/Comisia, punctul 101 de mai sus, punctul 243).

427 În continuare, trebuie amintit că dreptul de a se prevala de principiul protecției încrederii legitime se aplică oricărui particular aflat într-o situație din care rezultă că administrația comunitară l-a determinat să nutrească speranțe întemeiate [Hotărârea Curții din 11 martie 1987, Van den Bergh en Jurgens și Van Dijk Food Products (Lopik)/Comisia, 265/85, Rec., p. 1155, punctul 44], cu precizarea că nimeni nu poate invoca încălcarea acestui principiu în lipsa unor asigurări precise, necondiționate și concordante, provenite de la surse autorizate și fiabile, pe care i le-ar fi furnizat administrația (a se vedea Hotărârea Tokai Carbon și alții/Comisia, punctul 364 de mai sus, punctul 152 și jurisprudența citată).

428 În prezenta cauză, faptul că, în mai multe decizii anterioare Deciziei peroxizi organici, Comisia nu a imputat o încălcare a articolului 81 alineatul (1) CE unor întreprinderi care au contribuit la punerea în aplicare a unei înțelegeri, dar care nu erau active pe piața vizată de încălcare, nu era susceptibil să creeze Deltafina o speranță întemeiată că aceasta se va abține în viitor să cerceteze și să sancționeze asemenea întreprinderi. Astfel, după cum Tribunalul a arătat deja în cuprinsul punctelor 163-165 din Hotărârea AC-Treuhand/Comisia, punctul 48 de mai sus, reorientarea practicii decizionale efectuată de Comisie în Decizia peroxizi organici este întemeiată pe o interpretare corectă a domeniului de aplicare al interdicției prevăzute la articolul 81 alineatul (1) CE.

429 Această reorientare a practicii decizionale a Comisiei era cu atât mai previzibilă pentru Deltafina cu cât exista un precedent, mai precis, Decizia sticlă turnată, din 1980. În plus, practica decizională a Comisiei ulterioară anului 1980 nu putea fi în mod

rezonabil înțeleasă ca un abandon definitiv al abordării urmate în Decizia sticlă turnată. Această practică decizională se limitează să nu condamne și să nu sancționeze întreprinderile de consultanță implicate, fără a respinge totuși, în drept, concepția urmată inițial în Decizia sticlă turnată (Hotărârea AC-Treuhand/Comisia, punctul 48 de mai sus, punctul 164).

430 În ceea ce privește susținerea Deltafina potrivit căreia, din Decizia peroxizi organici, din comunicatul de presă referitor la aceasta, precum și din cuprinsul punctului 33 din Raportul privind politica în domeniul concurenței din 2003 (Al XXXIII-lea raport privind politica în domeniul concurenței – 2003), rezultă că Comisia a declarat numai pentru viitor că nu se va mai limita să aplice o amendă pur simbolică, fără să fie necesar să se determine dacă aceste texte conțineau asigurări precise, necondiționate și concordante în acest sens, este suficient să se constate că aceste texte au fost publicate la mai mult de șase ani după începutul comportamentelor imputate Deltafina și la mai mult de doi ani după încetarea acestora. Prin urmare, Deltafina nu ar fi putut crede nicidecum, în momentul în care a comis încălcarea vizată, că Comisia îi va aplica doar o amendă simbolică.

431 În sfârșit, după cum s-a arătat deja la punctul 51 de mai sus, situația Deltafina în prezenta cauză nu este comparabilă cu cea a AC-Treuhand în cauza în care s-a adoptat Decizia peroxizi organici. Astfel, în timp ce AC-Treuhand era o întreprindere de consultanță și nu era activă deloc pe piața relevantă a produsului din respectiva cauză, în calitate de concurent sau la nivelul ofertei sau al cererii, Deltafina, ca principal client al prim-procesatorilor spanioli, era, în schimb, activă pe o piață situată imediat în aval de cea pe care au fost puse în aplicare practicile de restrângere a concurenței. În plus, Deltafina era prezentă pe piața primei procesări în Italia și se afla în raporturi comerciale foarte strânse cu anumiți prim-procesatori spanioli.

432 În al doilea rând, în ceea ce privește încălcarea principiului egalității de tratament invocată de Deltafina, trebuie amintit că practica decizională a Comisiei nu servește în sine drept cadru juridic pentru aplicarea amenzilor în materie de concurență (a se vedea punctul 292 de mai sus).

433 Trebuie amintit totuși că, atunci când aplică astfel de amenzi, Comisia este obligată să respecte principiile generale ale dreptului, printre care se numără și principiul egalității de tratament.

434 Prin urmare, comparațiile efectuate de Deltafina cu alte decizii ale Comisiei pronunțate în materie de amenzi nu pot fi pertinente în ceea ce privește respectarea principiului egalității de tratament decât dacă se demonstrează că circumstanțele cauzei în care s-au adoptat aceste decizii sunt comparabile cu cele din prezenta cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 13 ianuarie 2004, JCB Service/Comisia, T-67/01, Rec., p. II-49, punctul 187). Or, astfel cum s-a constatat deja la punctele 51 și 431 de mai sus, situația Deltafina în prezenta cauză nu este comparabilă cu situația AC-Treuhand în cauza în care s-a adoptat Decizia peroxizi organici.

435 În al treilea rând, în ceea ce privește pretinsa încălcare a principiului neretroactivității pedepselor, trebuie să se sublinieze că, astfel cum rezultă de la punctele 137-150 din Hotărârea AC-Treuhand/Comisia, punctul 48 de mai sus, orice întreprindere care a contribuit la punerea în aplicare a unei înțelegeri, inclusiv o întreprindere care nu este activă pe piața relevantă afectată de restrângerea concurenței, putea în mod rezonabil să prevadă, în momentul în care a fost comisă încălcarea vizată, că interdicția prevăzută la articolul 81 alineatul (1) CE îi era în principiu aplicabilă. Pe de altă parte, având în vedere considerațiile prezentate la punctul 426 de mai sus, orice întreprindere implicată într-o procedură administrativă care poate avea ca efect aplicarea unei amenzi trebuie să ia în considerare posibilitatea ca, în orice moment, Comisia să decidă creșterea nivelului cuantumului amenzilor în raport cu cel aplicat în trecut. Prin

urmare, Comisia nu a încălcat principiul neretroactivității pedepselor atunci când nu s-a limitat să aplice Deltafina o amendă pur simbolică.

436 Având în vedere ansamblul considerațiilor precedente, cel de al unsprezecelea motiv trebuie respins ca neîntemeiat.

Cu privire la stabilirea cuantumului final al amenzii aplicate Deltafina

437 Din cuprinsul punctelor 331-336 și al punctelor 410 și 411 de mai sus, rezultă că decizia atacată trebuie reformată, întrucât Comisia nu a dovedit în aceasta într-o măsură suficientă că Deltafina a jucat un rol de conducător în cadrul înțelegerii prim-procesatorilor. Astfel, Comisia nu avea dreptul să majoreze cu 50 % cuantumul de bază al amenzii aplicate Deltafina în temeiul circumstanțelor agravante și nici să țină seama de acest pretins rol pentru a nu reduce cuantumul amenzii decât cu 10 % în temeiul cooperării.

438 În rest, considerațiile Comisiei expuse în decizia atacată și metoda de stabilire a amenzilor aplicată în prezenta cauză rămân neschimbate.

439 Prin urmare, cuantumul final al amenzii este stabilit în modul următor: cuantumul de bază al amenzii aplicate Deltafina (12 000 000 de euro) este redus cu 40 % în temeiul circumstanțelor atenuante, ceea ce înseamnă un cuantum de 7 200 000 de euro înainte de aplicarea comunicării privind cooperarea. Acest ultim cuantum este redus cu 15 % în temeiul acestei comunicări. În consecință, cuantumul final al amenzii care va fi aplicată Deltafina se ridică la 6 120 000 de euro.

Cu privire la cheltuielile de judecată

440 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Potrivit alineatului (3) primul paragraf al aceleiași dispoziții, în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau mai multe capete de cerere, Tribunalul poate să repartizeze cheltuielile de judecată.

441 În prezenta cauză, întrucât acțiunea a fost admisă în parte, se va face o apreciere justă a împrejurărilor cauzei dacă se hotărăște că Deltafina suportă trei sferturi din propriile cheltuieli de judecată și trei sferturi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie, iar aceasta din urmă suportă un sfert din propriile cheltuieli de judecată și un sfert din cheltuielile de judecată efectuate de Deltafina.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a patra)

declară și hotărăște:

1) Stabilește la 6 120 000 de euro cuantumul amenzii aplicate Deltafina SpA în articolul 3 din Decizia C(2004) 4030 final a Comisiei din 20 octombrie 2004 privind o procedură de aplicare a articolului 81 alineatul (1) [CE] (cazul COMP/C.38.238/B.2 – Tutun brut – Spania).

2) Respinge acțiunea cu privire la celelalte capete de cerere.

3) Deltafina suportă trei sferturi din propriile cheltuieli de judecată și trei sferturi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisia Europeană, iar aceasta din urmă suportă un sfert din propriile cheltuieli de judecată și un sfert din cheltuielile de judecată efectuate de Deltafina.

Czúcz Labucka O'Higgins

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 8 septembrie 2010.

Semnături

Cuprins

Istoricul cauzei ..... II - 4089

Procedura și concluziile părților ..... II - 4095

În drept ..... II - 4097

1. Cu privire la admisibilitatea motivelor întemeiate pe un abuz de putere ..... II - 4099

2. Cu privire la concluziile privind anularea deciziei atacate ..... II - 4100

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE, a articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003 și a principiilor legalității și caracterului individual al răspunderii, precum și pe nemotivare ..... II - 4100

Cu privire la primul și la al doilea aspect, întemeiate pe faptul că Comisia consideră Deltafina răspunzătoare pentru o încălcare comisă pe o piață pe care nu este prezentă și, respectiv, pe faptul că comportamentele care îi sunt imputate Deltafina nu sunt prevăzute nici la articolul 81 alineatul (1) CE, nici la articolul 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003 ..... II - 4101

— Argumentele părților ..... II - 4101

— Aprecierea Tribunalului ..... II - 4103

Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe faptul că în mod eronat Comisia a calificat Deltafina drept conducător al înțelegerii prim-procesatorilor ..... II - 4109

— Argumentele părților ..... II - 4109

— Aprecierea Tribunalului ..... II - 4111

Cu privire la al patrulea aspect, întemeiat pe faptul că, în decizia atacată, Comisia nu a definit piața relevantă ..... II - 4113

— Argumentele părților ..... II - 4113

— Aprecierea Tribunalului ..... II - 4115

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 27 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1/2003, a dreptului la apărare și a dreptului la un proces echitabil, a normelor fundamentale de procedură și a principiilor legalității, securității juridice și proporționalității, precum și pe nemotivare ..... II - 4117

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe faptul că, în decizia atacată, Comisia a atribuit Deltafina un rol diferit de cel pe care i l-a reproșat în comunicarea privind obiecțiunile ..... II - 4118

— Argumentele părților ..... II - 4118

— Aprecierea Tribunalului ..... II - 4121

Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe faptul că comportamentele reproșate Deltafina trebuie reproșate în realitate președintelui acesteia ..... II - 4133

— Argumentele părților ..... II - 4133

— Aprecierea Tribunalului ..... II - 4134

Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe refuzul Comisiei de a da acces Deltafina la anumite documente incriminatoare ..... II - 4135

— Argumentele părților ..... II - 4135

— Aprecierea Tribunalului ..... II - 4136

Cu privire la al patrulea aspect, întemeiat pe faptul că, în comunicarea privind obiecțiunile, Comisia nu a definit suficient de clar piețele relevante, a produsului și geografică ..... II - 4137

— Argumentele părților ..... II - 4137

— Aprecierea Tribunalului ..... II - 4137

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE, a articolului 2 din Regulamentul nr. 1/2003 și a punctului 43 din Orientările privind conceptul de efect asupra comerțului din articolele 81 [CE] și 82 [CE], precum și pe nemotivare ..... II - 4139

Argumentele părților ..... II - 4139

Aprecierea Tribunalului ..... II - 4142

3. Cu privire la concluziile privind reducerea cuantumului amenzii ..... II - 4146

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe o încălcare a articolului 2 și a articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, a punctului 1 A și a punctului 5 litera (d) din Liniile directoare și a principiilor proporționalității, „egalității de tratament și egalității sancțiunii", precum și pe nemotivare ..... II - 4146

Rezumatul deciziei atacate ..... II - 4146

Argumentele părților ..... II - 4152

Aprecierea Tribunalului ..... II - 4158

— Considerații generale ..... II - 4159

— Cu privire la primul aspect, întemeiat pe neluarea în considerare a mărimii relativ reduse a pieței produsului ..... II - 4161

— Cu privire la al doilea aspect, referitor la aprecierea impactului real al încălcării asupra pieței ..... II - 4164

— Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe o contradicție între considerentul (413) al deciziei atacate și alte considerente ale acestei decizii ..... II - 4168

— Cu privire la al patrulea aspect, întemeiat pe calificarea eronată a Deltafina drept principalul cumpărător de tutun procesat din Spania .... II - 4170

— Cu privire la al cincilea aspect, întemeiat pe nemotivarea consecințelor care trebuie reținute, pentru stabilirea cuantumului amenzilor, din incertitudinea creată de cadrul normativ spaniol și de atitudinea autorităților spaniole ..... II - 4172

— Cu privire la al șaselea aspect, întemeiat pe neluarea în considerare a neparticipării Deltafina la discuțiile și negocierile care au avut loc între prim-procesatorii spanioli și reprezentanții producătorilor .... II - 4177

— Cu privire la al șaptelea aspect, întemeiat pe încălcarea principiului egalității de tratament întrucât Comisia s-a îndepărtat de practica sa anterioară ..... II - 4177

— Concluzie privind cel de al patrulea motiv ..... II - 4178

Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, a punctului 1 B din Liniile directoare și a principiului egalității de tratament ..... II - 4178

Rezumatul deciziei atacate ..... II - 4178

Argumentele părților ..... II - 4179

Aprecierea Tribunalului ..... II - 4180

Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe o încălcare a articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003 și a punctului 2 din Liniile directoare, precum și pe nemotivare ..... II - 4181

Rezumatul deciziei atacate ..... II - 4181

Argumentele părților ..... II - 4182

Aprecierea Tribunalului ..... II - 4184

Cu privire la al șaptelea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003 și a punctului 3 din Liniile directoare ..... II - 4190

Argumentele părților ..... II - 4190

Aprecierea Tribunalului ..... II - 4192

Cu privire la al optulea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 și a punctului 5 litera (a) din Liniile directoare ..... II - 4196

Argumentele părților ..... II - 4196

Aprecierea Tribunalului ..... II - 4197

Cu privire la al nouălea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, a preambulului și a punctului 4 din Liniile directoare, a secțiunii B litera (e) și a secțiunii D din Comunicarea privind cooperarea și a principiului egalității de tratament, precum și pe nemotivare ..... II - 4198

Rezumatul deciziei atacate ..... II - 4198

Argumentele părților ..... II - 4200

Aprecierea Tribunalului ..... II - 4204

Cu privire la al zecelea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, a punctului 5 litera (b) din Liniile directoare și a principiului proporționalității ..... II - 4210

Argumentele părților ..... II - 4210

Aprecierea Tribunalului ..... II - 4211

Cu privire la al unsprezecelea motiv, întemeiat pe o încălcare a principiilor egalității de tratament, neretroactivității pedepselor și protecției încrederii legitime ..... II - 4212

Argumentele părților ..... II - 4212

Aprecierea Tribunalului ..... II - 4214

Cu privire la stabilirea cuantumului final al amenzii aplicate Deltafina ..... II - 4218

Cu privire la cheltuielile de judecată ..... II - 4219